

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3935/A/3

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3935/A/3

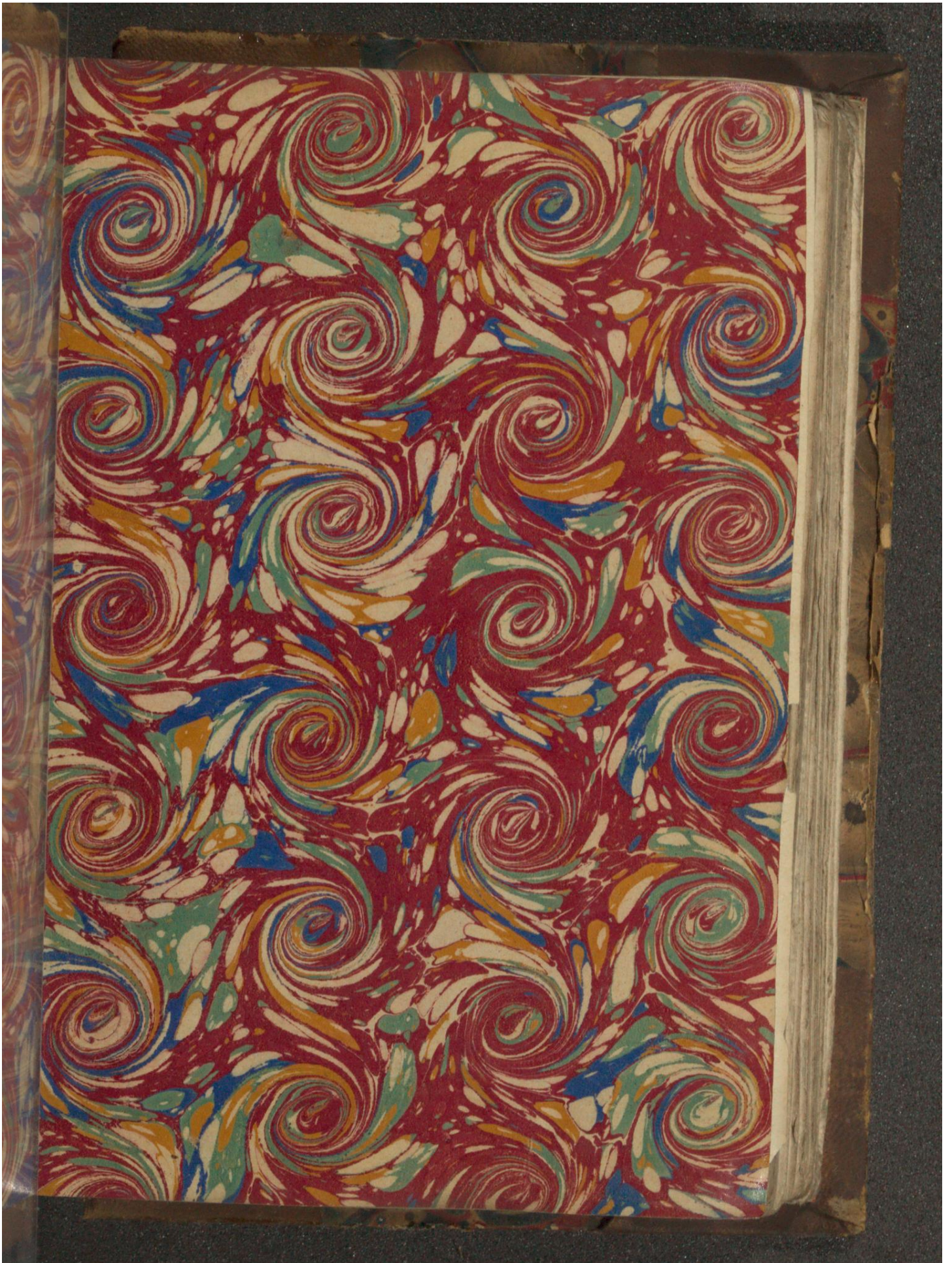

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3935/A/3

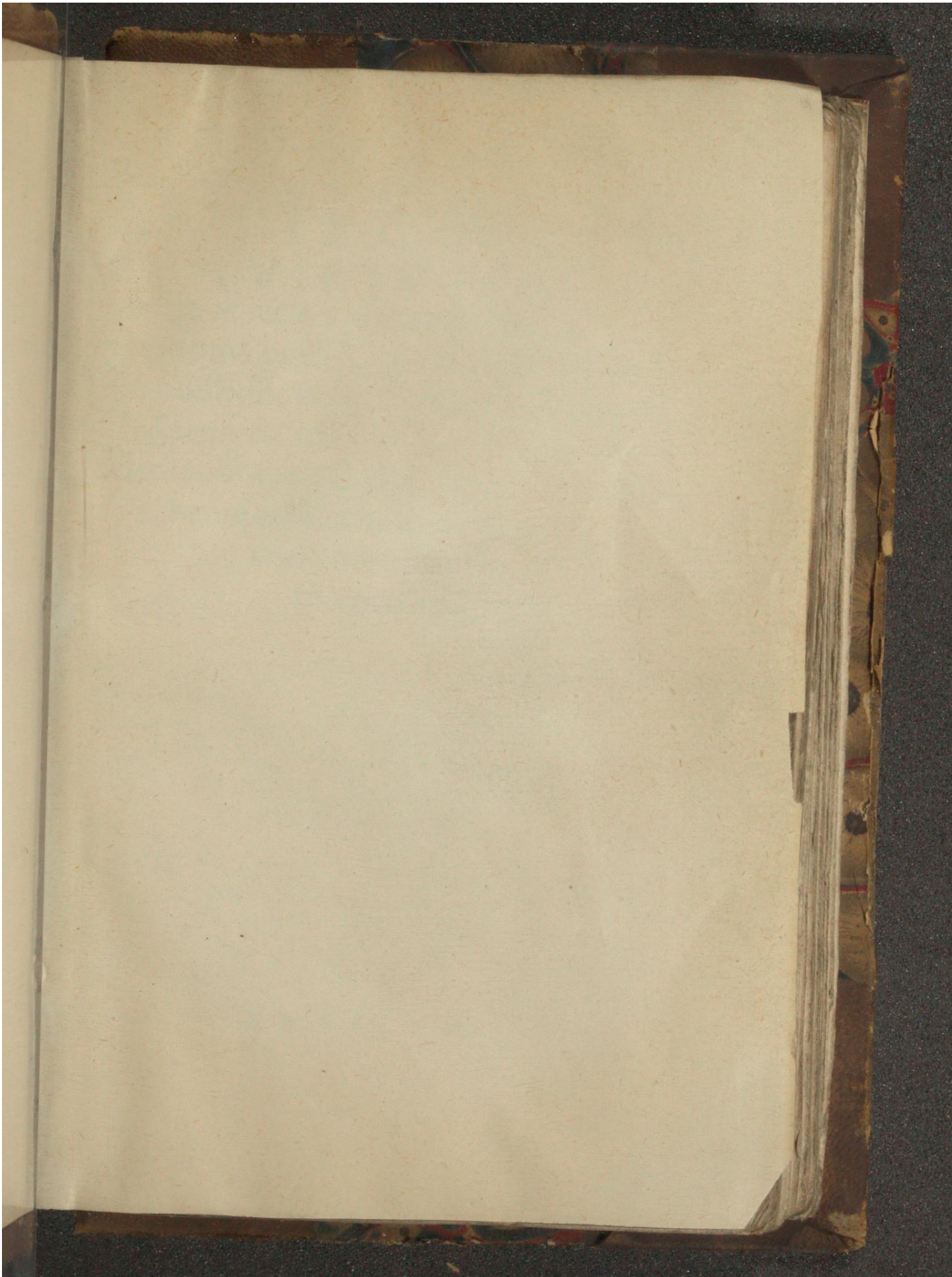
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3935/A/3

3935⁽³¹⁾
A/3

L

D
R V
MIL
gamis
dum di
D. Ge
Medic
h

A D
comp
fructu
ex

CVI

p. B. phi. iq. pagant 792.56

n. 9
DE HERBA

RVM VIRTUTIBVS Æ-
MILII MACRI VERONENSIS ELE-
gantissima poësis, cum succincta admo-
dum difficilium & obscurorum locorum,
D. Georgij Pictorij Villingani doctoris
Medici, & apud Cæsaream curiam Ensis-
hemij archiatrum, expositione,

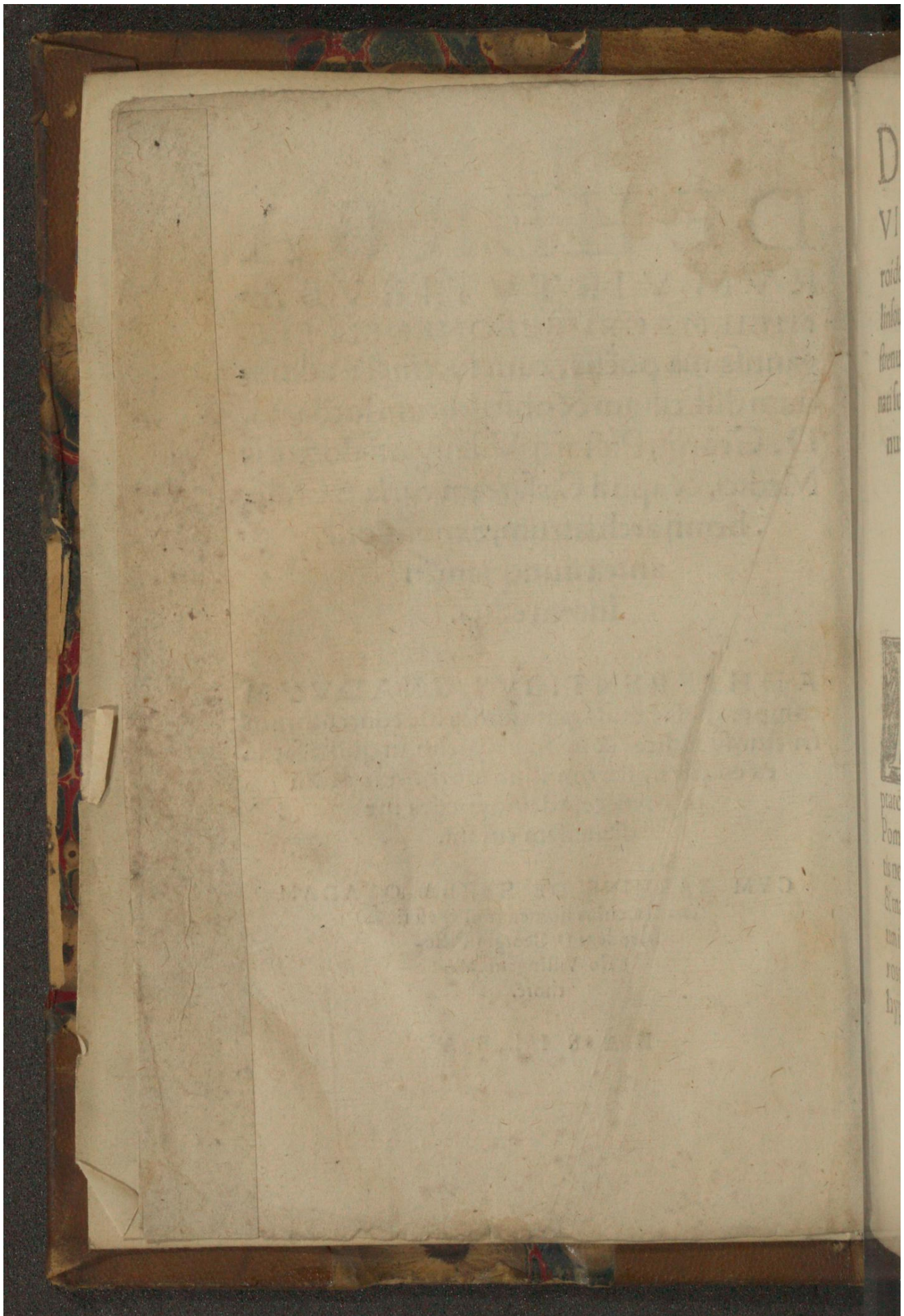
antea nunquam in
lucem edita.

*Bibliotheca
Pagant
no 582*

ADHAERENTIBVS GRADVVM
compendiosa tabula, omniumq; hic contentorum
fructuoso indice, & in fine elencho, ut quisq; facile
ex eo percipiat omnium morborum a sum-
mo uertice, ad imos pedes me-
dicinalem curam.

CVM CARMINE DE HERBA QVADAM
exotica, cuius nomen mulier est rixo-
sa, eodem D. Georgio Picto-
rio Villingano au-
thore.

B A S I L E A E.

D
VI
roic
lin
fren
nan
m

place
Pom
ture
Et
un
ros
Exp

DIGNISSIMO
VIRO, ET STRENUO HE-
roï domino Vuilhelmo Bôcclin à Beck-
linſouu, præposito Magdenburgenſi, ac
ſtrenuo militiaurato, domino & Meccœ-
nati ſuo, Georgius Pictorius Villinga-
nus, Doctor medicus & Cæſareæ
curiæ Enſiſhem̄ ſuperioris
Alſatiæ archiater,
S. D.

 N tibi donamus, digniſſime uir,
& ſtrenue Meccœnas, non Ado-
nidis, de quib. Pausaniās, ad bre-
uem ſaltem, præſentemq; uolu-
ptate hortulos: ſed Lucullianos potius uel
Pompeianos, qui tã à publicis quã priua-
tis negocijs dimiſſo, lene diuerticulum ſiat,
& macellum quandoq; ſeu pharmacopoli-
um in annos durabile potius. Neq; eſt, he-
roſter maxime, quod munus noſtrum ceu
hypoſemium uel Caricum aſperneris, aut
† 2 nihil

E P I S T O L A

nihili habeas, quia herbæ sunt, & florès, uir-
 ginibus aut delicatulis amatoribus munus
 tam conueniens, quàm apta sunt tela Marti.
 Trifariam enim herbarū florumq; exagge-
 remus auctoritatem. Primò, quòd à rerū ini-
 tio artis herbulariæ cognitio maximè in pre-
 cio fuerit, & Adam suæq; coniugi Heuæ,
 ductu pneumatis desuper elargita: ac quòd
 Solomon per philosophiã naturalem à Deo
 Opt. Max. datam, hanc, ut tertio Regum ha-
 betur, à cedro tractarit ad hysopum usq;. Eti-
 am si taceam Orpheum, Hesiodum, Home-
 rum, Pythagoram, Peonem, Podaliriū, Ma-
 chaonem, Hippocratem, & alios doctrinarū
 athletas, quos etiam multorum annorum se-
 riè libithina sacrauit, & herbularij fuerunt.
 Secundò, quòd deos herbas tractasse maxi-
 mè pateat, qui triumphum egisse rati sunt, si
 unam aut alteram inuenissent. Partenionē
 enim Atlantis nepos Mercurius inuenit,
 hyosciamum Apollo, panacem Aesculapi-
 us, atq; aurea Venus mirtum. Tertio, quòd
 rerum omnium magistram, naturam quip-
 pe, animalia bruta eò pertraxisse comper-
 tum habeamus, ut humanos in usus herbas

*1. Imo uicij partenionis ostende-
 cognouit qz quod partenionis m. d. e.
 tur morbus ubi qz p. 2 3 4 7*

+ docuit non loquendo seu enarrando
sed quando

DEDICATORIA.

ostenderent. Quis enim dictami usum contra phalangis ictū docuit quā cerui? Quis chelidoniam oculis mederi quā hirundines? Qui cognouissemus rutā uenenis obistere, si mustela defuisset? Quomodo curā serpentis ictum curare potuisset coclea non doctrice? Serpentes fœniculum dederunt, ursi hederam, anseres syderitim, grues portulacam, & ciconiæ origanum. Accipe igitur, amplissime uir, Macri hortulum, uel magis enchiridion, cum nostris scholijs eo animo, quo nos donamus. Donamus autem satis beneuolo, ut Attici Pomponij ritu à cœna quandoq; animum relaxandum seu refoecillandum potius in horto, quē ædibus tuis contiguum habes, legas & relegas. Quam enim horum quæ nos delectant, proficua sit lectio, Alexander Seuerus propensius declarat, qui mensæ finem nunquā expectans, semper in mēsa legebat, optimum ciborum lectionem ratus condimentum. Tiberius item, qui ex quotidiana lectione cōiuijs excerptas quæstiones proponebat, ut epicyleon, hoc est, iocundam haberent confabulationem, quam uerius animi hilaritatem inducere

† 3 ducere

EPIST. DEDICAT.

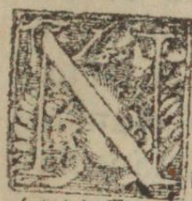
ducere affirmabat, quam uel Homericā Ne-
pentem uel Buglossam. Id si feceris, am-
plissime uir, dabis nimirum alijs, etiā doctio-
ribus, uerè tesseram aut symbolum, ut Me-
cœnatem te Hetruscum facîle agnoscant, &
uberius scribant. ualeat interim dominatio
tua felix, quo diutius honorificè suę ditioni,
& multis Christianis prodesse queat. Datū
Ensihemij anno Virginei partus sesquimil-
lesimo quinquagesimo octauo, die
mēsis Semptembris uigesi-
mo sexto.

Simplicium

Simplicium quæ hic continentur graduatio.

Cicuta					4					Wietrich
Κόμκον					4					mundischerling
Piper		3								Pfeffer
	3									
Piretrum		3								Bertram
	3									
Zingiber				3						Imber
Cuminum		3								Römisch kumich
	3									
Galanga		3								Galgen wurz
	3									
Zedoaria		3								zuwang
	2									
Gariophiton		2								Negelein
	2									
Cinamon		3								Zimet
	3									
Costum		3								Bitter Costen
	3									
Thus		2								
	2									
		Sicca	Calida	Humida	Calida	Sicca	Frigida	Humida	Frigida	
Folio	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155

GEORGIVS
PICTORIVS DOCTOR ME
dicus candido Lectori
S. D.

Et tantum mihi placuisse Macrum cre-
das, optime Lector, en eiusdem uitam
hic habes per Crinitum doctiss. litera-
rum athletam, in libro de Latinis poe-
tis ad Colmum Pacium pontificem Arretinum li-
bro tertio, capite quinquagesimo primo descri-
ptam. Ex quo eundem non usque quaque uirum
indoctum fuisse liquido tibi constabit, qui & alijs
quoque, etiam doctissimis placuerit. Fatemur u-
num & alterum uersum leoninum, ac lima indi-
gentem: non tamen adeo deplorandum, ut totum
inde Macri opus repudiandum censuerim. Phrasi
quid donandum asserimus, dum contenti substan-
tia non a uero degeneret. Crinitus sic habet:

Aemilij Macri, poetæ Veronensis uita, ex Petri
Criniti absolutissimæ doctrinæ uiro tertio de
Latinis poetis libro compendiose conscripta,
Aemilius Macer patria Veronensis fuit, ut qui-
dam existimant, ingenio & doctrina traditur præ-
stitisse, quod eius carmen satis indicat. Floruit hic
maximè temporibus, quibus Messala Coruinus
& Alinius Pollio in Latina eloquentia claruerunt.
Id cum

E P I S T O L A.

Id cum ex alijs multis colligitur, tū ex Publio Ouidio, qui comes illi fuit, dū iter faceret in Asiam, ac Siciliae regionem perlustraret. Amicos praecipue habuit Albium Tibullum, & Ouidium ipsum, cum quibus propter suauitatem morum, atque communia studia, magna familiaritate uersatus est. Idem Macer praeter opus de bello Troiano, scripsit etiam libros de uenenatis animantibus, ac de herbis, secutus Nicandrum poetam Colophonium, in quibus non mediocrem laudem tulit suae diligentiae atque laboris. Fabius Quintilianus elegantiam carminis in hoc poeta commendauit, ac legenda quidem esse illius opera refert, etsi ad eloquentiam oratoris non multum pertinere uideantur. Nonius Marcellus Aemilium Macrum citat in Theogonio, referens hoc carmen:

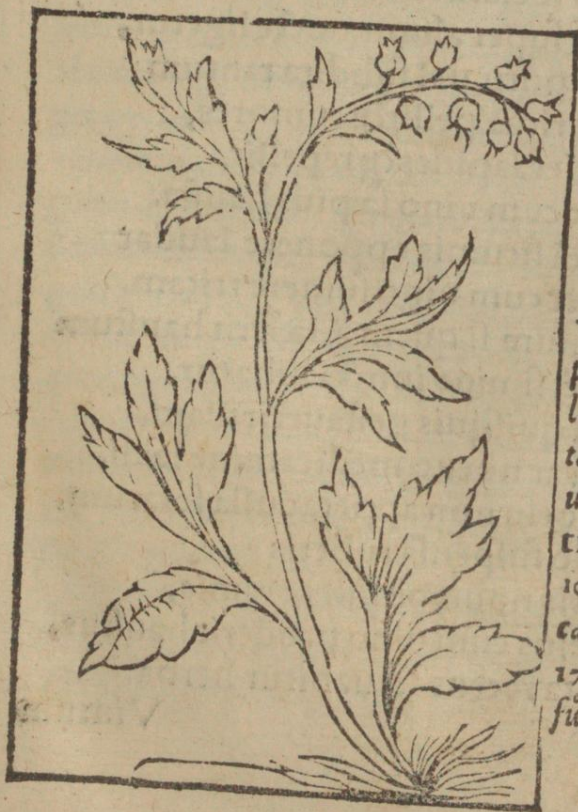
Et nunc agresteis inter Picunus habetur.
Obijt in Asia paucis annis post Publium Vergilium, ut ab Eusebio relatum est. Haec Crinitus. Contemporaneum Ouidio fuisse, ex istis Ouidianis scriptis facile quiuis deprehendet:

Saepe suas uolucres legit mihi grandior aeo,
Quaeque nocet serpens, quae iuuat herba Macer.

Item:

Tu canis aeterno quicquid restabat Homero,
Ne careant summo Troica bella manu.
Sunt qui ab hoc alium fuisse Macrum testantur,
& hunc ex poetarū collegio propter phrasim expungendum censent: quibus planē non subscribimus,

AEMILII
MACRI VERONENSIS DE HERBARVM VIRL-
 bus, opus tam utile quàm necessarium,
 cum Scholijs Georgij Pictorij Villina-
 gani, Doctoris Medici longè utilissia-
 mis, & antea nunquam pu-
 blicatis.

Artemisia
DE ARTEMI-
sia. Cap. I.

DE *Artemisia*
 scribit Gale-
 nus lib. 6. sim-
 plic. medic. Dioscor.
 lib. 3. cap. 18. Aegine-
 ta lib. 7. cap. 1. Luci-
 us Apuleius de uirtu-
 tibus herbarum cap.
 10. Plinius libro 25.
 cap. 7. Anglicus lib.
 17 cap 16. uulgo bey-
 fuz.

A Herba-

AEMILIVS MACER

Erbarum uarias dicturus carmine ui
res,

Herbarum matrem (dedit artemisia
nomen,

Cui græcus sermo) iustum puto po-
nere primo,

Huius opem fertur prior inuenisse Diana,
Artemis græcè, quæ dicitur: indeq; nomen
Herba tenet, quia sic inuētrix dicitur eius,
Præcipuè morbis mulieribus ipsa medetur,
Menstrua deducit eius decoctio sumpta,
Hocq; facit matrix si sæpe fouetur eadem,
Vel si cruda mero sociata terendo bibatur,
Aut si trita uirens super alium nocte ligetur,
Pellit abortiuum potu, uel subdita tantum
Duritias soluit stericas, pellitq; tumores,
Vrinam potata ciet, lapidesq; repellit,
Ictericosq; iuuat cum uino sæpius hausta.
Hanc adipi iunctã strumis opponere laudat

Plinius li Plinius, atq; iubet cum uino sumere tritam.
bro 22 Hæc opium nimium si quemq; læserit haustum
cap. 30. Subuenit eximiè, si uino iuncta bibatur,
Affirmant etiam quisquis gestauerit illam,
Quod nullo ualeat nocuo medicamine lædi,
Et quod eum morfu non appetat ulla ferarum,
Radix illius collo suspensa rubetis
Dicitur. et cunctis nouis obsistere ramis,
Succus ad hoc eius cum uino proderit haustus,
Si musto contrita recens seruabitur herba.

Vimna

DE VIRIBVS HERBARVM.

Vinum prædictis reddit medicabile morbis,
Et sapor est et odor uino gratissimus illi.
Confortat stomachum, sanat præcordia, sumptū
Et multis alijs affirmant utile causis.

SCHOLIA.

Inde et nomen à Diana Iouis ex Latona filia, quam à præ-
cipuo Graio dixerunt sermone hanc herbam nominatam scribit
Macer, uel hinc fortassis quòd Artemim deā notis & precibus
uocatam, id potuisse creditum est, quòd & uis uiri huius her-
bæ arcanarum rerum periti quoque ad scribunt, hoc est quòd sciue-
rit irahere menses, elicere fœtus, excludere secundas & locorum
inflammationibus mederi. Qua ratione Parthenim quoque nomi-
narunt herbam, id est uirginalem, quòd à uirginitatis dea nomen
sibi traxerit. Sed alij ab Artemisia regina Halicarnassi, uxore
Mausoli regis Carie dictam impugnant, quæ glorioso adoptionis
genere huius herbæ inuentum sibi adscripserit, indeque Βοτανικόν
νάριον, id est regium olus dictam, uel Anactorium, quòd est re-
galem, dum Anactas reges græco ideomate nominari constet. Qui-
dam Sozysam, quasi salutarem, ob præsens quòd milierū locis sug-
gerit, remelium. Tamen quàm in multiplici huius herbæ nominis
ambitu ueteres laborarint, Dioscorides amussatim declarat,
quem legendi auidus tertio libro capite us legat.

Super aluum nocte ligetur) Aluū Dioscorides imū uen-
trem interpretatur præfato loco, quem Iulius Pollux in Onoma-
stici secundo volumine hypogastrium, quòd est subuentrale nomi-
nat, & complures pubem.

Duricias soluit stericas) hoc est matricales, nondū in sani-
em uersos tumores, quales nimis barbara uoce Rases quandoque ra Ad Alm-
gadias nominat, ἰστὶ γὰρ enim fœtui gerendo, uas habile hoc est libro 9

A 2 matricem,

matricem, Galenus nominat. Idem Siluaticus facit cap. 643

Hæc opium nimiū læserit si) Quæ opium lasio gusta-
tum sequatur, Nicander recenset, dum præter perfictionem cuius
Dioscorides meminuit sex o libro, profundum somnum recenset, lan-
guorem, puriginem, toto corpore odorem, pallidam faciem, labi-
orum igneam colorem, exiguam & frigidam respirationem, iues-
centes ungues, distortas nares & concavos oculos. Est autem opiū
papaveris nigri liquor, frigidus & siccus in quarto, cuius 32 peso,
si Rasi habenda fides, hominem interficiunt

Nocuo medicamine lædi) est enim uenenis singulare
bezcar, & philtris quoque thessalis, quæ ut plurimum insaniam
inducunt.

Nouis obfistere ranis) Rubeis et aliquibus ranis inesse
uenena Plinius 25 naturalis historię libro, capite 10 docet. Bu-
fones tamen, per ranas nocuas quoq; intelligere datur.

Abrotano
DE ABROTONO,
Cap. 2.

Abρότονον describit Ga-
len. libr. 6 simplic. capite 1.
Aucenna libro 2. Diosc. ori-
des libro 3. capite 26. Serap.
capite 117. Plinius libro 21
cap. 21. Oribasius de simplic.
virtute lib. 2.

Ter-

DE HERBARVM VIRIBVS.

Tertius Abrotono legitur gradus esse caloris
 Et desicandi semē feruētius herba est,
 Vnde iuuat nervos, & causas pectoris oēs,
 Illius elixi si sit decoctio sumpta,
 Sic quoq; dispnoicis prodest, tussimq; repellit,
 Et prodest lumbis, sic uuluarumq; querelis
 Omnibus his crudū cum uino proderit haustu.
 Vrinam purgat, sic & præcordia mundat,
 Sic schiasim curat, sic sumptum menstrua soluit.
 Serpentes nidore fugat, bibitumq; uenena
 Illorum extinguit, sedat quoq; frigora febris,
 Antea q̄ ueniant, si mixto sumitur amne,
 Aut oleo quo decoquitur, si membra perungas.
 Lumbricos uentris hanc sæpe bibendo ne abis,
 Huic panis micas, & mala cydonia iungens
 In simul amne coquas, oculorum cocta dolori
 Apponas, uel feruori, curabis utrumq;
 Stirpes infixas & spinas abstrahet ipsum,
 Appositum per se, uel adeps si iungitur illi.
 Hæc etiam Venerem puluino subdita tantum
 Incitat, & uentri nouis potata resistit.

SCHOLIA.

Tertius Abrotono legi.) Medicinarum simplicium
 facultates in quatuor gradus, Galenus & alij naturarum in-
 dagatores distinguūt, sic ut primus in corpore humano sua
 efficiat qualitate operationem sensu nō perceptam. Secundus qua-
 litatem sensu perceptam, citra tamen lesionem functionum. Ter-
 tius ut laedat, sed non funditus eruat. Quartus qui operando mortifi-
 cationem & destructionē ingerat. Quibus gradibus & metar uel
 mansiones

mansiones adijciunt sicut idem Galenus s. simplicium docet: tamen quia illas ex autorum iudicio fermè incerto limitatas cernimus, ut Cepe indicat, quam autor præfatus in tertia mansione tertij gradus calori assignat: & Auicenna in prima quarti gradus, data opera in harum rerum descriptione quiescimus.

Dispnoicis prodest) aliquod malū quādoq; cōtingere circa fauces quarto libro Celsus quarto capite scribit, hocq; pro ut se intendit, in tres species idem partitur, & primam quæ ægrum modicum angit sed non strangulat *δυσπνοία* uocat: secundam quum æger cū sono spirat *ἀσπυ*: tertium si tantū recta ceruice aërem captat *ὀρθονοία*, idē fuit Hippocrates, nisi quod & quartā speciem addit præfatis fermè præsentiorē lib. prognosticorū cōmento 17.

Vuluarumq; querelis.) muliebribus locis, quæ *γυναικεία* nominant.

Præcondila munda) per præcordia distinctionem intelligit Macer superiorū uiscerū ab inferioribus *διὰ τὰ πύλα*, hanc Galenus uocat de usu partium corp. hum. quarto libro. Quidā septimum transversum, Plato phrenen, quod eo inflammatione affecto mens quoq; lædatur, uelut idem Galen. s. locorum affect. indicat.

Sic schiasim) Schiasim curat, hoc est morbum quē *ιοχία* græci uocant in uertebis seu coxendicibus molestiāem, quem Hippocrates describit libro de morbis qui extra contingunt.

Lumbricos necat) Lumbricorum tria ponit genera Aegineta quarto libro capite 7. Galenum, ut assolet secutus, rotundes, latos, & astandes. Hippocrates quarto de morbis saltem duo recenset lato, & ascarides. Auicenna quatuor, hos omnes abrotanī deo etiam Macer necare ait.

Il orū extinguit) Pota herba priuatim scorpionū & phalangiorum moribus aduersatur, inquit Dioscorid.

Sed

DE VIRIBVS HERBARVM.

Sedat frigora febris) hoc est febrü accessiones impedit.
Menstrua purgat) suppressis mensibus medetur dilatan
do meatus.

Curabis utrumq;) dolorum oculorum & inflamationem
ablegabis, si emplastri modo in cydonio cum pane & aqua herbas
decoctum imposueris.

Et uentri nocuis.) omnia uentris animalia proscribere
quidam testantur.

de penna

DE ABSINTHIO. Cap. 3.

De Absinthio
Galenus de
morb. cu-
rand. lib. 7.
& si ite de
tueda sanit.
lib. 6 & ad
Clauconem
de arte cu-
rat. lib. 3. in
cura tertia
na febris, et
simpl. med.
lib. 6. Auic.
lib. 2. cap. 2.
Mes. de sim.
med. Aegi-
meta lib. 7.

Diosc. lib. 3 cap. 24. Serap. simplic. cap. 24. Pin. lib. 27. cap. 7.

4 4

In pri-

IN primo calore esse gradu, uis sicca secundo
 Dicitur Absinthii, stomachū corroborat herba
 Illius, quocunq; modo qui sumpserit illam:
 Sed melius pluuia si sit decocta liquore,
 Et sic sub dio prius infrigidata bibatur,
 Sic poterit uarijs eius succurrere morbis
 Hocq; modo pellit lumbricos, mollit & aluum
 Eius & immodicum sedat sic sumpta dolorem,
 Urinam potu producit, menstrua soluit,
 Illi si nardum quam profert Gallia iungas,
 Et coniuncta teras, & mulsa trita resoluas,
 Præcipue tali purgabis menstrua potu,
 Hoc quoq; præstabunt cum lana subdita molli,
 Si siler & nardus, & acetū iungitur illi
 Noxia deterges potu fastidia tali,
 Gramina si rutæ iungas huic salq; piperq;
 Cumq; mero tundens das hæc, decoctæ ue potu
 Noxius en cūctus stomachi purgabitur humor,
 Iri coniuncta pectus mire iuuat hausta
 Acri cum uino trita se quilibet ungens
 Non metuet culices, istoq; fugatur odore,
 Ictericis crudam dabis hanc apio sociatam,
 Curat hepar sibi iungatur si gallica nardus,
 Splenq; sibi iuncto potata iuuabit aceto,
 Sic quoq; fungorum depellit sumpta uenenum,
 Obstatt lætiferæ cum uino sumpta cicutaë,
 Sicq; uenenatis occurrit morsibus hausta,
 Et claros oculos reddit cum melle peruncta,
 Hocq; modo suggillatis superaddita prodest,
 Decoctæq;

Pl. libr.
 27 cap. 7

Deco
 Sim
 Sub
 Val
 Silig
 Prun
 Noia
 Antea
 Inini
 Inum
 Olfact
 Hanc
 Denig
 Cerat
 Aine
 Subl
 Liue
 App
 Aur
 Dur
 Com
 Delle
 Exel
 Non
 Ina
 Sic
 Pe
 Ro
 D

DE HERBARVM VIRIBVS.

Decoctæq; uapor obstrusas liberat aures,
Si manant sanie, cum melle terens, superadde,
Subuenit anginæ mellî nitroq; iugata,
Vulneribus prodest contrita recentibus illa,
Si superaddatur capitis sic ulcera curat,
Pruritusq; iuuat eius decoctio foru.
Nausea non poterit quemq; uexare marina,
Antea commixtam uino qui sumpserit illam,
In lini panno si circumcincta geratur,
Inguinis & modicum fertur cohibere tumorem,
Olfactu somnum capiti uel subdita præstat,
Hanc sibi subponi si non præsenferit æger,
Denigrat crines cinis eius, si bene mixtus
Cerato fuerit, & eo sic sæpe perunctus
A tineis tutam reddit, qua conditur, arcam,
Sub lingua factum curat cum melle tumorem,
Liuioremq; nigrum qui circa luminis orbem
Apparere solet, purgabit idem medicamen,
Auris depellit sonitum cum felle bouino,
Duriciam splenis eius cathaplasma resoluit,
Coniuncto sibi melle steræ si subditur herba
Desiccabit eam, manereq; menstrua cogit,
Ex oleo fuerit uiridis si cocta iuuabit,
Nō modicè stomachū qui sit hoc unguine forus,
Incausto uino quo sit macerata soluto
Si scribis chartam mus non teret amplius illam,
Plinius attollit magnis hanc laudibus herbam,
Romanosq; refert sacris ex more diebus
Dum quadrigarum cursu certare solebant

A 5 Absinthii

Absinthii succum solitos donare bibendum,
 In capitolina uectori sede locato,
 Credemus precium præ cunctis reddere dignum
 Illi quo firmam possit seruare salutem,
 Quæ constat mundi præcio preciosior omni.

SCOLIA.

Sed melius pluuia) Auicennam sequitur Macer, qui 1.
 primi doct. 2 capite 16 ceteris aquis pluuialem maxime præ
 fert, quod eius materiam à uirtute cæli, eam eleuante, subtilia
 ri contingat: sed omnibus laudabiliorem scribit, quæ pluuialis æsti
 uo tempore collecta est, & ex fissa nube per tonitru inflammata
 & subtiliata cecidit. Galenus in libello de aquis, 1 capite. idem fa
 cit & Auerrois 2 tract. primæ partis cantie.

Prius infrigidata) Euenit quãdoq; ut nubes propter exha
 lationem terrestrem, quæ uentorum est materia, inspissentur, & a
 quam effundant turbidam, ubi tuior uia est, sicut Macer hic mo
 net, ut sub dio per stationem limpidiorem fieri curemus.

Eius & immodicum sedat) Damas decoctum absinthijs
 per pluuiadem aquam, anodinum esse, hoc est mitigatiuum immen
 si cruciatu tenasmonis, magis tamen asserimus, si aluus ex eo sæpi
 us fota seu irrigata fuerit.

Illi si nardum) Celiicã spicam intelligit, quæ diuretica est,
 complexionem participans spicæ Indicæ: de qua Galen. 8 simplicium.
 cap. 2 Dioscor. lib. 1. cap. 7. Serap. cap. 12.

Cum lana subdita molli) Si cum lana carminata talis
 liquor, pess. rii modo, locellis muliebribus imponatur.

Si siler & nardus) Siler montanum intelligit Massiliense,
 non Aethiopicum, quod falso, ut solent, à seplasiarijs uenditur.

Gramina si rutæ) Ea ex Pün. muuata lego, qui graminis
 nul. am

nullam mentionem facit. Vnde tēporis iniuria uocabuli lapsum
arbitror. Plinius lib. 27 cap. 7.

Ire coniuncta) facile thoracem purgat (sunt Plinij uerba)
cum iride sumptum absinthium. de iride sequitur cap. 43.

Apio sociatam) uel adianto.

Sumpta fungorum uenenum) fungis uenenum inest,
quod stomachum distendit, inguen turbat, urinam impedit, pecto-
ris & anhelitus constrictionem inducit, syncopim ac mortem de-
nuo, quibus omnibus medetur absinthium cum aceto pralibatum.

Lætiferæ cicutæ) Cicuta algoris modum sic excedit, ut
præsens uenenum sit: publica, inquit Plinius, Atheniensium pœna,
qua & Socrates uitam dedit.

Suggillatis) id est, percussis.

Subuenit anginæ) faucium morbis aut tumoribus.

Capitis ulcera curat) ἀλαπτεία inquit.

Nausea non poterit) Nauseas maris arcet in nauigatio-
nibus potum inquit & Plinius

Atineis tutam) Creditur, inquit Dioscorides, absinthium
scrinijs & armarijs inditum, tutas & incolumes à tineis seruare ue-
stes, tertio libro.

Sub lingua tumorem) sub lingua tumorem intelligit,
quem Rases 9 ad Alm. cap. 47 Ranulam uocat.

Coniuncto sibi melle steræ) uas per steram fœtui ha-
bile denotat, sicut in Scholijs primi capituli quoq; ostensum est.

Ex oleo fuerit uiridis) Dioscorides oleum ligustrinum
commendat, uel rosaceum

Incausto uino) quin etiam diluto absinthij Dioscorides
inquit, dilutum librarium atramentum, incolumes à muribus libro-
rum chartas tuetur.

Plinius

Plinius attollit) libro 27 cap 7.

Sacris diebus) Latinarum ferijs.

Precio preciosior omni.) Pythagoras Samius satis di-
uitem ratus est sanum, ideoq; edicto statuit ut singulis epistolis ami-
cis quandoq; mittendis ceu genuinū prafigeretur exordium, sani-
tatis op:io. de qua re multa habetur in nostra tuendae sanitatis ra-
tione Dialogo primo.

urtica
DE VRTICA,

Cap. 4.

De Vrtica Galenus lib. 2
de alimen. cap. 5. & libro 6.
simp. ca. 13. & ad Pat. n. ca.
283. Auic. can. 2 cap. 719.
Diosc. 4 cap. 89. Plin. lib. 21.
cap. 15 & 22 capite 14.

GRæcus Acale-
phen, nos urti-
cā uocitamus,
Feruida non modicē
uis illi dicitur esse.

Vnde nec immeritō nomen sumpsisse uidetur,
Tacta quōd exurat digitos urtica tenentis.
Hæc solet ictericos cum uino sumpta iuuare,
Illius semen colicis cum melle medetur,
Et tussim ueterem curat si sæpe bibatur,

Frigus

DE HERBARVM VIRIBVS.

Frigus pulmonis pellit, uentrisq; tumorem
 Omnibus his prodest puluis cum melle iugatus,
 Aur succus uiridis cū uino sæpius haustus,
 Cum sale de folijs eius factum cataplasma
 Ulceribus prodest, & uulnera sordida purgat,
 Et contra morsus ualet hoc cataplasma caninos,
 Hoc caneros, & parotidas, luxataq; curat,
 Hocq; reformatur caro quæ disscelsit ab osse,
 Et solet humores desiccare nocentes,
 Acri cum uino radix contrita tumorem
 Compescit splenis, podagræ sic subuenit illa,
 Omnibus & morbis sic subuenit articulorum,
 Omnibus his prodest superaddita, uel sibi iuncto,
 Si coquis hæc oleo, foueasq; hoc unguine mēbra,
 Naribus impositus succus, foliū mæ, cruorem
 Elicit, innata est illi uis tanta caloris.
 Quod si manantē cupias retinere cruorem,
 Vorticæ succo frontem line, reprimit illum.
 Si supponatur cum mirrha menstrua pellit.
 Si claudit uulnam matrix humore grauata,
 Vorticæ folijs referabitur illa fricata,
 Cum uino bibitum Venerem semen mouet eius,
 Et melius tritæ si iungas melq; piperq;
 Et sic cum uino prædicto more bibatur
 Pleureticos, pectus, pulmones, ediuuat eius
 Semen, si sumptum fuerit cum melle iugatum.
 Cum mulsa bibitum lotiū producit abundans,
 Herba recens eius olerum si more coquatur,
 Detur & illius decoctio, molliet aluum.

Ore

Ore diu clausus succus si uoluitur eius,
 Vuæ non modicum poterit sedare tumorem:
 Sudorem mouet ex oleo decocta perunctis,
 Si quadrupes quæcunq; marē præferre recusat,
 Urticæ folijs illius uulua fricetur.
 Sic naturalem calor excitat illi calorem,
 Defluuium capitis, si succo feminis huius
 Ungas sæpe caput, reprimat doctore Galeno.
 Illius semen collectum tempore messis
 Et desiccatum, multis erit utile causis,
 Omnibus his prodest puluis cum melle ingatus.

SCHOLIA.

TActa quod exurat) ob igneum pruritus urtica nomē
 sortita est.

Hæc solet ictericos) Icterus morbus est, arquatus
 alijs dictus, aut regius morbus, ex obstructo hepate plerunq; eue-
 niens, & ab interpretō nomen habens, auicula quippe quam miluium
 interpretantur, & Plinius Galbulam uocat. de hoc morbo Auic.
 17 Fen. tertij can. uulgo' gelsucht.

Colicis medetur) *κολικὸὶ* uocantur, qui colica laborant.
 hoc est morbo cuius minera est in intestinis inferioribus aut tras-
 sioribus: cum nausea, ex retentione illius quod naturaliter egredi
 deberet, sicut flatus esse possunt, feces: humores, aut uermes quan-
 doque.

Cataplasmata) emplastrum ex herbis & oleis.

Hoc caneros) Cancer idem est quod *καρκίνωμα*, morbus à se
 militudine cancri: airobiliaris, cum duritia & quadam inflamma-
 tione.

Et parotidas) *παροτίδας* iuxta aures abscessus uocamus,
 quō

DE VIRIBVS HERBARVM.

qui subinde post chronicas febres ui morbi impetuose emergunt.

Luxata (q) hoc est, membra à suis locis mota.

Podagræ subuenit) Podagram non esse morbum incurabile in lib. nostro succisuarû lectionû ostēdimus dialogo quinto.

Si claudit uuluam) per uuluam interius matricis orificium intelligit.

Pleureticos) Pleuritis abscessus est lateris, in pellicula obducente costas.

Vux tumorem) hoc est, casum uuula, das xepflin.

DE ALLIO Cap. 5.

Galen. lib. de morb. curan. 14 Hippoc. de uict. rat morb. acut. libro 2. 3 libro 4. 3 libro de morb. qui extra conting. Argentea lib. 7 cap. de seordio 3 alio, et lib. 1 cap. 76. Cælius Aurelia, 2 chronon capite 14. C. Plinius secundus libro 4

de re medica, Serapius libro aggregat. capite 334

szópodog

Σ *Kόροδορ* à græcis sunt allia dicta latina,
 Huius uim medici calidã siccamq̃ periti,
 In quarto posuere gradu mansum uel in-
 unctum,

Curat, quos serpens uel scorpius intulit ictus.
 Et nocui uermes triti pelluntur odore,
 Sanat & appositũ morsus cum melle caninos,
 Et mulsa coctum commixtum cui sic acetum
 Et bibitum uentris uermes, tineasq̃ repellit.
 Ex oleo cum ueste sua si decoquis illud,
 Morsus pestiferos reddes hoc unguine sanos,
 Corpus & attritum cura sanabis eadem,
 Vnguine uesicæ dolor & tumor hoc reprimuntur.
 Ipse refert Hippocras educi posse secundas,
 Fumo combusti si uulua diu foueatur,
 Pulmonis uarias coctum cum lacte querelas
 Potatumq̃ iuuat, uel crudum sæpe comestum.
 Cum centaurea Diocles dare præcipit illud
 Hydropicis, sic humores desiccet aquosos,
 Idem nephreticis elixum sumere iussit,
 Pythagoras illo fuit usus cum coriandro
 Et uino, causas sic curans ictericorum,
 Et sic potatum dicit quod molliat aluum,
 Cumq̃ faba coctum capitis sedare dolorem
 Dicitur, attrito si tempora perlicis illo,
 Anseris hinc ad pem iunge, tepidumq̃ dolenti
 Infundas auri, præclare subuenit illi,
 Elixum tussim iuuat & suspiria sedat,
 Clarificat raucam crudum, coctum quoq̃ uocem.
 Sed magis

DE HERBARVM VIRIBVS.

17

Sed magis elixum iuuat illam sæpe comestum.
Adiunat incoctum pulci sumptumq; tenesmon
Porcino iungens adipi si conteris ipsum,
Nō modicos reprimes superaddēs sepe tumores
Hunc ignotarum non lædet potus aquarum,
Hæc diuersorum mutatio facta locorum,
Allia qui mane ieiuno sumpserit ore.

SCHOLIA.

M Orsus caninos) morsus rabiosi canis.
Tineasq; repellit) id est lumbricos.
Ipse refert Hippocras) libro de fœminea natura.
Posse secundas) hoc est embrionis armarium, quod secundam uocant, & Galenus choram commento 49 in aliquem, aphorism. 5. libri appellat.
Cum Centaurea) De Centaurea sequitur cap. 53.
Hydropicis) qui morbo laborant intercutaneo.
Nephreticis) ut p[er] h[ic] renū affectus est, aliquādo ex innato lapide, aliquando ex apostemate, aut uclere, non dissimilis colico.
Sumptūq; tenesmon) τενεσμός uulgo tenasmus, uoluntas est egerendi citra effectum.

B De plantagi-

AE MILIUS, MACER
DE PLANTAGL
ne, Cap. 6.

DE ἀρωγιάσσο Gale
libro de morbis cu-
randis 5. & lib. simp.
ca. 56. Dioscor. li. 2. cap. 115.
Pli. lib. 25 cap. 8. Serap. lib.
agg. cap. 213. L. Apuleius li.
de Herbar. uirtut. cap. 1.

HErbarum quæ
nostra lingua
Plantago uo-
catur,

Hæc ἀρωγιάσσο græcus uocat, est quia linguæ
Agninæ similis folijs. Plantaginis huius
Sunt geminæ species, & maior prima uocatur:
Altera uerò minor, quam uulgò lanceo latam
Dicunt, quòd folijs ut lancea surgat acutis.
His inflammandi. desiccandiq; uocatur
Tertius esse gradus: maiorem uim tamen esse
Maiori dicunt, nimis humida uulnera siccat.
Si super addatur cum melle, & sordida purgat
Cum sale, sicut q̄lus si iuncta coquatur aceto.
Ventre restringit nimium, si mansa fluentem,
Si supradictis lens concocta iuuabit
Sic dysentericos, melius cibet & ciliacos:
Stringit manantem superaddita sæpe cruorem,
Et

DE
Ernig
Et frap
Hydro
Sicut affi
Sed in purg
Cruent
Hinc ual
Et color hoc
In nômopl
Per se foru
Sicut uuan
Stringit nò
Pellitur ex
Sunt in
Gingias
Sicut solet
Succus d
Stringit
Cunctis
Prodest, &
Vesicæ, res
Dicunt no
Indem e
Iolores e
Vires e
Hanc d
Sicut i
Bis i
Cun

DE VIRIBVS HERBARVM. 19

Ernigris maculis fertur reparare colorem,
Et scrophas spargit superaddita cum sale trita:
Hydropicis ut olus decocta, comestaq; prodest,
Sic iuuat asthmaticos, fertur iuuare caducos.
Sordida purgabit bene uulnera quælibet oris,
Ore diu tentus si succus uoluitur eius,
Hic intus fusus curat syringia succus,
Et dolor hoc auris sedabitur, & facer ignis
Fert hemophthoicis hic opem si sæpe bibatur
Per se fortior est, si sit coniunctus aceto,
Sicq; iuuat phthificos, iniectus uerò per anum,
Stringit nõ modicum fluxum dysentericorum,
Pellitur ex oculis tumor hoc feruorq; perunctis,
Sæpius hanc ipsam si dentibus atteris herbam.
Gingiuas reprimet tumidas, & sanguine plenas,
Sicq; solet dentis compescere sæpe dolorem,
Succus dum lana matrìci subditus eius
Stringit manantem nimium siccando cruorem;
Cunctis prædictis eius decoctio causis,
Prodest, & potus cum uino seminis huius
Vesicæ, renumq; iuuat potando dolorem.
Dicunt non nasci scrophas gestantibus eius
Radicem collo suspensam, uis ibi tanta est.
Radices eius tres attere, iungito tritis
Vini tres cyathos, & aquæ fac sit modus idem,
Hæc nondum tremulo potanda dabis febrienti:
Sic pelles febrem, cui dat lux tertia nomen,
Bis binæ quoq; quartanis prodesse putantur,
Cum totidem uini cyathis si dentur & amnis.

B 4 Cuncta

Cuncta potest plantago minor prædicta iuare,
 Quamuis non tantas vires uideatur habere,
 Præcipue succus curat plantaginis huius,
 Quod iuxta nares uel lumina nascitur ulcus:
 Si superaddatur cum lanis mollibus illi,
 Perque nouem cataplasma dies istud renouetur,
 Eius si succo tepido uenter foueatur,
 Acri depulso sanabitur ille dolore.
 Lumbricos succus depellere dicitur eius,
 Si porcina uetus axungia iungitur illi,
 Sedabit duros istud cataplasma tumores,
 Parotidas, uulnusque recens hoc adiuuat unguem
 Ante duas horas quartanæ, quam tremor ægrum
 Vexet, si succum biberit plantaginis huius,
 Sentiet eximia facili medicamine curam.
 Eius potatum depellit sperma secundas,
 Si uia longa pedum mouet (ut fit sæpe) dolorem
 Acri cum uino superaddita trita iuuabit,
 Cum passo succus bibitur si sæpius eius,
 Vesicæ uarijs fertur succurrere morbis.
 In desiccando uis est plantaginis ingens,
 Maioris queat ut (ueluti cauteria) corpus
 Appositum siccare, refert, ut Plinius autor,
 Composuit librū Themison de uiribus eius,
 In quo præclaris celebrauit laudibus illum.

S C H O L I A.

L Inguæ agninae similis.) ἀρνία agnum sonat, γλῶσσοι linguæ
 sed multi non arnoglōssam uerum, quia septem crassiori-
 bus fibris quasi costis in dorso, per longitudinem distincta
 est.

est. pentapleuram dicunt, quod πλεῦρα costam sonet. Dioscorides, quod non semper fibrarum respondeat numerus (uariant enim fibræ pro latitudine folij) polyneuron uocat, quasi multi neruia: alij pentapleuron, quod est quinque neruiam.

Qui folijs surgat acutis) Plantago maior à foliorum latitudine, Germanis braité wegerich. Minor, quia folium eius arctius in acumen, uelutiq; in lanceæ mucronē fastigiatum desinit, spurig wegerich rectissimè dicitur.

Hic disentericos) id est, eos quos intestinorum disturbant cum ulceratione tormina.

Ciliacos) κοιλιακοὶ uocantur, qui aluum induratum habent, quæ nihil reddit, ac ne spiritum quidem transmittit.

Et scrophas spargit) id est, dissoluit. Scropharū Auicenna meminit secunda primi, doct. i. cap. 5 & sunt abscessus à phlegmate, ut plurimum in collo aut sub ascellis emergentes.

Iuuare caducos) id est, morbo affectos, quem hieranoson, quod est sacrum nominant, dum sacram corporis partem, cerebrū quippe possideat, in quo animæ sedes recõdita. Heracium multi dicunt, ab Hercule, quem fortitudine uincat, aut comitalem, à comitibus, die fallent suchte.

Vulnera quilibet oris) pustulas intelligit oris cãdidias, quas Rasus qui 9 ad Alm. alcolas uocat.

Syringia succus) hic succus fistulas curat, quæ ulcera sunt profunda à similitudine instrumenti dicta, à grecis σὺριγγις nominata.

Et facer igni) der brand, quem sacram uocant, quod præstantissimum quemq; inuadat, ac saltem cum morie relinquat: alij persicum ignem dicunt.

Fertur hemorptioicis.) cruore exspuentibus, de quibus

Aurigena decima Pen. tertij tract. tertio, cap. 1.

Siccq; iuuat phthisicos) Phthisis expuitio puris est cū
tussi uehementi.

Gingiuas reprimet) Gingiuas, id est carnes, quæ dentes
ambunt: & Pollux óvna & óvna nominat.

Nimum siccando cruorem) menses exundantes nimi
um inhibet Galeno referente s. de morb. curand.

Cui dat lux tertia nomen) πειροδύχην, quæ de tertio in
tertium affligit innuit. Hanc tertianam uocant.

Quam tremor ægrum) ante accessionem seu paroxysmū.

Eius potatum sperina) id est, liquor uel succus ex eo.

Veluti cauteria) est cauterium instrumentum, quo morbos
subinde curamus, alijs uix curabiles: est autem actuale & potentia
le. De quibus multa Albucazes primo lib. cap. 1.

Themison de uiribus eius) Themisonem Plinius fuis-
se medicū scribit 25 li. ca. 8.

DE RUTA,

Cap. 7.

Wijwijte

De ruta Galenus Simplic.
lib. 7. cap. 119 & lib. 8. cap.
48. Aeginet. lib. 7. Auic. 2.
canon. cap. de Ruta, Dios-
cor. libro 3. cap. 47. Theo-
phrast. de plantis, libro 1.
Plinius libro 19. capite. 8.
& capite 7. & 10. & libro
20. cap. 13.

A medi-

A Medicis Rutæ uis feruida dicitur esse
 Siccaq̄. fertur in his gradus illi tertius esse:
 Utilis est ualde stomacho si sæpe bibatur,
 Expellit partus bibita, Veneremq̄. coerces.
 Tussim si bibitur, compescit, menstrua purgat.
 Si coquis hanc in aqua, cui nimium iunxeris acre,
 Compescit talis decoctio tormina uentris,
 Pulmones iuuat, & pectus, morboq̄. medetur
 Costarum, quem pleuresim uocat Attica lingua:
 Arthericos, schiasimq̄. iuuat, febribusq̄. medetur
 Hauſta, uel ex oleo, uiridē si coxeris illam,
 Et foueas tepido patientes ante tremorem.
 Matricis prodest. intestiniq̄. tumori
 Hoc unguen. uel clysterio si funditur intus,
 Hauſtaq̄. cū uino prodesse ualebit utrumq̄.
 Lumbricos oleo decocta & pota repellit,
 Cum caricis decocta diu, uin. q̄. liquore
 Profunt hydropicis, si sunt superaddita nocte,
 Cruda comesta recens oculos caligine purgat,
 Et melius maratri cum succo, felleq̄. galli
 Melleq̄. si succus ex æquo iungitur eius,
 Inde q̄. sint oculi patientis sæpe peruncti,
 Cum ole miscens roseo, nec non & aceto,
 Illius succum, capitis curare dolorem
 (Quamuis immodicū) poteris hoc sæpe perūgens.
 Naribus expressus si succus funditur eius,
 Sistit manantem bene desiccando cruorem,
 In corico mali granati si tepes factum
 Auribus infundas depelles inde dolorem,

B 4 Cerusæ

Cerusæ, roseoq; oleo miscens & aceto
 Illius succum, mirandum conficis unguem
 Ad depellendum sacrum, quem dicimus ignem,
 Ad scabiem dertæ, quæ dicitur herpeta græcè,
 Et græcè dictas açoras hoc unguine purgas,
 Ulcera sunt capitis humore fluentia pingui,
 Curat & ozœnas immissum naribus, hæc sunt
 Quæ grauiter scætent in naribus ulcera nata.
 Obstat pota mero, uel cruda comesta, uenenis
 Hoc Mithridates rex Ponti sæpe probauit,
 Qui rutæ folijs uiginti, cum sale pauco
 Et magnis nucibus binis, caricisq; duabus,
 Ieiunis uesci, consurgens mane solebat,
 Armatusq; cibo tali quascunq; ueneno
 Quilibet insidias sibi tenderet, haud metuebat.
 Mustelæq; docent obsistere posse uenenis,
 Mirificè rutam comedunt, quæ primitus illam
 Cum pugnaturæ sunt cum serpentibus atris.
 Cum butyro, modicoq; oleo decocta tumorem
 Matricis subiecta tepens fugat illa, coliq;
 Et cunctis intus morbis sic subdita prodest,
 Hac etiam testes poteris curare tumentes
 Cum folijs lauri, bene tritam si superaddes.
 Ex hac antidotum non paucis utile causis
 Conficitur, medici dicunt diape ganon illud,
 Peganon in græca lingua, quod ruta uocatur,
 Illius antidoti confectio talis habetur:
 Pondere iunge pari nitrum, piper, atq; ciminum,
 De tribus his quantum, de ruta ponito tantum.

Sed

DE HERBARVM VIRIBVS.

21

Sed prius ex acri uino macerare ciminum
Conuenit, in ferro post affari calefacto,
Omnia deinde simul bene trita ex melle iugabis
Pectoris & lateris, iecoris, renumq; dolores.
Hoc ex antidoto curantur sæpe comesto
Extenuat bilem, mollit sine tormine uentrem,
Confortat stomachum, facit ut bene digerat escã.

SCHOLIA.

EXpellit partus bibita.) genituram expellit in cibo po-
tuq; ruta Dioscor. inquit.

Menses purgat.) cit menses.

Tormina uentris.) maximè si rutæ concoctum fuerit sic-
cum anetum.

Pleuresim Attica lingua.) sic græci: nos morbum co-
stalem dicimus.

Artheticos, schiasimq; iuuat.) artheticam, græci ἀρ-
θητικῶν, quod est morbum articulare uocāt, & est arthetica genus
ad omnes morbos neruorum, ut σπασμὸς est χεῖρῶν, ποδῶν, &
ἰσχίῶν. genus hoc Schiasim Macer nominat.

Vel clysterio.) id est, lauamento, quod κλύστῆριον græci no-
minant.

Cum caricis.) carica ficuum genus est.

Profunt hydropicis.) anasarcha laborantibus inquit Dio-
scorides, uel intercutaneo morbo.

Maratri cum succo.) cum succo fœniculi.

Felleq; galli.) Felle seruandi ad colyria. rationem pulchrè
Dioscorides enarrat li. 2. cap. 70, ubi Marcel. Vergilius uolucrum
fel, in siccãdo potentius esse, quàm uel omnium quadrupedum scri-
bit, maximè galli, perdicis, & accipitris.

B 3 Cerussæ

Ceruffæ roseoq; oleo) Modum ostendere quomodo ceru,
fiat longum est. Vnde satis duximus descriptionem indicasse 5 li.
Dioscorides capite 57 qui eandem uenenum esse testatur libro 6.
capite 12.

Herpeta græcè) ἑρπῆς ἰσθμῶν ulcus est, à serpendo &
corrodendo, etiam ad ossa dictum.

Achoras) ἄχος, capitis ulcus est, squamas furfurum instar
habens.

Humore fluentia ping.) capitis apostema innuit, quod
fauum dicunt, à similitudine faui mellis.

Curat & ozenas) Circa nares quādoq; ulcera emergunt,
græcis ozena dicta, quæ Macer etiam prædicto unguine curanda
monet s. d. Cor. Celsus alias adscribit curas sexto libro 21. cap. 8.

Coliq;) ultimi intestini.

Peganon in græca) πῆγανον græci rutam dicunt.

Nitrum atq; ciminum) Nitrum minera genus est, salpe
ter, cuius Dioscorides meminit quinto lib. cap. 48. Ciminum autem
semen est diureticum, Rômisch kîmich, cuius Galenus usum descri
bit septimo Simp. cap. 59.

Extenuat bilem) choleram rubeam.

De Apie

DE APIO

Cap. 8

Σεινον Galē.
describit lib. 7.
Simp. ca. 37. &
cap. 76 & lib.
8. cap. 96. Dio
scor. lib. 3. capi
tibus 67. 68.
69. 70 71. Plin.
Natur. histor.
lib. 20. cap. 20.
& li. de Re me

dica 4. cap. 2. L. Apuleius lib. de herb. cap. 9. Cassius Felix cap. de
Macedonico. Aegineta lib 7. cap. Selinon.

Est apiū dictū, quod apex hāc ferre solebat
Victoris, ueterū fieret dum more triūphus,
Ipse sibi talem prior imposuisse coronam
Dicitur Alcides, morem tenuere sequentes.
Ast alij dictum credunt, quod apes uehementer
Illius soleant auidē decerpere flores.
Hanc herbam *σεινον* solet Attica dicere lingua
Virtutis calidæ, siccæ quoq; dicitur esse.
Tertius à medicis dat, est gradus huic in utroq;
Illius succo si candida mica terendo
Panis iungatur, oculi sedari tumorem
Dicitur, emplastri noctu superaddita more,
Siccq; ferunt mammis prodesse tumentibus illā,
Sedat feruorem stomachi, pellitq; tumorem,

Et

Et quicquid uenti creat, includiturque nociui
 Desiccans potis assumpta repellit apertis,
 Prouocat urinas hæc cruda comesta uel hausta,
 Sed mage radicum facit hoc decoctio sumpta.
 Hoc itidē semen operatur fortius haustum
 Tota uenenatis occurrit morsibus herba,
 Sed semen potius uel apozima proderit eius,
 Et bibitur tussimque modo sedabit eodem,
 Ventrem constringit, uomitum potata coerces,
 Lymphæ commixtum quoque si iungatur acetū,
 Aegris amissum fertur reparare colorem,
 Cruda à ieiunis fuerit si sæpe comesta
 Vna quaque die uexantem corpore febrem,
 Cum lymphæ potata fugat, febris ante tremorem,
 Hydrocios, & Splen tumidū iuuat illa, iecurque
 Si cū fœniculi succo contrita bibatur,
 Hæcque superposita turpis lentigo fugatur,
 Illius succus farris cum polline mixtus
 Atque oui lachrima, uulnus bene purgat, & ulcus,
 Si superaddatur emplastri more frequenter.

SCHOLIA.

Veterum more triumphus) Coronandi morem
 per apium, nactō triumpho, Plutarchus quarto Symposia
 con tangit, & Angel. Polit. 12. li. epist. ad Merulā decima.
 Dicitur Alcides) Hercules, qui sic ab auo suo, patre Am-
 phitryonis nominatus est.

Hanc herbam Σάκκον) quasi paludibus impulsam, palu-
 dosis enim gaudet, & in ijs enatum latius exurgit.
 Candida mica panis) panis hordeacei.

Apozima

Apocima proderit) Apozima decoctio est diuersorum medi-
caminum.

Turpis lentigo) deformis, uulgo riselen: græcè φακοί.
Oui lachryma) albumen intelligit.

DE MALVA

Cap. 9.

Μαλαχί græcè, lati-
nè malua, per Galenū
describitur li. 7 Simp.
cap. 91. Auicenna ca-
no. 2. cap. Althea. Dio-
scor. lib. 2. cap. 10. Se-
rap. agg. cap. 76. Ori-
bas. de confect. ciboriū
lib. 3. cap. de istis quæ
humeēt. Pli. secundus
de re medic. lib. 1. cap.
5. in Nat. hist. libr. 20
cap. 21.

ALteam maluæ speciem nullus negat esse,
Alteam q̄ uocant illā quod crescat in altū,
Hāc ipsam dicūt Euisū, quod quasi uisco
Illius radix contacta mader e uidetur,
Agrestis q̄ solet à multis Malua uocari,
In malsa coctus. flos eius uulnera purgat,

Vel

Vel si cum uino tritum florem superaddas,
 Spargere sic scrophas, anumq; iuuare dolentem
 Dicitur, hocq; modo conquassatis medicatur,
 Elixata prius radix, adipicq; terendo
 Addito porcino, therebintinae q; tumores
 Matricis curat, reliquosq; leuare dolores
 Dicitur, illius neruos sic ipsa relaxat:
 Rumpit uel spargit sic apostemata dura,
 Omnes has causas elixatura iuuabit,
 Si loca morborum foueantur saepe repenti,
 A dysentericis radicum coctio sumpta
 Cum uino, fluxum stringens compescit eorum;
 Et pellit tardas haec coctio sumpta secundas,
 Et prodest hemophthoicis, lapidesq; repellit,
 Vesicae q; solet uarijs succurrere causis.
 Acri cum uino contritum semen oliuae
 Iungito, deformes maculas hoc unguine pelles,
 Cum pusca potata potest obstare uenenis,
 Elixata prius, cum melle q; trita, replebit
 Vulnera quae cava sunt, si sit superaddita saepe:
 Sic quoq; duricias mollit lenitq; rigores,
 Decoctis oleo folijs factum cataplasma,
 Quosuis pestiferos morsus combustaq; curat.

SCHOLIA.

MAdere uidetur) Theophrastus maluã humore mul-
 to abundare scribit, ideoq; procliue solem, ac si rationis
 compos sit, insequi testatur, qui ui & calore suo, id quod
 de humido superest, exugat, ut latius uirescat. Existimans autor
 inde

inde naturam homini bene consuluisse, quæ per oleris folium tem-
poris mensuram, & horarum quodammodo ostenderit rationem, etiam
am nubilo cælo, dum sic colligimus meridianas & alias etiam u-
trinque horas. Maluæ flores cum sole circumagi, Columella carmine
suo quoque ostendit, dicens:

Et Moloche prono sequitur quæ uertice solē.
Ibi antiquo more non Malacham, sed Molochen pro malua di-
xit Columella. Athenienses primi Malacham maluam et nomina-
runt.

Agrestis solet malua) Hic Macer agrestis de scribit mal-
uæ uirtutes, quæ sua sponte in locis nascitur incultis: & quasi mol-
ua, ut Varro inquit, dicitur quod uentrē molliat. μαλακίη enim
mollire est græcorum idiomate. Quod uentrem molliat Martialis
libro decimo hoc disticho declarat:

Exoneratura uentrem mihi uillica
maluas

Attulit, & uarias quas habet hortus
opes.

Altera malua quam hortensem nominant, & in arborem ferme
grandescit baculi instar hoc loci Macer non tangit, uulgò Ein ro
sen, quod tempore messis floreat.

Spargere scrophas) dissoluere. De scrophis dictum est.

Terebintinæ) Terebintum resina ex arbore eiusdem
nominis est, ex Arabia Petraea, Syria, Cypro, Aphrica, aut ex Cy-
cladibus ad nos portatilis bonitate alias omnes uincens resinas:
bonitate tamen excedit, quæ lucida & candida, Dioscor. lib. 1. cap.
79. Galen. ad Paternianum cap. 147.

Tardas secundas) non statim partum sequentes.

Hæmophthoicis) De his dictum est.

Cum

Cum pusca) Pusca per decoctionem fit ex duabus parti-
bus aquæ, & tribus uini, Galen. in lib. Dinamid. quidam loco uini
acetum habent, & Oxycraton uocant.

Vulnera quæ caua) ἰσχάρας intelligit, hoc est ulcera ca-
uerna & crustis infecta.

DE ANETHO;

Cap. 10

ἀνέθου describit Gale. lib.
6 Simp. cap. 43. & lib. ad
Paternianum cap. 4. Dio-
scor. lib. 3 cap. 60. Plin. li.
19. cap. 8. & lib. 20 cap. 18.
Aegia. lib. 7. Item Plini-
us de re med. li. 4 cap. 27.
& L. Apuleius de herb. hi-
stor. cap. 122.

A Medicis ca-
lidum, sic-
cumq; refer-
tur anethum.

Eē dicunt quod sit

gradus huic in utroq; secundus,
Lac dat abundanter eius decoctio sumpta
Nutrici, stomachiq; solet depellere morbos:
Tres cyathos eius tepidæ si sumpserit æger,
Indicio ructus sit, qui demonstrat apertum
Os stomachi, uentumq; per hoc exisse nociuum;
Atq; grauis tali sedatur nausea potu.
Prouocat urinas, obstantia quæq; repellens,

Matrā

DE VIRIBVS HERBARVM.

33

Matricem iuuat, bene si foueatur eodem.
Cum tepido tritum patiens si potet aceto,
Intestinorum curat, uentrisq; dolorem.
Hoc etiam potu digestio tarda iuuatur,
Vnde minor fieri uis egestiua uidetur.
Assidue bibitum uisum nocet, & genitale
Claudit iter, siccans humorem seminis intus,
Vuaq; si nimio turgens humore grauetur
Suspendit puluis combusti seminis eius,
Appositus digitis, aut intus clystere fusus:
Acrior esse cinis radicum dicitur eius,
Rodit trescentes cinis hic in uulnere carnes.
Vulnera quæ serpunt, & sordida uulnera curat;
Vlcera præcipue membri curare uirilís
Dicitur iste cinis infusus sæpius illis,
Olfactu reprimit singultum semen anethi,
Assatum & feruens si sæpius olfacit æger.
Dicunt feruores oculorum tollere posse
Eius radices tritas prius, appositasq;
Apponas hæmorrhoidis si semen anethi
Vstum, curat eas, & condylomata soluit,
Flos oleo si decoquitur medicabile reddit.
Illud præcipue naris de frigore causis
Prodest, & capitis compescit sæpe dolorem;
Neruorum laxat tenuras, frigora pellit.

SCHOLIA.

O Stomachi id est, uentriculi hostiolum, quod Gale-
nus etiam cor stomachi uocat, commene. in tertio Prædi-
ctionum; Hippoc. cap. i.

C Ventum

AEMILIUS MACER

Ventum exisse nociuum) id est, eructuationem acetosam, quam ὄξυπυρροία uocant, à causa frigida ortam.

Humorem feminis intus) Venere m impedit.

Vua (β) de uua dictum est, quæ σαπωνία dicitur.

Ulcerata quæ serpunt) ὄξυπυρροία, quæ species cancri est, intelligit, aut ulcera phagedæna, cum inflammatione ossa depercentia.

Apponas hæmorrhoidis) id est, fluxui sanguinis ex capitibus uenarum, quæ sunt in ambitu podicis, de quibus Galen. adbreuiat. lib. 6. cap. 79.

Condylomata soluit) hoc est, tumores, ac nodos in ficle rî, id est in extremitate podicis emergentes, de quibus multa Aegineta lib. 6. cap. 80.

Neruorum laxat tens.) neruos emollit indignatos.

DEBETONICA

Cap. 11.

D Ex ἰστροῖς Galen. lib. 6. Simp. cap. 20. & ad Paternianum ca. 28. Dioscor. lib. 4. cap. 1. Serap. li. Agg. cap. 322. Plin. li. 27 cap. 7. & lib. 26 cap. 7.

B Etonicam soliti sunt Cestron dicere græci, Urinas potata ciet, lapides quoque repellit,

Fert

DE VIRIBVS HERBARVM. 17

Fert hæmophthoicis cum pusca sumpta iuamē
Hydropicosq; iuuat cum uino melleq; sumpta.
De folijs eius tritis factum cataplasma,
Non modicum prodest oculis, quos læserit ictus:
Illius succus roseo commixtus oliuo
Auribus infusus, uarios fugat inde dolores.
Betonicæ puluis cocto cum melle iugatus
Hemphecos, tussimq; iuuat, suspiria sedat:
Et stomachi uarios sumptus iuuat ille dolores,
Si febricit ex calida, cum uino si febris adsit.
Cum mulsâ bibitus idem puluis, mouet aluum.
Cum sale contritis folijs cataplasmate facto
Vulnera curabis, fuerint quæ facta recenter,
Tritaq; fracturæ capitis hæc sola medetur.
De folijs eius elixis fit cataplasma,
Vtile non modicum uarijs uicijis oculorum,
Restrigit lachrymas oculorū mansa uel hausta:
Hac etiam caligo solet metuenda repelli,
Aequo si rutæ fuerit cum pondere iuncta,
Et sic cum lymphâ sumatur trita repenti,
Sic oculis nocuus sanguis per subteriora
Dicitur expelli, sic lumina libera reddit:
Sumpta hac cum repida purgatur uomica dira,
Pectoris & morbi potu curantur eodem.
Splen iuuat illius decoctio sumpta, iecurq;
Vncia Betonice socianda quaterna uetusti
Vini cum cyathis tribus, at his addito grana
Viginti septem piperis, simul hæc bene trita
Haustaq; purgabunt renes, pellentq; dolores.

C Vncia

Vncia cum cyathis calidæ potata duobus
 Dicitur immodicum uentris sedare dolorem,
 Hæc tussim cū melle fugat, uentrē quoq; mollit.
 Vna quaq; die febre si uexabitur æger,
 Vncia iungatur plantaginis una, duabus
 Betonicæ, sic cum tepida contrita bibatur
 Antea quàm febris prænuncia frigora fiant.
 Vncia betonicæ calidæ cyatho resoluta
 Prodest hydropicis, si sit potata frequenter.
 Radicum puluis cum mulla tritus & haustus,
 Humores uelut helleborum uomitu citò purgat.
 Bis binas drachmas præcepit Plinius harum
 Radicum dare cum passo, mulso ué bibendas.
 Præcipuè phlegma uomitu purgabitur isto,
 Cum mulla bibitus prodest puluis foliorum
 Ruptis, asq; steris potus leuat iste cadentes.
 Cum uino sumptus obstat potata uenenis,
 Præcipuè semen: quod si desit, datur herba
 Vncia betonicæ cum uino sumpta tepenti.
 Ictericos curat, cum mulla menstrua purgat,
 Pontere uerò fabæ puluis cum melle uoratus
 Post cœnā, stomachū iuuat ut bene digerat escā.
 Si de betonica uiridi sit facta corona

Plin. lib. Circa serpentes (ut Plinius asserit autor)
 25. ca. 8. Audebunt nunq; positam transire coronam,
 Sed morsu proprio pereunt & uerbere caudæ.
 Omnibus antidotis Meniacus eam sociari
 Præcipit, ut stomacho magis herbā omnibus aptā
 Plinius hanc, inquit, qui secum gesserit herbam,
 A nullo

A nullo poterit nocuo medicamine lædi:
Et dicunt quòd ea cum uino sæp ius hausta,
Plumbeus abscedat color & melior reuocetur.

Plin. lib.
26. ca. 11.

S C H O L I A.

B Etonicum soliti) *Ve*tonicam quidam scribendum cen-
sent, & ab inuentoribus sic nominatam. *Ve*tones enim His-
pani hanc inuenisse traduntur, 25. Plin. cap. 8.

Cestron dicere Graei) *Cestron* à uarietate & copia reme-
diorum Graei hanc herbam nominant, qui etiam alia multa hac
appellatione proferunt. *Telum* quippe, quod primo in Persico bel-
lo inuentum fuit, opus inter punctum, item acuius pictum.

Fert hæmophthoicis) de istis & pusca dictum est.

Hemphecos iuuat) id est pulmonarios, qui purulentas ex-
creatione eijciunt.

Suspiria sedat) hoc est, difficultatem anhelitus.

Ex calida) id est, aqua.

Vomica dira) *Vomica* tumor est ex pure collecto.

Vnaquaq; die febre) id est, si ex pituita laborat quoti-
diana.

Velut helleborum) album intelligit, *niesz wurtz*.

Præcepit Plinius) lib. 26. cap. 11.

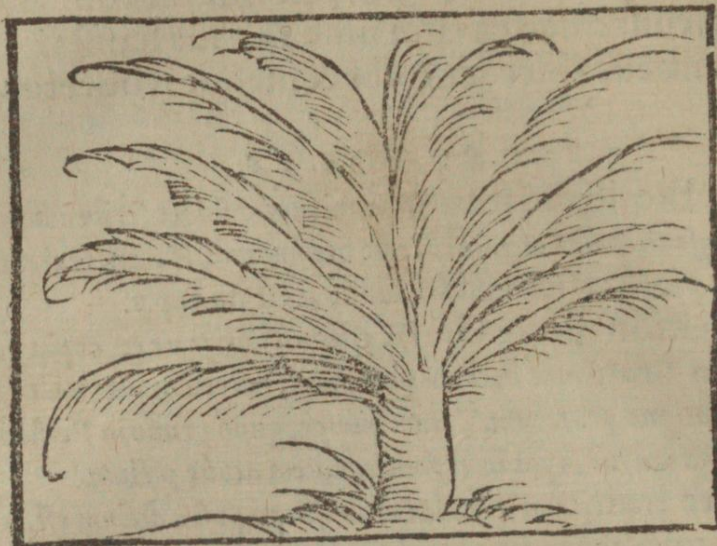
Ruptis) id est, herniosis.

Steras cadentes) *ὄσιπρον* quid sit, in capite recensuimus pri-
mo de *Arthemisia*

Pondere fabæ) *Hæc* ex Plinio habet.

C 3 De

AEMILIUS MACER
DE SABINA, Cap. 12.

DE Bp̄atv. Galen. lib Simp. 6. cap. Sauiua, Auic. canon. 20
cap. Abel. Serap. agg. cap. Abhel. Galen ad Patern. capite
132. Dioscor. lib. 1. cap. 86. Plin. in histor. mundi lib. 24.
cap. 1. & 11. & lib. 17. cap. 11. & lib. de Virib. herb. cap. 88. Aegine-
ta libro 7.

BRarheos est græcè, Sabina uocata latinè,
Sicca calens eius uis est, & tertius illi
Est in utroq; gradu, uulnus cum melle uel
ulcus

Fortiter exsiccat, sordes quoq; purgat eorum:
Sic iuuat anthracas, bona quæ plebs ulcera dicit:
Menstrua deducit, corruptos extrahit aluo
Conceptus, si cum uino sit sumpta frequenter.
Vel si trita prius matricis subditur ori,
Cerotis admixta cutem facit esse nitentem.

Omni

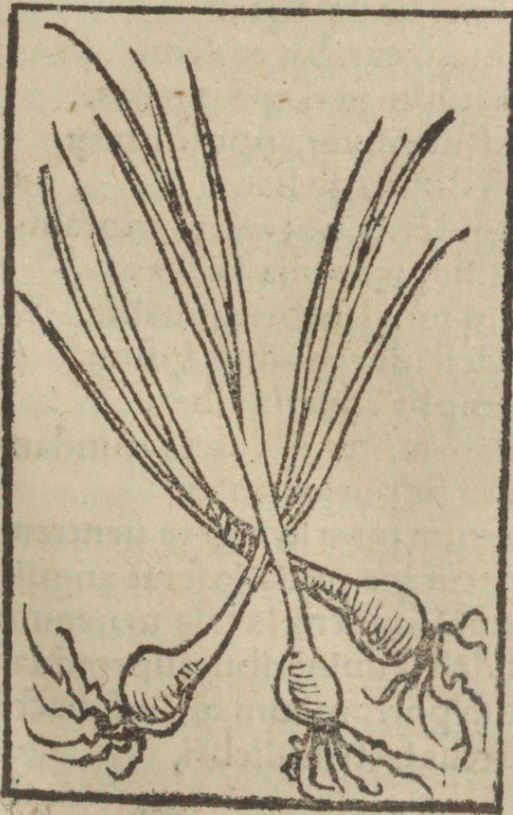
Omnibus & morbis prodest de frigore factis,
 Illius in uino uel aqua decoctio curat,
 Quos uertigo nocet, si lotum sit caput inde,
 Herbaq; temporibus & fronti cocta ligetur
 Duplum sabinæ, si desint cinama poni
 In medicamentis iubet Oribasius autor.

SCHOLIA.

Sic iuuat anthracas) *ἀνθραξ* tumor ex humore melācholi
 sco, crasso & feruente natus dicitur, quem sæpius Carbuncu-
 lū uocamus, propter magnā inflammationē nigredine acce-
 dēte. Constatinus antor est Affricanus. Vulgò die guē plateren o-
 der S. Barblen platerē.

Si desint cina-
 ma) Cinamum dici-
 tur, & Cinamomum.

Oribasius au-
 tor) Oribasius Sardi-
 anus libro de Virtute
 simplicium secundo.

DE PORRO.

Cap. 13.

bischoorh
De porro Dio-
 scor. lib. cap.
 188. Serap. ag-
 gregat. capite curat.
 Aegin. libro 1. cap. 76.
 Plin. lib. 20. cap. 6.

C 4 In

IN multis causis usus medicamine porri
Dicitur Hippocrates, medicinae maximus au-
tor:

Istius succum solum dedit illi bibendum
Aegrotis, qui reijciunt sputant ue tumorem,
Quos haemopthoicos soliti sunt dicere Graeci.
Cum galla dant hunc alij, thurisue farina,
Aut geminis drachmis porrorum feminis, unum
Apponunt myrrhe, uino quoq; trita resoluunt,
Praecunctis alijs dicunt haec sumpta iuuare:
Manantemq; potes naris retinere cruorem,
Vngas si nares intus medicamine tali
Contractas uulvas succo curabis eodem.
Reddit foecundas mansum persaepe puellas,
Vlcera cum melle tritum iuuat, appositumq;
Humorem capitis, si distillatio fiat,
Pulmones, pectusq; nocens, uocemq; canoram:
Indeq; consurgat tussis praecordia laedens.
Cum prisana succum porri sorbere iuuabit,
Et per se solum prodest his omnibus ipsum,
Si porri partes in lympa coxeris albas,
Sic ut aquam primam mutes, addasq; secundam,
Vtilis eius aq; duro fit potio uentri.
Dicitur haec eadem cum uino stringere uentrem,
Cum uino potus datur his quos laeserat anguis,
Quodlibet aut animal fundens laetale uenenum,
Nec minus his prodest si uulneribus superaddas,
Sic uelut emplastrum porrum cum melle subactum.
Comixtus porri succus lacti muliebri,

Et

DE VIRIBVS HERBARVM.

41

Et bibitus tussim fertur sanare uetustam,
Et uarijs uicijs pulmonum subuenit idem.
Auris compescit cum capræ felle dolorem,
Præstat idem pariter cum mulso mixtus, & auri
Infusus tepidus, fungis si manditur obstat,
Eius iungatur succo pars tertia mellis,
Et sic per nares tepidum fundendo, uel aures
Immensum poteris capitis sedare dolorem,
Ex uino bibat hunc, lumborū quem dolor angit.
Dicitur utilius tali nihil esse dolori,
Fracturas solidat citò, duriciasq; relaxat
Appositū, uulnusq; recens citò cum sale claudit.
Si crudum fuerit sumptum leuat ebrietatem,
Sic uentrem stimulat, sic duram molliet aluum.

SCHOLIA.

Dicitur Hippocrates) id quod cernere licet Epidem.
5. libro, de Victus ration. 2. & libro de Morbis, qui extra
ueniunt.

Maximus autor) Maximū fuisse Hippocratem uel id argu
mento est, quòd hunc pari suffragio omnes medicinae principem
statuunt, quòd q; huic ob diuinam artis cognitionem non aliter sa
era habere curauerunt antiquitus, quàm Dioni cuiuspiam uel Apol
lini, quem item Plinius primo medicinam inuenisse 10. libro, secun
do capite scribit, & 29. cap. 1. scripta repetit.

Cum galla) gallam fert quercus, Dioscorides inquit lib. 1.
cap. 127. gall. apffel.

Thuris farina) cum polline thuris.

Contractas uulvas) Quod Macer contractas dicit, hoc
Dioscorides præclusos foeminarum locos nominat, quos porri sue

C 5 cus

cus aperit. Si destillatio fiat) si rheuma diffuat à capite in membra subiecta.

Cum ptisana) Ptisana ex hordeo confectus est cibus Hippocrati & alijs multum laudabilis. De ptisana Hippoc. libro 4. de Vict. rat. morb. acut. & Cristoph. de honest. ad finem antidotarij Ioannis Mesue, item Arnold. de Villa noua in lib. de aquis medicinali.

Duro uentri) quem remollit.

Stringere uentrem) nimis fluentem.

Lumborum quem dolor angit) qui hypocondria suspensa habet, & murmure repleta. de quibus Hippocrat. lib. 4. Aph. 73. Sunt autem hypocondria loca sub costis, aliquibus lateralia dicta.

DE CHAMA
emila, Cap. 14.

DE Anthemii
seu Chamemila Galē.
3. Simpli. & 6. de
Simpli. medic. cap.
45. Auic. 2. canon. ca-
pite 122. Dioscori-
des libro 3. cap. 145.
Serapius aggregat.
in capite Bethonig.
Plinius libro 12. ca-
pite 21.

Anthemii

ANthemiu magnis comendat laudibus autor
 Aesclepi: q̄ Chamimela, nos uel Camomilla
 Dicimus, hæc multu redolens est & breuis her
 Herbe tam similis, qua iusto nomine uulgus (ba
 Dicit Amariscam, quod foeteat & sit amara,
 Ut collata sibi uix discernatur odore.
 Autores dicunt species tres illius esse,
 Quas solo florum distingui posse colore
 Tradunt, est cunctis medius flos aureus illis:
 Sed uarijs folijs flos circumcingitur ille
 Albi, uel lutei sunt purpurei ue coloris,
 Dicitur Anthemion proprie, cuius foliorum
 Purpureus color est, maior q̄ & fortior hæc est:
 At leucanthemion folijs deprehenditur albis
 Melinis crysanthemion, uis omnibus illis
 Sicca calensq; gradu primo conceditur esse:
 Prouocat urinam cum uino quaelibet hausta,
 Vesicæ frangit lapides, & menstrua purgat.
 Si foueatur aqua matrix, qua cocta sit herba,
 Aut si cum uino potetur sæpius illa,
 Tormina sic sedat, stomachicq; inflatio potu
 Pelletur tali, squamas de uultibus aufert:
 Si tritam apponas solam, melli ue iugatam,
 Ictericis prodest eius decoctio sumpta,
 Et mirè prodest iecoris potata querelis:
 Pellere cum uino potata refertur abortum.
 Hac oleo cocta foueas si febricitantem
 Frigus depelles, febrem quoq; sæpe fugabis.
 Vngvine purgantur hypocondria turgida tali

Pesti

Pestiferos morsus serpentum, pondere drachmæ
 Cum uino, prohibet anthemis sumpta nocere,
 Plinius affirmat hac quadraginta diebus
 Vna quæque die bis sumptam pondere drachmæ
 Cum geminis cyathis uini subtilis & albi,
 Cum lotio sensim totum purgare lienem:
 Aegylopas curat, si quis commasticet illam,
 Et sic apponat, sic ulcera sordida purgat.
 Ebullire caput febris feruore grauatum
 Sæpe solet, uel collectis humoribus in se
 Vlcera producit: uocat anathemata græcus
 Hæc, decocta uirens oleo camomilla repellit.
 Quod si de fuerit uiridis, maceretur aceto,
 Et caput inde lauet, nullum magis adiuuat unguē.

SCHOLIA.

A Esclapias) Aesclepiadem ex scriptis Plinij citat, quæ
 22. libro cap. 21. habentur, qui de hac herba integrum li-
 brum conscripsit.

Et breuis herba) Nam rami palmum uix excedunt. Dio-
 scorides à mensura didentalem uocat.

Dicit Amariscam) quidam Amaracum, non quem samp-
 sychon uocant, sed parthenium, uel solis oculum, aut cotulam foeti-
 dam, Krotten dill, uel wild Camillen. graui odore florentem her-
 bam & multum amaram. Vnde Macer iusto nomine Amariscam
 dictam innuit, quasi amaram & foetentem.

Dicitur Anthemion) Dioscor. ἀνθέμιον uocat, quòd
 uere floreat, Germani à similitudine calcaris, ritter sporn, Conso-
 lidam regalem latini.

At Leuchantemion) λευκάνθημιον in ambitum candidis
 folijs

folijs circumposita est, & Camillen uulgò dicitur, latinè Camomilla.

Melinis Chrysanthemion) χρυσάνθεμον Dioscorides à suis floribus nominat aureis, Germani ad græcam appellationē alludunt & gold plümen, streich plümen, uel lang Camillen nominant.

Hypocondria tali) ileosorum & inflatorum, de Hypocondrijs dictum est.

Aegilopas curat) ἀγίλωψ oculi uicium est circa angulū lacrimalem, quem domesticum uocant. id muli fistulam nominant.

Ebullire caput) & mollire caput legendum arbitror.

Exanthemata græcus) Exanthemata in summa cute exulcerationem Alexander uocat, haud absimilem uesticis, quæ urticarum insequuntur tactum cap. de Psidracia. De his item pulchra scribit Ioannes Alexandri. sophista super primum Epidimiarum Hippocratis commento 12.

DE NEPTA, Cap. 15.

D E hac Dioscor. li. 3. cap. 38. Aegin. lib. 7. Plin. Nat. hist. li. 20. cap. 14. & lib. de re med. 4. cap. 22. L. Apuleius de uirtut. herb. cap. 91. & 94.

H Erbā quā Neptā uulgari more uocamus, Hanc medici græcè Calaminthi nomine dī Sicca calēs q̄ illi uis est & tertius itē. (cūt: Est in utroq; gradus, cum mulla trita tepenti Sumpta solet totum sudore reuoluere corpus, Ex oleo quo sit decocta perunge fricando Illum, uenturæ metuit qui frigora febris, Non frigus tantum, sed febrem sæpe repellit;

¶¶¶

Illi qui schiasim patitur, coxæ superadde,
 Contritam uiridem fertur comburere pellem,
 Et sic humores siccando fugare dolores,
 Apposita, potuq; suo cita menstrua purgat.
 Est lepræ species, Elephantiasisq; uocatur,
 Quæ cunctis morbis maior sic esse uidetur,
 Ut maior cunctis elephas animantibus extat,
 Hunc in principio morbum potus calaminthes,
 Cum uino curat humores extenuando.
 Serpentum morsus superaddita trita nocere
 Non sinit, & pellit cum uino sumpta uenena
 Potus, & iniectus lumbricos enecat eius
 Succus, & in mēbris uermes necat omnibus ipse.
 Si mel iungatur huic, cum sale plus operatur,
 Si bibit hęc prægnans, aut tritam subdit abortit:
 Purgat & ictericos, cum uino curat anhelos,
 Asthmaticos medici quos Græco nomine dicunt,
 Et iecoris morbos cum uino mitigat hausta,
 Hocq; modo ueterem lateris iuuat illa dolorem
 Atq; cicatrices nigras superaddita trita,
 Hęc naturalem reddit purgando colorem,
 Vino decocta facit hęc melius cataplasma.
 Compescit stomachi cum uino sumpta dolorem,
 Fumis de domibus serpentes effugat eius.
 Tollere singultum cum uino dicitur hausta,
 Hocq; modo Venerē cohibet potata frequenter.

SCHOLIA.

C Alaminthi nomine) Calamintham complures quasi
 bonam uel utilem mentam nominatam dicunt.

Reuoluere

Reuoluere corpus)aperiendo & dilatando corpus suda
re facit.

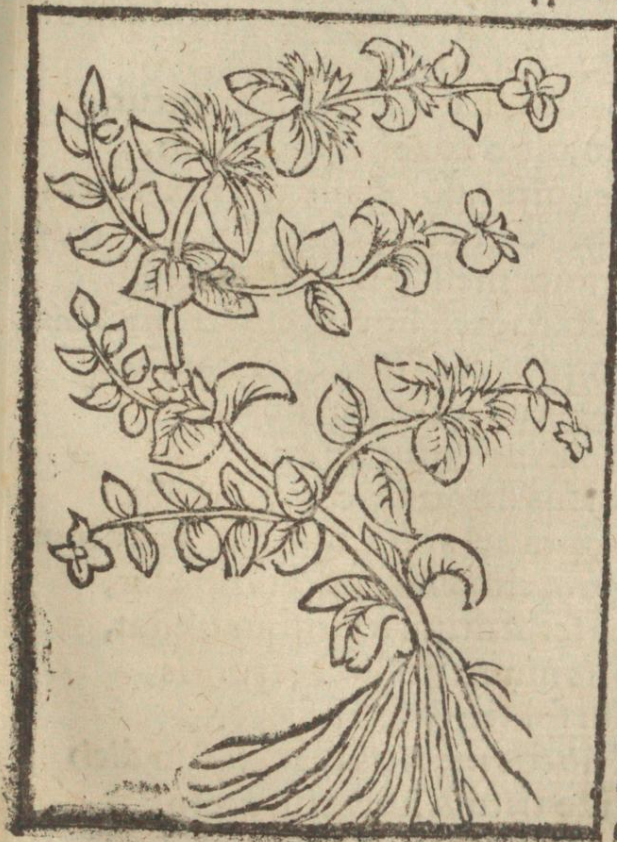
Schiasim patitur)de schiasi dictum est.

Est læpre species)in patria, morbus ex humore melan-
colico fit, quo corpus multis maculis squamisq; induratum defor-
natur, ad modum cuius elephantis, & est species lepræ.

Curat anhelos)hoc est, nisi recta ceruice spirantes.

Tollere singultum)αυγμός latine singultus est, ex stoma-
chi oris affectione superueniens, sicut tussis ex pulmone, & sternus
io ex cerebro. Singultus mentionem Hippocrates habet libro . 7 .

Aphorif. 13.

DE PVLB
gio, Cap. 16.

pulegio

DE Pule-
gio Ga-
lenus 6.

Simp. capite 110.
Dioscor. lib. 3. ca.
31. Oribasius de
uiribus herbar.
lib. 2. Serap. cap.
Sandenig Pli. li.
20. ca. 14. Lucius
Apulei. de uirtu-
te herb. cap. 94.
qui non negligen-
da scribit.

Feruida

Feruida pulegij uis siccaq; dicitur esse,
 Tertius a medicis datus est gradus huic in utroq;
 Saepius hanc herbam si praegnans sumit, abouit,
 Menstrua deducit cum uino sumpta tepenti,
 Hocq; modo tardas haec extrahit herba secundas:
 Hoc nomen quia non notum reor esse quibusda,
 Exponam tali quid nomine significetur,
 Ut non dum natus testa circundatur oui
 Pullus, sic infans matris uestitur in aluo
 Quadam pellicula matris de semine facta,
 Quam nascens rumpit quasi testam pullulus oui:
 Istas pelliculas medici dixerunt secundas,
 Quod mox expositos naturae iure sequantur.
 Haec si plus iusto, uitio cogente, morantur,
 Aut mors subsequitur, dolor aut qui uix tolera-
 Istas pulegium praedicto more repellit, (tur:
 Cum sale contritam melli si iunxeris illam;
 Unguine contractis potest hoc succurrete morbis;
 Illius puluis sumptus cum melle uel haustus
 Pectoris humores uiscosos extenuare,
 Et per sputa potest illos educere mire:
 Nausea, uel motus stomachi curabitur illa
 Cum pusca sumpta uel aceto quod sic aquo sumi:
 Cum uino nigram choleram potata repellit,
 Sicq; uenenatis serpentum moribus obstat,
 Si per uim febris nimio ue fluore cruoris
 Aut aliquo casu subito defecerit aeger
 (Quod solet a doctis medicis madefactio dici)
 Pulegium ualido tritum iungatur aceto

Nari:

Naribus ægroti sic apponatur, odore
 Solo confestim dicunt releuare iacentem.
 Gingiuas sicci puluis confirmat, & iusti,
 Appositum uiridem dicunt sedare podagram,
 Et quosuis alios solet emendare tumores:
 Si superaddatur tepidæ permixta polentæ
 Addita ceratis, papulas de corpore tollit.
 Epleneticis multum superaddita cū sale prodest,
 Slixatura si quisquam sepe tepenti
 Illius abluitur, pruritus non patietur,
 Et sic matricis poteris curare tumorem.
 Tusim compescit cum uino sumpta tepenti,
 Et sic urinam compellit reddere largam,
 Et magis ex uino si sit decoctio facta,
 Aut oleo mixtam contritam si superaddas.
 Si radix acri trita iungatur aceto,
 Sedabit quosuis superaddita sæpe tumores:
 Obstat serpentum cum uino sumpta uenenis,
 Et sic assumptum Venerem stimulare fatentur,
 Sic quoq; pulmonis prodest iecorisq; querelis,
 Et sic nutriti sumptum lac præbet abundans,
 Herba uirens curat morsus cum melle caninos,
 Si superaddatur, & uino mixta bibatur.

SCHOLIA.

Contractis morbis) hoc est, conuulsionibus & potissimum opisthotono, Plinio teste.

Viscosos extenuare) id est, exsercables facere.

Stomachi morsus) Morsum Dioscorides & Plinius erosionem interpretantur.

D Cum

Cum pusca sumpta) Id quidam ad uitæ referunt frugalitatem, & eos homines minus nauseam & stomachi erosiones incurere testantur, qui paucis contenti ex horto uiuunt & agro: hoc est, qui pulegio uictitant cum pusca, quàm qui popinarium luxum ex foro, & macello comparant. Pulegium enim pro sanitatis usu quotidianum ueteribus fuisse cibum, seruatamq; hanc herbam omnium salgamorum ritu. sale conditam Columella ultimo sui operis uolumine scribit.

Defecerit æger) Angustius hanc rem contraxit Plinius. & eos tantum defectus animæ, qui in sceminis strangulatu uulvæ concidentibus sunt, intellexit: in quibus obmutescendi uerbo plerunq; Plinius uititur. Sed Macer hoc loco omnes ex quacunq; causa obortos intelligit.

Pupulas tollit) id est, uaros seu uenarum scrotos.

DE FOENICULO, Cap. 17.

uim kel
DE fœniculo Galē.
7. Simplicium, cap.
93. ad Paternian. ca
pite 108. Auic. cano.
2. capite 181. Diosco
rides lib. 3. capite 74.
Serapius capite 324.
Plinius libro 8. capi
te 27. & libro 20. ca
pite 23.

Fœniculū

Foeniculum medici calidū, siccūq; secundo
 Dicūt esse gradu, Marathrū græc, uocat illud:
 Cum uino cunctis obstat hæc herba uenenis,
 Hac mansa serpens oculos caligine purgat,
 Inde q; compertum est humanis posse mederi
 Illam luminibus, atq; experiendo probatur.
 Radicis succus mixtus cum melle recentī,
 Pulsa reddit eos omni caligine claros,
 Expressus marathri uiridi de semine succus
 Sole q; siccatus, magnum medicamen habetur;
 A quiscunq; uelis oculorum pellerē morbos.
 Auribus infusus uermes succus necat eius:
 Renibus in ptisana radix decocta medetur,
 Cum uino fugat hydropicos potata tumores,
 Sic q; uenenatis obstat morsibus illa,
 Sic quoq; pulmonis obstat iecoris q; querelis;
 Et sic nurrici sumpta, sit copia lactis.
 Cum uino uel aqua radicis coctio sumpta
 Nephreticis & uelicæ morbis medicatur,
 Urinas purgat, & menstrua sumpta resoluit:
 Vel si trita super pectus hæc herba ligetur,
 Nausea cum uino sumpta sedabitur illa:
 Feruorem stomachi cum lymphâ mitigat hausta:
 Radix illius uino decocta dolores
 Fomento curat: patitur quos uirga uirilī
 Hoc quoq; si iungas oleo facit, hoc q; perungas
 Ictus, uel factos subito quoscunq; tumores,
 Apponas tritam iuncto sedabit aceto.
 Semen cum uino bibitum Veneris mouet actus,
 D 3 Hoc q;

Hocq̄ modo lateris diros sedare dolores
 Dicunt, aut herbæ si sit decoctio sumpta
 Tradunt autores, eius iuuenescere gustu
 Serpentes, & ob hoc senibus prodelle putatur.

SCHOLIA.

MArathrum græcus uocat) Fœniculum dictum
 putant, quòd satum magno cum fœnore semen reddat:
 sed Marathrum à marcescendo, quòd ad condienda plu-
 rima cum inaruerit, commendatissimum sit.

Hac mansa serpens) Fœniculum, si Nicandro in Theria-
 cis credimus, & Plinio quoq; octauo Naturalis historiz, in primis
 serpentes nobilitauere gustu exuentes senectutem & succo huius
 aciem oculorum roborantes. Quos humana denuò sequuta est so-
 lertia, fœniculum collyrijs addens, ut uisus deponat caliginem, aut
 amissum reparet. In quem item finem secundis mensis fœniculi co-

mas, caules & semen adde-
 re nõ sunt ueriti antiquitus,
 Marcello scribete Vergil. o.

Nephreticis) de ne-
 phreticis dictum est.

Feruorem stoma-
 chi) stomachi aestuatione,
 quam uulgò den saut uocāt.

dono sebaer
 DE ACIDVLA,

Cap. 18.

DE à r̄s̄ Galen. lib. 6.

Simp. cap. 8. Dioscor. lib. 4.

cap. 86. Plin. Nat. hist. libr.

18.

19. cap. 17. & lib. 25. L. Apuleius in histor. de uiribus herbarum.

Dicimus acidulam, quā græcus dicit aiozon,
 Sic dici credunt sapor illi quod sit aceti:
 Crescit arenosis in pratis, & secus amnes,
 Hanc auide quidā concedunt in tempore ueris,
 Expertumq; ferunt sibi, quod fastidia tollat.
 Virtus est illi siccans & frigida ualde,
 Tertius à medicis datus est gradus huic in utroq;
 Hac fugit apposita sacer ignis, & herpeta mordax
 Et tumor ex oculis trita cataplasmate redit,
 Ulcera quæ serpunt cohibet, combustaq; curat,
 Et multum calidæ dicunt prodesse podagra,
 Si fuerit folijs illius operata uirentis.
 Aut cataplasmata mixta contrita polenta,
 Eius cum roseo succus permixtus oliuo
 Dicitur antiquo capitis prodesse dolori,
 Qui dictus dolor est lingua Cephelargia græca,
 Omne genus fluxus uentris restringere mirè
 Cum uino potata solet, uel mansa frequenter:
 Hocq; modo nimium manantia menstrua sistit,
 Vel si matrici tritam uiridem superaddas,
 Sic quoq; lumbricos pellit potata rotundos:
 Taliter & cunctis prodest potata uenenis,
 Exhilarat uisus illius succus inunctus.
 Cum uinò uarijs obstat potata uenenis,
 Affirmant istam, qui secum gesserit herbam,
 Quod hunc non appetat lætali scopius ictu:
 Auribus expressus succus si funditur eius,
 Aduuat auditum mirè, pellitq; dolorem.

D 3 Altera

Altera uerò minor species est istius herbæ,
 Quam semperuinam dicunt, quoniã uiret omni
 Tempore, barba Iouis uulgari more uocatur.
 Esse referi similem prædictæ Plinius istam,
 Nec minus omnibus hanc prædictis posse iuuare,
 Manè solent adeo palpebræ glutine quodam
 Flegmaris astringi, ualeant ut uix aperiri,
 Hac mirè succus herbæ deglutinat huius
 Illo si tactæ fuerint, digito uè perunctæ.

SCHOLIA.

C Rescit arenosis) Habet se hæc herba ad alias herbas,
 non aliter quàm homines quidam, qui uitam suam non ex
 aliorum adminiculo dimetiuntur, sed ut meliorum haben
 tes fortunam, ex bonitate propria se bona uale tudine, & uita frui
 arbitrantur. Hæc enim in domuum tectis maximè crescit, & raro
 in pratis: ab alijs sequestrata herbis, æterna gaudens uiriditate, nõ
 curans æstum, non frigus seu alias cœli aut naturæ iniurias, super
 biens in tanto suorum nominum ambitu. Nam aizoon quasi sem
 per uirens greci dixerunt. Ambrosiam quidam ab immortalitate,
 Chrysoespermon ab aureo seminis colore: Zoophthalmon alij prop
 ter oculorum animalium similitudinem. Stergethron multi ab a
 more, quem conciliare fertur, seu Buphthalmum, quasi bouis o
 culum.

Hanc auidè quidam) Scribit Columella 13 libro, sedum
 inter iuris salgamata quoq; locum habuisse mensisq; frequēs fuis
 se ornamentum. At non est quòd maius sedum uel aizoon intelliga
 mus, de quo hoc loci Macer tractat: sed herbam quandam congene
 rem, quam alij portulacam uocant, germani burgel, herbam gustu
 quoq; acetosam.

Et

Et frigida ualde irrepfit iam pridem uulgaribus, indigna cælo: superstitio: quippe hanc herbam propter suam frigiditatem sic cælestibus aduersari ignibus, ut ubi floreat, domus habeantur à fulmine indemnes. Circa quæ tales ignes facile ignauos duxerim, minimeq; timendos, si tam exiguæ plantæ frigus, tam impetuosas flammæ coeli, mortales faceret, aut non accendi curaret, potissimum quum tantam cælestibus firmitatem & robur indies inesse uideamus, ut non uel magnis quandoq; fluminibus etiam frigidissimis, Iouis extinguamus tela.

Sacer ignis) de his dictum est.

Aut cataplasmata) Hic cacosynthetō est aut eacephaton.

Cephalargia lingua græca) κεφαλαργία capitis dolor est: debilior tamen quam Cephalæa.

Glutine quodam)

Lemarum uicitur paraphrasi: per eiusmodi enim glutem istum humorem intelligit in oculis concretū, quem lemam, unde leptitudo uenit, uocamus.

DE PORTULACA, Cap .19. *portulaca*

DE portulaca Galen. 9. Simp. cap. 41. & 2. de Alimentis cap. 45. Dioscor. 2. cap. 113. Auic. cano. 2 cap. de Portul. Serap. capite. 849. Et L. Apulei. de uirtu. therbarum lib. capite 109.

D 4 AN

Andrachne græcè quæ portulaca latinè
 Dicitur, hæc uulgi pes pulli more uocatur:
 Humida uis eius & frigida dicitur esse,
 Vnde iuuat febrem, quam dicit græcia Causon:
 Tertius humor, stridori uero secundus
 Huic gradus est, utilis stomacho quoq; habetur.
 Trita super stomachum uiridis si ponitur herba,
 Præstat idem succus si sumitur, herbaq; mansa
 Aut ut olus accepta, solet lenire calorem:
 Mansa uel hausta, potest nimium restringere fluxū
 Sanguinis, & uentris nimium cohibere fluorem,
 Esse uetat dentes illis contrita stupentes,
 Et tumidis oculis prodest superaddita trita,
 Feruorem solis æstate comesta nocere
 Non sinit, & uentrem cum uino & sale mollit;
 Vesicæq; solet sedare comesta dolores,
 Est hæmophthificis hæc sæpe comesta salubris,
 Acidulæ similes huic penè per omnia uires,
 Effectusq; pares testatur Plinius esse.

SCHOLIA.

Portulaca latinè) Germanicè Burzel, corrupta tamen
 uoce, quum porcell efferendum sit, ac si porcellorum herbã
 dixeris quòd porci eam in delicijs habeant.

Græcia Causon) *καύσων* tertianæ febris species est, & ar-
 dens interpretatur uel adurens, à cholera intra uenas cordi pro-
 pinquat ortum trahens, quæ continuò patientem affligit.

Dentes stupentes) Dentium stuporem *ἀκνωδία* græci
 nominant, malum quippe, quod nulla grauiore intrinseca causa
 sit: sed ab acidis acerbisq; ciborum succis ita contingit, ut sæpe adeò
 torpea

torpeant, quòd sine dolore commanducare aliquid & atterere nequeant.

Hæmophthificis) sanguinem spuenticibus.

DE LACTV
ca, Cap. 20. *Lactuca scariola*
De thridaca Galen.
6. Simp. cap. 4. de Ali
ment. lib. 2. capit. 19.
Dios. li. 2. capite 125.
Serap. agg. cap. 249.
Auic. can. 2. cap. 458.
Plin. lib. 19. cap. 8.

FRigida la-
ctuce uis cõ-
stat, & hu-
mida ualde,
Vnde potest ni

mios hæc mansa leuare calores,
Et præstabit idem superaddas si bene tritam.
Vtilis est stomacho, somnum dat, mollit & aluũ:
Omnibus his melius prodest decocta comesta,
Et stomacho potius non lota comesta medetur.
Lactucæ semen compescit somnia uana,
Cum uino bibitum fluxum quoq; reprimat alui,
Lac dat abundanter nutriti sumpta frequenter,
Vt quidam dicunt, oculis caligo creatur
His quibus assidue fuerit cibus eius in usu,

D s Scholia.

Non lota comesta) illote, & iam primum ex terra eruta, maiorem uim stomacho cibum non continenti, inferre etiam Diosc. testatur.

Fuerit cibus eius in usu) Conditur enim in fictili ad continuum usum muria, aliorum salgamorum modo.

DE ROSA,
Cap. 21.

^{1005.6.}
DE Rosa Auic. capite de Viribus cord.
& 2. cano. capite 570.
Dioscorides 115. Galenus s. Simplic. capite 77. & ad Patern. capite 228. Mesue simplicium capit. s. Serapius. aggregat. capite 108. Rasus 23. contin. capite 7.

Dici flos florum nobis rosa iure uidetur,
Q& specie cunctos præcedat, odoreq; flores:
Nontamē hæc tātū specie, nec odore iuuare
Nos ualet, & uarijs nos adiuuat illa medelis.
Eius sicca gradu uis est, & frigida primo.

Compescit

Compescit sacrum, si trita apponitur ignē:
Sic quoq; si stomachus calet, aut præcordia, sedat
Fluxum matricis, cum uino stringit & alui,
Illius succum collyria plurima quærun,
Et sicca puluis morbis bene subuenit oris,
Infrictus per se tantum, cum melle u'e mixtus
Omnes feruores superaddita trita coerces,
Ipsa recens, uel si mulsæ contrita bibatur,
Ex hac conficitur oleum, roseumq; uocatur,
Diuersis morbis & multis utile causis.
Si bibitur uentrem mollit, stomachiq; calorem
Extinguit nimium bene si foueatur eodem:
Et dolor & feruor capitis curabitur illo.
Permiscendo illi si fortè iugatur acetum,
Expurgat sordes, uulnus repletq; profundum,
Et combusturis præclare subuenit ignis.
Ore diu tentum, dentis sedare dolorem
Dicitur, & duras palpebras reddere molles.
Aufert suppositum pruritus interiorum,
Et sterictis uarijs ualet hoc succurrere morbis.
Hoc oleum quoniam uariatur conficiendo,
Dicam Palladius quid scripserit inde peritus,
Quod rubrum fuerit foliorum sumito floris,
Vncia sic purgatorum iungatur oliui
In libra, uitreo sic claudens omnia uase
Sub phœbo tantum septem suspende diebus,
In medelarum uarios seruetur ad usus.

Scholia.

Dici flos florum) Rosam florum omnium florem meri-
tò dicimus, qui non solum à coloris præstantia, odorisq;
bonitate gratiam & honorem sibi conciliat, sed etiã maie-
statem quandam ob diuinos natales sibi captat. Nam græcorũ poe-
tæ à Venere rosam primò hac temporum serie inuentam tradunt,
qua Paris Priami filius tres deas in unum conscripserat, ut se pul-
chritudinis iudicem audirent. Licet Iouianus Pontanus à græcis
dissentiat, & secundo libro Eridani uersu ad Venerem conscripto,
eo tẽpore per eandem deam inuentam testetur, quo Adonidem in
delicijs habuit. Nisi quis uel inde rosam præ alijs floribus nobilita-
re propensius uelit, quòd in rosæ totius fabrica nihil reperitur quod
cum fruge non in usus maximè cadat humanos: proficua enim ho-
mini sunt folia, ut Macer scribit: semen medio inclusum & anthera
dictum. nam oris collutionibus ualet, & gingiuas roborat. Calix
item qui coctus, uentris fluori remedio est, & hæmorrhosagia. Et
aqua denuò ex ea per sublimationem collecta, cuius bonitas tam
est nota, quàm etiam rhodolai utilitas, multis commodo esse po-
test.

Et stereticis varijs) matricis passionibus.

Quoniam uariatur conficiend.) Variatur, sicut a-
pud Mesue & Nicolaum in antidotarijs legitur, qui conficiendi plu-
res ostendunt modos.

Dicam Palladius) in libro de Simplici medicina in ele-
mento R.

De

DE LILI

ii, Cap. 22.

Reliq.

De lilijs Galen.
ad Patern. cap.
152. & Simpl. li.
7. cap. 53. Auic.
de Virib. cord.
Rases 22. con-
tin. cap. 5. Dio-
scor. lib 3. capit.
107 & li. 1. cap.
1. Plinius libro
21. cap. 5.

L Auofas (ut credo) rofas argentea debent
Lilia iure sequi, quæ nec specie nec odore
Cedere creduntur, roseo collata decori:
Nec minus in multis hominū sunt apta medelis.
Eius radicis bulbus, quæ lilia profert,
Sub prunis tectus, iuncto quoq; tritus oliuo,
Prodest ufturis mirè superadditus ignis,
Et melius roseum sibi si iungatur oliuum,
Duricias stericas mollit, si subditur idem,
Elixis eius folijs, cataplasmaq; factum,
Mollefcunt nerui, combuftaq; membra iuuatur:
Sicq; superpositus morfus curabitur anguis,

Aus

Aut secum uino bulbus potabitur ipse:
 Sic quoq; fungorum uetat ille uenena nocere,
 Hunc uino coctum tritumq; pedum superadde
 Clauis, nec soluas, nisi cum lux tertia transit.
 Pingui porcino, si decoquis hunc uel oliuo,
 Reddere posse pilos membris narratur adustis.
 Cum uino potum nocuum purgare cruorem
 Per uentrem dicunt, & sic prodesse lieni.
 Sicq; iuuat uulnus, sic idem menstrua purgat:
 Vel si cum uino ueteri coctum superaddes,
 Præcisus neruis tritus cum melle medetur.
 Expressus succus foliorum mixtus aceto,
 Et melli coquitur, sint mellis, sint & aceti
 Ut geminæ partes prædictis quinque liquoris,
 Ad desiccandas nihil est magis utile plagas.
 Inq; cicatrices ducit, licet inueteratas,
 Elixus bulbus, & cæratibus bene mixtus
 Rugas distendit uultus, maculas fugat omnes:
 Lichenas purgat, faciem quoq; furfure mundat:
 Exprimitur succus de tritis floribus eius,
 Qui uulvas mollit cum lana subditur illis.
 Illius asseritur sudorem posse mouere,
 Turgida maturat, primo coquit & citò purgat.

S C H O L I A.

L Aurosas rosas) Cur laurosas nominet Macer, non intel-
 ligo: nisi ad Plinij uerba alludat, qui 21. libro capite 5. rosas
 cognatione quadam unguento Lirino, quod alias Susinum
 uocant, & ex liliorum folijs coadunatur, proximas esse docet.

Argentea) candida. Et ne quid in rerum natura uoluptatis
 foretq;

foret, quod antiquorum superstitio nō suis dijs ad scribere lilij can-
 odorem Iunoni adpropriarunt. Ex huius enim profuso in terram
 lacte, cum dormiens Herculem mammis repleffet, lilium primo ena-
 tum Græcorum poetæ fabulati sunt.

Pedum clauis) Pedum clauus apostema melancholicū est,
 quod Auicenna cornu nominat, uulgo agersten aug. Clauo Silium
 Italicum perijisse tertio epistolarum Plinius secundus scribit, sed nō
 pedum clauo. Est enim & capitis quidam intolerabilis cruciatus,
 quem clauum dicunt, & eo perijt poeta.

Lichenas purgat) Græcis *μυχίς* impetiginis seu menta
 græ species est. nam cutem asperam facit & squamosam. quidam
 Gallicum morbum nominant, aliqui lepram. lege Hippocratem
 Prædictionum secundo libro.

DESATV
 regia, Cap. 23.
Cicely.
 De Thymbra
 Dioscorides li-
 bro. 1. capit. 40.
 Aegin. libro 7.
 Plinius libr. 19.
 capite 8. Serapi-
 us capite 313.

Thymbra

Thymbra solet græcè dici, Satureia latine:
 Illi sicca nimis uis est, sed feruida ualde
 Prouocat urinam, cū uino menstrua sūpta,
 Pellit abortiuum, muliebria uiscera purgat:
 Illius puluis cum cocto melle subactus
 Et mansus, uel cum uino si sumitur idem,
 Pectoris humorem pellit presumpta tenacem.
 Cum uino tepido compescit tormina uentris,
 Si largè bibitur: uerū iam sæpe probauī,
 Est quidam morbus læthargus nomine dictus,
 Oppositum medici quem dicunt esse phrenesi,
 Quod uetat hic somnum, somno grauat hic ni-
 mis ægrum:

Hoc tamen lethali somno depressus aceto
 Thymbrā cōmiscens foueat caput inde frequēter,
 Sic uicium pigri poterit depellere morbi.
 Hanc herbam caueat mulier contingere pregnās,
 Nam non mansa modo, se partum subdita tollit:
 Nausea sedatur hac, si bene trita bibatur
 Cum modico uino: sed si sumatur in ouo,
 Hocq; modo mirè Venerem solet illa mouere,
 Si largo potu uiridis, uel sicca bibatur.
 Quo si cū uino mel iungitur, & piper illi
 Non modicum Veneris succendere dicitur ignē:
 Hinc est à Satyris merito satyreia uocata,
 Quod sint in Venerē nimis hæc animalia prona.
 Si desit thymus, pro thymo ponere thymbram
 Præcipiunt medici, quia uis est æqua duobus.

Scholia.

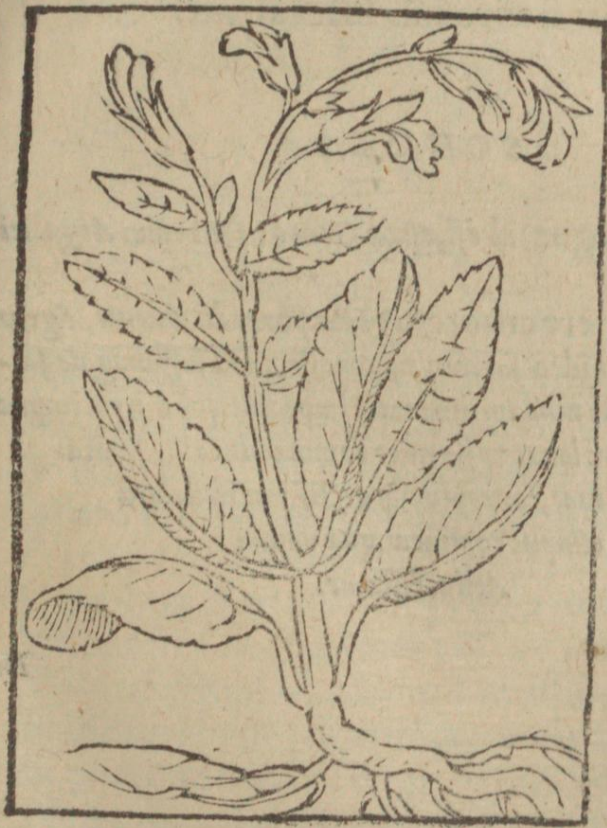
SCHOLIA.

HUmorem tenacem) phlegma viscosum.
Lethargus nomine dictus) ληθαργός morbus
est, ab obliuione omnium rerum dictus, qui accidit cum mē-
tis alienatione, ac dormiendi inexpugnabili necessitate.

Oppositumq; dicunt phrenesi) φρενίτις insaniae spe-
cies est cum dementia continua & insomnietate non cessante.

Pigri morbi) id est, lethargi.

Thymus si desit) Thymus herba est, quae per inferna pitui-
sam ducit. Dioscor. autor. lib. 3. cap. 19.

DE SAL-
uia, Cap. 24.

Salvia.

DE ἰατρικῶν φάρμακων
Galenus libro 6.
Simplicium capi-
te 114. Dioscori-
des libro 3. capi-
te 11. Serapius li-
bro aggregat. ca-
pite 154. Plinius
libro 26. capite
6. Aeginet. lib. 7.

SAluia cui
nomen
Etelis-
phacus est a
pud Argos,
E Cum

Cum malsa iecoris prodest potata querelis,
 Pellit abortiuum lotiumq; & menstrua purgata;
 Trita uenenatos iuuat, & superaddita morsus
 Crudis uulneribus, quæ multo sanguine manant
 Apponas tritam, dicunt retinere cruorem.
 Cum uino succus tepidus si sumitur huius,
 Compefcit Venerem, tussim laterisq; dolorem.
 Pruritus uulua curat, uirgaq; uirilil
 Si foueas uino, fuerit quo saluia cocta,
 Illius succo crines nigrescere dicunt,
 Si sint hoc uncti crebro sub sole calenti.

SCHOLIA.

A Pud Argos) id est, apud Gracos. sunt enim Argolici
 Graci.
 Retinere cruorem) Huc ponendū uidetur, Agrip-
 pam hanc herbam ideo sacram nominasse, quod suffumigata sal-
 tem mulierū fluores nimium manantes impediatur: quod item impræ-
 gnatas multum laxas & fluentes commanducata, sanita-
 ti restituat, conceptumq; arctissime in debitū
 tempus contineat, quæ omnia
 Aetius testatur.

De

Ligusticum
DE LIGV S
 tico, Cap. 25.

L. cicutaria
 De ligustico Diosco-
 rides libro 3. capite
 53. Plinius libro 19.
 capite 8. Aeginet. li-
 bro 7.

A Ligurū
 patria
 sumpte
 re ligustica no-
 men,
 Copia qd ma-
 ior ibi nasci-
 tur illi, herbe,

Tertius huic gradus est calidi sicciq; uigoris.
 Maior radicis uis est & seminis eius,
 Et par est illis uis in medicamine quouis.
 Inflato stomacho cum uino sumpta medetur,
 Et tali potu uis digestiua iuuatur.
 Omnibus & morbis sic prodest interiorum,
 Urinas sic sumpta mouet, & menstrua purgat.
 Tota uenenatis medicatur morsibus herba,
 Si bibitur bene trita prius, uinoq; soluta,
 Et pars contritæ ponatur desuper herbæ,
 Non modicū colicis prodest hæc māsa uel hausta.

E 3 Vel

Vel si radicis elixatura bibatur,
 Nec solum colicis decoctio proderit ista,
 Sed supradictis medicabitur omnibus hausta,
 Digestibilibus semen bene iungitur eius
 Omnibus antidotis, quod sit huic pepitica uirtus,
 Hanc oculis Strabus, potuq; & odore nociua
 Afferit, antidotis eius tantummodo semen
 Misceri iussit, hoc uerum dixerit à se,
 Aut à doctorum libris, non est mihi notum:
 Hoc scio, quod ueteres non paruis laudibus istam
 Attollunt herbam, nec me legisse recordor
 Nllum qui Strabi sermonibus astipuletur.

SCHOLIA.

SUmpere ligustica nomen) Sunt qui ligusticum, de quo Dioscorides tertio libro, & hic Macer scribunt, non hanc herbam esse uolunt, quam uulgo libsticel nominamus: & aliter Sn. yrnion dicta est, quod myrrhæ odorem referat. Quibus certe facile subscribendum duxerim, nisi breuibus textum illustrare stauissemus, & non uolumen scribere.

Peptica uirtus) Pepticam uirtutem Siluaticus digestiuam interpretatur, & Pepitica omnia nominat, quæ concoctricem adiuuant.

Hanc oculis Strabus) Strabus Gallus, qui tempore floruit Ludouici imperatoris, anno Virginei partus 1340.

Potu & odore nociuam) Strabi scripta ex duodecimo capite sui hortuli adponimus.

Inter odoratam memorare Lybistica syluam Fortia, suadet amor parui diffusior horti,
 Hoc germen succo quamuis & odore gemellis
 Orbibus

Orbis officere, & tenebras inferre putetur:
 Semine sæpe tamen quæsitis addere curis
 Parua solent, famamq; aliena laude mereri.

DE OSTRUCIO, Cap. 26.

De Strutio Plin. li. 13. cap. 21. & li. 24. capit. 11. Dioscorides libro 3. capite 85.

Struthion, Ostrutiū quod uulgi more uocatur
 Vim icalidam siccamq; tenet, radix fugat eius
 Cum uino morbos iecoris: si trita bibatur
 Ictericos sic sumpta iuuat, splenisq; tumorem
 Durum, quem græci sclyrosin dixere, repellit.
 Hocq; modo lapides, uellicæ frangere dicunt,
 Menstrua sic, loriumq; mouet, tussiq; medetur:
 Sic orthopnoicis prodest, si sæpe bibatur.
 Subdita matrici depellere fertur abortum,
 Et sic tarda nimis seducere menstrua tradunt,
 Acri cum uino si iungitur atq; polenta,
 Illius succus lepras emendat inunctas.
 Hoc etiam succo iuncto cum polline, quem dant
 Hordea, curatur (ut dicunt) pustula quæuis.
 Si superaddideris emplastri more dolori,
 Illius succus cum melle terendo iugatus,
 Humores capitis purgat si nare trahatur,
 Sternutamentum per se puluis mouet eius.
 Naribus iniectus ueratro non segetius albo,
 Ictericis succus mirè medicabitur eius,
 Hunc si nare trahant lacti inixtum muliebris.

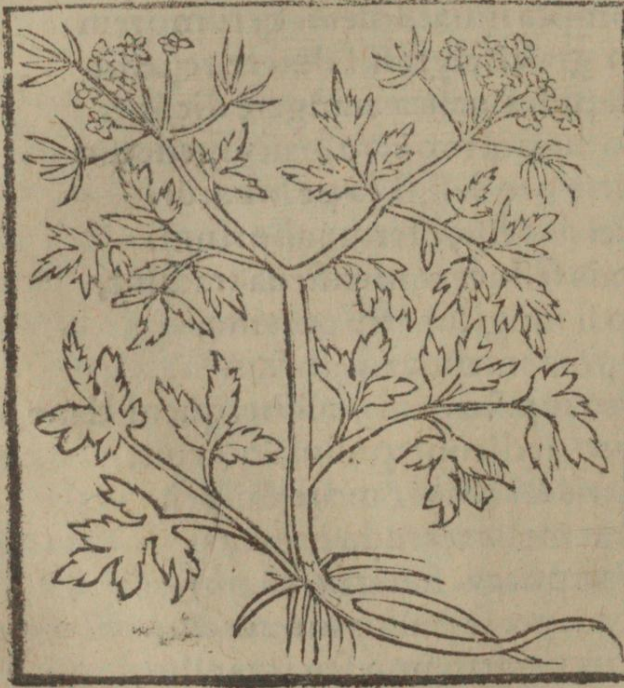
E 3 Scholia.

S Truthion Ostruthium) Silphid recti nominis adhuc
umbram tenet, à maioribus tractam, qui hoc laserpitium dixe-
runt, & nos Osteritiam seu Ostrutium diuino quasi nomina-
mus idiomate, quam umbram item uulgò insequuntur: & quum la-
serwurtz dicere deberent, conciso uocabulo maister wurtz dicunt.

Græci sclyrosim dixerunt quod est tumore durum ex cra-
ssissimo humore melancholico, uix senientē ortum.

Sic orthopnoeacis) id est, illis qui spiritum non nisi recta
cervice ducere possunt.

Veratro non segnius albo) elleboro albo.

heruol.
DE CAERI
folio, Cap. 27.
DE Cerifolio
aut Gingidio Dio-
scorides libro 2.
capite 126. L. A-
puleius in histor.
herb. capite 5. Ae-
gineta de oleri-
bus libro 1. capi-
te 74. & libro 7.
Plinius hist. mūd.
libro 20. capite 5.
& de re med. 4. li-
bro, cap. 37.

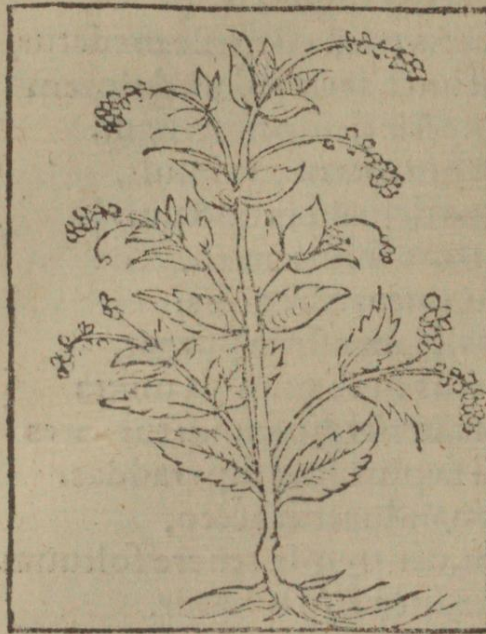
EG

E St cærifolio uis acris & ignea ualde
 Appositum cancris tritū cū melle medetur,
 Cum uino bibitum lateris sedare dolorem
 Sæpe solet, tritam si nectis desuper herbam.
 Cum mulla bibitum pituitæ noxiâ soluit,
 Ex oleo coctum frigus depellit inunctum:
 Si tritum mixto uiolento soluis aceto,
 Lumbricos tali potu, tineasq; repellis:
 Cum uino ciet urinas, & menstrua purgat,
 Virginè cum cæra uetus huic axungia mixta
 Non modò parotidas, uerū quoscunq; tumores
 Curat, uel reprimi, si sæpius hæc superaddas.
 Intinctum ualido si manducetur aceto,
 Sæpe solet uomitum, uentremq; tenere soltuum.
 Si trito tegitur pectus, succusq; bibatur,
 Vrinæ clausos referat quoscunq; meatus,
 Illius elixatura uertigo fugatur,
 Si caput hac tepida patientis sæpe lauetur,
 Herbaq; temporibus & fronti cocta ligetur.

SCHOLIA.

L Ateris sedare dolorem) costalem intelligit, quæ pleu-
 riticum nominant.
 Virgine cū cæra) Cæram dicimus uirginèam, quæ
 est de trunco apum examine.

Non modò parotidas) quid sit Parotis, dictum est.

DE ATRI-
plice, Cap. 28.

M. edic.

Galenus libro 6. Sim-
plicium capite 69. & li-
bro 2. Alim. capite 44.
Dioscorides libro 2. ca-
pite 110. Serapius ag-
gregat. capite 146. Pli-
nius libro 27. Columel-
la libro 12. Rasus 1. ad
Almansorem.

INfrigidare gradu primo, humectare secundo
Atriplicem dicunt, eius mollit cibus aluum,
Duritias soluit varias, clavisq; medetur
Emplastrum crudæ uel coctæ si superaddas:
Hocq; superpositum scabros citò detrahit unguis,
Ignibus & sacris dicitur sic posse mederi.
Atriplicem tritam cum nitro, melle & aceto
Dicunt appositam calidam sedare podagram
Ictericis, dicitq; Galenus tollere morbum,
Illius semen cum uino sæpius haustum.

SCHOLIA.

Clavis medetur id est, pedum porris melancholicis,
sive melancholia ortis.

Scabros

Scabros ungues) citò, id est sine iniuria, sic Plinius 4. de
Re medica, cap. 7.

Cum nitro) sale nitri, de quo Dioscorides lib. 5. capite 84.
s. p. peter.

Dicit Galenus) In libro simplicium medic. sexto, cap. 69.

DE CORIANDRO,
Cap. 29.

Coriander.

De Coriandro Dioscorides li
bro 3 capite 64. & libro 6. ca
pite 9. Serapius libro aggre
gat. capite Diabora. Galenus
libro 7. Simplicium libro capi
te 41. Auic. libro 2. capit. 144.
Plin. lib. 20. cap. 20.

FRigida uis herbæ
coriandri dici
tur esse,
Austæreçq; simul quid
dam uirtutis habere:

Hancq; Galenus ait, per quam depellere uentre
Lumbricos, tineasq; solet, si trita bibatur.

Cum uino uel si mixta sumatur aceto,

Vna cum passa coriandrum, melq; iugatum

Sedabunt uarios superaddita trita tumores:

Præcipuè testes tumidos iuuat hoc medicamen.

Illius semen uentrem stipare solutum

E s Fertur.

Fertur, aquæ iunctum fuerit si sæpius haustum.
 Argenti spumam cerussæ contere mixtam
 His tritis succum coriandri iunge, & acetum
 Quatuor his roseum miscendo iugabis oliuum,
 Ista terendo simul preciosum conficis unguen,
 Quo sacros ignes pellas, calidosq; tumores.
 Si tibi difficilis confectio tanta uiderur,
 Succus cum solo prodest commixtus aceto:
 Et si frumenti panis mundissima mica
 Iungitur huic succo, sedat quemcunq; calorem.
 Huic succo si iuncta fabæ sit sola farina,
 Et superaddatur scrophis, medicabitur illis,
 Et cedit feruens emplastro pustula tali.
 A multis scriptum legitur, febris ante tremorem
 Si tria grana uoret coriandri seminis æger,
 Euadet febrem, cui dat lux tertia nomen.
 Præstat idem lectum coriandrum mane, priusquã
 Sol surgat, cervicali si subditur ægri.
 Xenocrates scripsit totidem cessare diebus
 Menstrua, quot mulier coriandri grana uorabit.
 Assiduum quidam condemnant illius usum,
 Nempe putant mortẽ, quemuis uẽe parare dolorẽ.

SCHOLIA.

Coriandri dicitur esse) Persuasum aliquibus est co
 riandro cimices nomen fecisse, quod folia eius & caules
 cimices post frictum oleant. Sed multi quoq; quasi Coriam
 bion dici fatentur, quod herbam significat oculorum pupulas hebe
 rantem: oculis enim proficuum nusquam legitur.

Vna

Vna cum passa)rum uino cocto.

Argentī spumam) per argenti spumam lythargyron in
telligit, quod uulgò silber glettin dicimus, & uenenis, si propinemus
connumeratur, sicut Diosc. lib. 6. cap. 72. bene indicat. De hac spu-
ma qua arte fiat, idem Dioscor. lib. 5. cap. 56.

Cerussæ contere) De cerussa, quam Germani bly weis no-
minant, Dioscor. lib. 5. cap. 57. & lib. 6. cap. 22.

Nempe putant mortem) Etenim uenenum esse rerum
periti testantur, nisi ipsius malitia aceto, in quod per dies aliquot in-
funditur, refecetur. Venenum esse apud Dioscoridem leges libro 6.
capite 9.

DE NASTUR
tio, Cap. 30.

hofherffe

DE Cardamo Diosco-
rides lib. 2. capite 144.
Galenus Simplic. lib. 7.
cap. de Natur. Raf. 3. ad
Alm. Auic. primo can.
Fen. 4. capite 7. Plinius
libro 20. cap. 19. Et lib.
de Re med. 4. cap. 12. Lu-
cius Apulei. in hist. herb.
cap. 20.

Dicunt.

Dicunt feruētes quòd habent nasturtia vires,
 Et siccas hacre Venerem ceu ruta coeret,
 Siccando semen fuerit si sumpta frequēter,
 Fermento commixta recens hæc herba terendo
 Andracas curat, bona quæ plebs ulcera dicit:
 Si superaddatur, curaçq; furunculus ista
 Emittrit saniem, cum qua dolor ipse recedit.
 Illius succus crines retinere fluentes
 Illius asseritur, dentisq; leuare dolorem,
 De qua parte dolens dens est infusus in aurem,
 Fortius est herba semen, depellit abortum.
 Haustum cum uino, uentrisq; animantia pellit,
 Et sic serpentis dicunt obstare uenenis.
 Solus odor positi carbonibus effugat illos,
 Splen reprimi mixto, si sæpe bibatur, aceto.
 Herbam uel semen cum polline iunge & aceto,
 Hæc contrita simul schiasis superadde dolori.
 Vtile non modicum confirmant hoc medicamē,
 Lichenas succus purgabit melle perunctus,
 Si prurigo caput aut ulcera turpia fœdant,
 Anseris admiscens adipi nasturtia trita,
 Sæpius unge caput, uicium pelletur utrumq;
 Si coquis hanc herbam capræ cum lacte recenti,
 Illius aut semen dolor angit pectora quisquis
 Assumpto tepido potu sedabitur isto.
 Semen cum tepida contritum pondere drachmæ,
 Et bibitum, dicunt duram quod molliat aluum.
 Tussim compescit semen cum melle uoratum.

Scholia.

SCHOLIA.

N Asturtia vires) Nassurtium, Plinio & Varrone testibus, à naribus torquendis appellatum est, quòd odore & seminis acrimonia sternutamēta prouocet. Sed græci Cardamon dictum arbitrantur, quod cordi, cor enim cardian uocant, utile & accommodatum habetur.

Andracas curat) de his dictum est.

Cura & furunculus) Furunculi grana sunt minuta in facie, seu pustulæ albæ, quas alio nomine papulas uocamus.

Lichenas) cuius asperitatē, quæ aliquando in leprā mutatur.

DE ERUCA,

Cap. 21.

DE Eruca Dioscorides libro 2. capite 129. Galenus libro 2. Aliment. capite 51. Plinius libro 19. capite 8. Serapius aggregat. cap. 124.

Mo fawer cruyt.

E Rucam calidā dicūt medio critter esse, Siccā non adeo, cibus eius digerit escam:

Tertius erucae fertur gradus esse caloris,

Et ualet urinas hæc mansa uel hausta mouere.

Man.

Manditur utiliter pueris, tussimq; repellit.
 Emundare cutem maculis cum melle iugatam
 Tradunt, & mundos lentigine reddere uultus.
 Elixata prius radix ualideq; subacta,
 Olsibus & fractis superaddita, reijcit illa.
 Cum uino tritum si semen sumitur eius,
 Quosuis pestiferos ictus curare uidetur.
 Hæc nigras maculas purgat cum felle bouino
 Illita, mira loquor, cum uino largius haustam
 Indurare ferunt hæc contra uerbera sensum.
 Si condituris coquus hanc admisceat herbam,
 Aut semen, gratum dicunt præstare soporem,
 Euzomonq; solent hac causa dicere græci
 Erucam, succus quod gustu sit bonus eius:
 Nō modicè māsam Venerē stimulare, uel haustā
 Confirmant medici pariter, pluresq; poetæ.
 Est cum lactucis hæc herba comesta salubris:
 Namq; calor dat temperiem cū frigore mixtus.

SCHOLIA.

Lentigine reddere) *Lentigines faciei maculae sunt, à similitudine lentis dictæ.*
Euzomonq; solent) *Cibos saporosos facit hæc herba, & peculiarem illis parit gratiam. Vnde hoc nomen Græci indidere. Sed ab erodendo Erucam nominatam fama habet. hanc enim si gustaueris, linguam uellicat, satisq; acriter mordicat.*

De

DE PAPA
uere, Cap. 32.

sciphr.

DE papauere
Calen. 7. simp.
cap. 102. Auic.
Cano. 2. cap. de
papau. Serap.
agg. capite Cas
chax. Diosc. lib.
4. cap. 61.

Dicunt uim gelidam siccamq; papaueris esse,
Tres illi tribuunt species, flos unius albus,
Alterius roseus, rubeusq; minoris:
Flos est, hanc uulgo dicunt agreste papauer,
Cunctis nobilior est, cui flos innascitur albus,
Ex huius teneris faciunt opium capitellis.
Incisa leuiter summa cute, lacq; quod inde
Defluit, accipiunt cocleis succumq; reseruant
Antidotis multum aptum, uarijsq; medelis.
Sunt qui contundunt cum lacte suo capitella,
De quibus expressum, siccant in sole liquorem:

Post

Post primum succus uires habet iste secundas,
 De specie uero roseos, quam gignere flores
 Dixi, conficiunt oleum de semine tonso,
 Non modicum gustu iucundum somni ferumque.
 Tertia cui flos est rubeus, semenque nigellum
 Praestat, si bibitur, reliquarum more soporem
 Elixatura tepida cuiuslibet harum.
 Aeger si foueat faciem, uel si bibit illam.
 Optatum capiet, nisi mors sit proxima somnum.
 Sperma nigri bibitum cum uino stringere uentre
 Dicitur, hocque modo menses retinere ualebit.
 Somnum dat bibitum, tussim compescit iniquam,
 Pondere denarii debent haec semina sumi.
 Nam plus lethargum uel mortem saepius infert.
 De folijs eius tritis factum cataplasma
 Eximie fauces dicunt curare tumentes:
 Quosque uocant sacros extinguere dicitur ignes,
 Frigore, uel cantu, potuue, ciboue, uel aestu.
 Aspera si fuerit uocalis reddita uenia,
 Apposito tali fiet medicamine lenis.
 Candida Miconi species (sic nempe uocari
 Graecorum lingua dicunt quodcumque papauer)
 Longe nobilior est, uiliorque duobus:
 Tunc cum lacte fluunt capitella papaueris huius
 Lecta coquantur aqua, cui sit pars tertia mellis
 Addita, cuncta coquis, donec decoctio spissa
 Sit quasi mel, uarios sic conseruetur ad usus.
 Supta facit somnum, tussim fugat, abstinet alium.
 Vocalis uenae bene rheumatismata siccant,
Eiusdem

DE VIRIBVS HERBARVM.

81

Eiusdem teneris opium factum capitellis,
Sicut iam docui, roseo miscebis oliuo:
Vnge caput mixtis, sedabitur his dolor omnis.
Et solet hoc unguen somni præstare quietem,
Prædictis admisce croci rodolentia fila.
Auris curabis hæc infundendo dolorem:
Hoc quoq; fœmineo cum lacte crocoq; subacto
Vngendo calidam poteris sedare podagram:
Ano suppositum solet hoc adducere somnum,
Illud idem solo præstare uidetur odore.

SCHOLIA.

Incisa leniter) Quomodo conficiatur opium scribit Macer.
De opio dictum est ex sexto Dioscoridis libro.

More soporem) Per soporem non simpliciter somnum
intelligit, sed profundum quasi, uel longiorem, uelut ex his Plinij
uerbis deprehendimus: Quando inquit curandum est, ne somnus so-
por fiat.

Sperma nigri) liquidum ex papauere.

Lethargum infert) Notandum est Lethargum ex tota uo-
cis aestimatione nihil aliud esse, quàm uel obliuiosam desidiã, uel
desidiosam ob liuionẽ, inexpugnabilemq; dormiendi necessitatẽ, Ga-
leno autore in suo Diffinitionum libro.

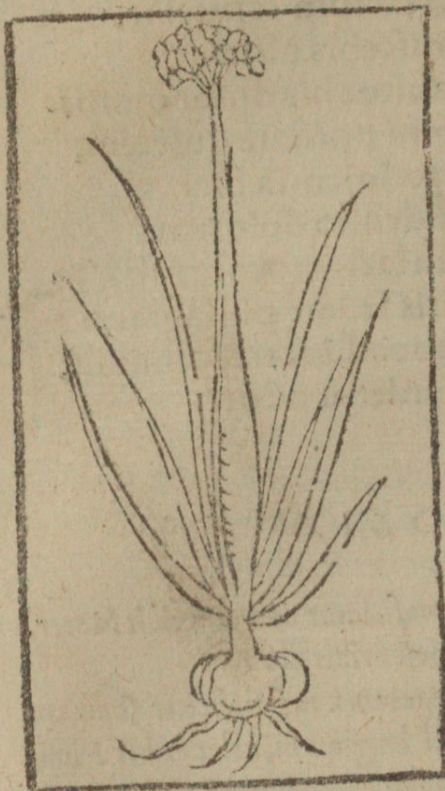
Fauces tumentes) Branchum intelligit.

Vocalis uena) trachæam arteriam, uocalem uenam nomi-
nat. quam quidam spiritalem fistulam uocant, græci pharingam.

Croci redulencia fila) id est, croci flores.

F De

DE CEPIS, Cap.

Dijonij
 DE CEPIS Galen. Simp. libro.
 7. cap. 16. & lib. 2. de Alm. ca-
 pite 655. Serap. 228. 355. Plin.
 lib. 19. cap. 6 & lib. 20. cap. 3.
 Diosc. lib. 2. cap. 139.

DE cepis medici
 non consentire
 uidentur,
 Nāq; Dioscorides in
 flare caputq; grauare,
 Atq; sitim cepas dixit
 succendere manfas:
 Fellitis non esse bonas,
 ut ipse Galenus,

Phlegmaticis uerò multum putat esse salubres.
 Non modicum sanas Aesclepius asserit illas,
 Præsertim stomacho, pulchrumq; creare colorem
 Affirmat, quoties aliquis conspexerit illas,
 Et dicit quisquis ieiunia soluerit illis
 Vnaquaq; die, quòd uiuet hic absq; dolore.
 Affirmant omnes manfas inferre soporem,
 Et dicunt illas mollire salubriter aluum:
 Appositos perhibent morsus curare caninos,
 Si tritæ cum melle prius fuerint uel aceto.

Appo-

Apponunt alij cum uino melleq; tritas,
 Transactisq; tribus soluunt cataplasma diebus:
 Sal tritum cepasq; Dioscorides iubet, anguis
 Moribus apponi, sic asserit ille iuari.
 Fœmineo lacti commixtus succus earum
 Pellit sæpe graues infusus ab aure dolores:
 Hic succus commixtus aquæ, bibitusq; iuuabit
 Illos quos subitus facit obmutescere morbus.
 Naribus attractus harum tantummodo succus
 Humores nocuos capitis deponere cogit:
 Mansæ uel potæ tardantia menstrua purgant,
 Triturasq; pedum soleæ quas uel caligarum
 Duriciæ faciunt, succo sanabis eodem.
 Cum gallinarum pingui si sæpe perungas,
 Manè sibi dentes qui succo perfricat isto,
 Dicunt hunc dentis nunquam sentire dolorem:
 Ulcera compefcunt oris cum pane comestæ,
 Intingens oleo coctas qui sumpserit illas:
 Sedat quos intus dat dyssenteria morbos.
 Contritis cepis loca denudata capillis,
 Sæpe fricans capitis poteris reparare decorem.
 Oris foetori profunt, fastidia tollunt,
 Hasq; iubent hæmorrhoidis superaddere tritas,
 Illarum succus caligine lumina purgat:
 Admixtus melli maculas quoq; iunctus aceto
 Emendare solet, si sint hoc sæpe fricatæ,

F 2 Scholia.

DE cepis medici) Apud Aegyptios morsu cepas ledere fuit religio, saltem quod eas sacras crederent, & utrasque luna fortunas imitari. facile enim patet, luna toto orbe fulgente cepas augeri, ac syderis fulgore minuto eas minui. Tamē medicinis adhiberi nulla lege cautum fuit, neque edicto prohibitum. Vnde Macer dissonantiam autorum allegat, qui cepas antidotis in sinuare statuunt.

Fellitis non esse) id est, cholericis quibus exundat bilis.

Galenus) libro secundo de Aliment. cap. 68.

Quisquis ieiunia soluerit) id est, qui ieiuno stomacho quotidie cepas uorauerit.

Illos quos subitus) id est, qui loquelam amiserunt.

Trituras pedum) calles pedum intelligit.

Dyssentēria morbos)
Dyssentēria cum in
testinorum excoria
tione fluxus uētris
est.

Hemorrhoidis) de his dictum
est.

DE BUGGOS
so, Cap. 34.

Buglossa
DE Buglossa Dis
cor. libro 4. capite

123.

113. L. Apuleius lib. de Virt. herbarum cap. 41. Plin. lib. 25. cap. 8.

Lingua bouis graio sermone buglossa uocatur,

Hæc cholera rubeam nimio feruore perustam
Purgat, cum uino fuerit si sumpta frequenter
Cardiacum cholerae quem fecit copia nigrae,
Consimili potata modo curare ualebis.
Humores nocuos pulmonis detrahit hausta,
Mixtus aquae tepidae si succus sumitur eius,
Illi qui patitur schiasim mire medicatur.
Vim memorem cerebri dicunt seruare periti
Vinum potatum, quo sit macerata buglossa.
Laetas conuiuas decoctio dicitur eius
Reddere, si fuerit inter conuiuia sparsa.

SCHOLIA.

Buglossa uocatur) Quam nulla in herbae istius reperitur autorum symmetria, Leoniceus Manardus, Vergilius Macellus, & L. Fuchsius bene ostendunt, dum omnes ferme Boragine, Buglosson esse contendunt. Sed quia Macrum interpretari deliberatum est, lectorem ad praefatos remitto, ut ex illis ancipitem opinionem postponat, & rectissime Buglosson a Boragine distinguere addiscat.

Cholera perustam) bilem incineratam.

Cardiacum) Cardiacae passio cordis tremor est, uel oris stomachi dolor & punctura ab Hippocrate lib. 5. de Loc. affect. καρδία & μὲν dicta.

Cholerae nigrae) id est, melancholiae.

Laetas conuiuas) Vinum Buglossatum animi uoluptates auget, & uocatur inquit Plinius Euphrosinum. sed de eo multa habes

bes apud Arnoldum de Villa noua in libro de uinis.

DE SINAPIO,

Cap. 35.

Sof. mor. l. 1. c. 1.

De sinapio Auic. secund. ca-
no. cap. 683. Serap. lib. aggregat.
cap. 373. Plinius lib. 20.
cap. 22. Galen. 7. Simpl.

INter eas quas Py-
thagoras laudaue-
rit herbas,
asseritur primam lau-
dem tribuisse sinapi,
Quartus ei gradus est
in ui sicca calidaq;

Extrahit humores uiscosos extenuatq;
Comburit cutem, uis illi est tanta caloris,
Maior uis eius in semine dicitur esse,
Sensus exacuit, cibus eius commouet alium,
Confringit lapides, urinamq; menstrua purgat,
Si tritam iungas tepidæ uerlesq; palato,
Ad solem capitis purgabit phlegma nocium,
Sternutamentis hoc admiscere salubre est.
Isto nam capitis strictura resoluitur omnis,
Mansum confortat stomachum, suspiria sedat:

Morsum

Morsum serpentis trito si iungas acetum,
 Et superponas tali medicamine curas,
 Mansum pestiferos uetat intus lædere fungos,
 Vi nimium feruente cutem comburere dixi.
 Sed tamen hæc multis est utilis uetio causis,
 Hac oculis nocuus capitis sedabitur humor,
 Et qui distillans pulmonum concaua lædit,
 Et stomachi morbosq; curat tussimq; phthisimq;
 Huc per uescicas coxæ dolor inueteratus
 Elicitur, schiasim quam Græco nomine dicunt,
 Hacq; tumor splenis durus iecorisq; fugatur,
 Et multum causis hæc subuenit inueteratis,
 Vtile tot causis quoniam cataplasma sinapis,
 Sæpius à medicis uariatur conficiendo.
 Hoc dicam qualiter fieri iubeat Meniacus,
 In mortariolo tritum bene pone sinapis
 Semen, iungatur panis huic candida mica
 Sic, ut tertia pars sit panis iuncta sinapi,
 His ficus siccas & mel iungas & acetum
 Aetatis quantum uel morbi causa requiret.
 Nam quo plus ficus siccæ, uel mellis habebit
 Ille sinapismus, tanto solet acrior esse:
 Debilior, quo plus panis micas & aceti.
 Ne tibi sit uilis moneo confectio talis,
 Effectum cuius in multis sæpe probauî,
 Non tamē hanc iubeo cunctis apponere morbis,
 Sed rarò, magnis & causis inueteratis.
 Plinius in musto cum semine præcipit huius
 Radices mergi, sic postquam senserit harum

Omnem uim uinum, multum putant esse salubre,
 Faucibus & stomacho potatum, luminibusq;
 Pluribus & capitis dicunt prodesse querelis:
 Infuso faciunt oleum de semine quidam,
 Utile lumborum uicijis, stupidis quoq; neruis:
 Exprimitur succus tenero de caule sinapis,
 Quod sicco mandens dentis tormenta fugabis,
 Vocales uenas semen lenire sinapis
 Mansum confirmant, adipi tundendo uetusto
 Commixtum scrophas dispergit si superaddas.
 Illius fumus multum prodesse caducis
 Dicitur, atq; steræ causas siccando iuuare,
 Cum ficu tritum capiti superaddere raso
 His qui læthargum patiuntur magna medela est,
 Vel si sæpe pedes unguendo fricabis eorum.
 Semen contritum melli coniunge uel uncto,
 Illud alopecias iuuat unguem sæpe fricando,
 Acri cum uino lepras emendat inunctum,
 Hoc quoq; curatur manso periodica febris,
 Antea quam diri ueniat commotio morbi.

S C H O L I A.

VIs illi est tanta caloris) id est, causticam uim habet,
 quam aduratiuam quidam uocant.

Tepidæ) aquæ.

Verfesq; palato) hoc est, si eo seminis decocto pro collu-
 sione utaris.

Sternutamentis) quod est pulueribus naribus insufflatis.

Suspiria sedat) à uisoso humore difficultatem anhelitus
 proseribit.

Vetas

Vetat lædere) fungorum coereet malitiam, qui uentrem in-
flando disturbare comesti solent, atq; cū anhelitus difficultate quã
doq; mortem pariunt.

Vtilis uftis caufis) De sinapismo loquitur Macer, quem sæ-
pe Dropacem nominamus, aut Dropodifmon. Et est rubificatiuum
medicina ex sinapi, seu uesicatoria.

Hac oculis nocuus) hic usum & utilitatem dropodifmũ
ostendit.

In mortariolo) quomodo sinapismum arte parare debea-
mus docet.

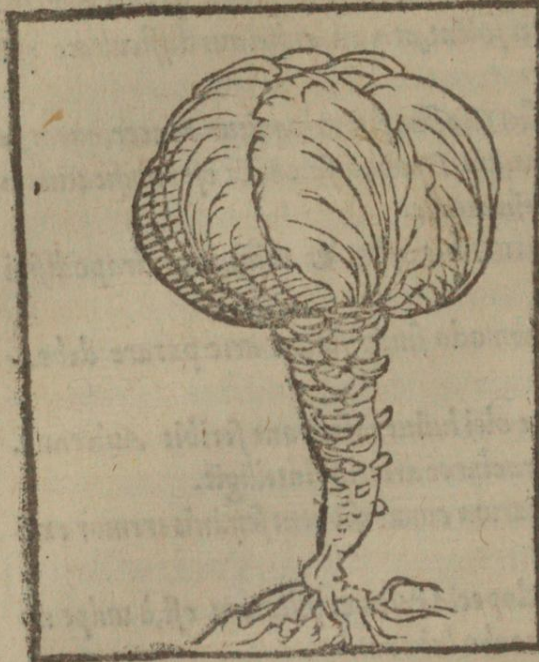
Infuso faciunt) De olei huius cõfectione scribit Auicenna,
Vocales uenas) trachæas arterias intelligit.

Steræ caufas) uuluarum conuersionem seminis tremor exci-
tat, inquit Plinius.

Illud alopecias) Alopecia casus capillorum est, à uulpe no-
men habens, qui eo item morbo laborat.

Periodica febris) id est, interpellata, ex cholera extra ue-
nas putrescente, quæ de tertio in tertium diem
manifestè affligit.

DE CAULE

Cap. 36, *Cook's*

De caule Galen. 7. Simplic. med. ca. 47. Auic. cano. secund. cap. 143. Serap. aggre. cap. 32. Galen. 2. de Alim. cap. 143. Diosc. li. 2. ca. 11. M. Varro de re rust. ca. pite 177. Plin. li. 19. ca. 7.

CAulis Romana, Gregorū Brasica lingua
Dicitur, is quāuis passim nascatur

Est tamē illius ad multa salutifer usus. (in hortis, Annis sexcentis usos medicamine caulis Romanos Cato testatur, medicina priusquā a medicis Romæ descripta fuisset in usu: Tunc hortus escas illis dabat, & medicinas, Vulnera non tantum curare recentia caulem Ipsemet affirmat, sed quamuis inueterata Et cancos etiam, loca sed prius amne lauari Præcipit, aut uino tepido sic deniq; crudum Vnaquaq; die his tritum apponere caulem Hordea quam dederint cauli miscere farinā Idem præcepit, tritum quoq; cum coriandro Et sale permodico, sic omnia mixta terendo

Apponi

DE VIRIBVS HERBARVM.

95

Apponi diræ docuit cataplasma podagræ.
Hoc etiam morbis medicabitur articulorum:
Hoc quoq; syringas ait & luxata iuuare,
Atq; superpositum varios sedare tumores,
Illius urinam fuerit qui caulibus usus.
Causis neruorum calefactum censuit aptam,
Hac ex urina pueri si sæpe lauentur,
Asserit illorum multum conferre saluti.
Hæc narrat de caule Cato, scripsisse libellum
Chrysippum dicunt, huius de uiribus herbæ
Omnes confirmant, caligine lumina tergi
Eius, qui uiridi uescatur caule frequenter.
Auget lac mammis cibus eius, menstrua purgat,
Atq; iuuat stomachū sumptas ut cōcoquat escas.
Si multum coquitur, restringere dicitur aluum,
At semicrudus solet illum soluere sumptus:
Ac sumptus crudus, sic ut tingatur aceto,
Splen reprimit tumidum: semē depellit abortū,
Vino cum ueteri coctos bene contere caules,
His oleum roseum quantum res postulat addas.
Ardores nimios iuuat hæc confectio febris,
Si superaddatur stomacho, membro uē calenti
Acri non scissum si mergis alumen aceto
Et caules, sic ut corpus redigantur in unum
Cuncta terendo dici potes hoc compescere leprā,
Et plures alias maculas his sæpe perungens.
His etiam crinis poteris retinere fluentes,
Dicitur & testes istud curare tumentes,
Et varios morbos genitalia quæ patiuntur.

Et

Et melius si prædictis faba cocta iugatur,
 Cum scœnu græco si tundis hanc & aceto,
 Et super artheticos apponas ista dolores.
 Multum subueniet illis, uicijsq; podagræ
 Non modicum poterit istud cataplasma mederi.
 Vîno cum ueteri caulis cineres bene triti
 Profunt ad ueteres lateris coxæq; dolores.
 Sit licet hæc uilis, tamen est medicina salubris,
 Si caulis semen mixto potatur aceto,
 Pellere sæpe solet animalia noxia uentris.
 Fit cinis ex siccis caulis radicibus uistis,
 Subditus, hic uuam releuat siccando iacentem:
 Dentibus attriti succum glutire uirentis
 Affirmant raucæ multum succurrere uoci,
 Naribus infusus succus, purgat caput eius,
 Qui prius est caules, uix sentiet ebrietatem,
 Euulsam caulis radicem, postea terram,
 Quæ non attigerit, collo Melinius inquit,
 Suspensam uarias uuæ depellere morbos.

S C H O L I A.

Quamuis passim nascatur in hortis licet pro-
 pter sui copiam uilis habeatur. Vilia enim sunt & con-
 tempta fermè, quæ abundant, sicut his uerbis Octavius
 Cleophilus ostendit,

Optima quadriuiu non inueniuntur in omni
 Nobilius quanto rarius omne uides.

Medicina priusquam) Vsq; ad tempora Catonis Censo-
 rij saltem hortorum cura, sine medicis usi fuerant Romani, sed eo-
 dem Censorio sua sore ex Græcia denuò uocati sunt, quorum præsi-
 dijs

dijs frui sanitate sperabant. Qui tamen, quod Romanos Barbaros ducerent, in eos falsa dolosaq; usi sunt medicatione, & ob hoc ad unum omnes turpiter ab Vrbe proscripsi, eorumq; in locum rationales medici, sicut hoc loco Macer innuit, plantati. Ea pulchre describit Plinius libro de re medica quarto cap. 29.

Ipsē met affirmat) loco præscripto.

Cum coriandro) De coriandro dictum est cap. 29.

Vna quaq; die) Plinius id medicaminis antidotum Catonis nominat.

Syringas) id est, fistulas, ut prius dictum est.

Chrysippum dicunt) peculiarem de Brassica, omnium morborum curas continentem librum conscripsit Chrysippus, auctor est Plinius.

Confectio febris) februm ardores mitigat.

Non scissum alumen) Vt differenter scribit Macer, alumen non scissum suæ traditioni infert, innuens uendum esse uel rotundo, quod saccarinum uocant, seu alumine de Roche uel Lipparrino. Nam tria genera Cassius Felix capite de passionibus stomachi habet.

Qui prius est) id est, qui prius commedit.

Non sentiet ebrietatem) Aristoteles Brassicam, quam Iulius Pollux Cramben, Theophrastus raphanum uocat, ebrietati obniti, saltem propter suam dulcedinem scripsit: id quod in rei medicae professoribus notum esse quoq; deprehendimus. Etenim si uinolentia grauatos uiderint, mox aduersus euaporantis fumi, ex uini reliquijs, uim, panē melle illiū porrigunt, ut repercussu malo grassanti obuēniat dulcedo, de qua re prolixius scriptum habetur in mea tuenda sanitatis ratione ad mediū sermōe tertij dialogi.

De

DE PASTINACA

ca. Cap. 73.

Pastinaca.

DE pastinaca Dioscor.
lib. 3. cap. 76. Plin. libro
19. cap. 5. Serap. agg. lib.
cap. 265. Galen. libro 6.
Simpl. cap. 105. & ad Pa-
tern. cap. 218. & 8. simp.
cap. 116. Plin. item in lib.
de re medic. libro. 4. ca-
pite 32. L. Apuleius libro
de uirtut. herbarum ca-
pite 81.

Est pastinaca
uirtus in se-
mine tanta

Et radice sua, malsa si decoquis eius
Radices, multum decoctio proderit eius:
Si potanda datur splenis, iecorisq; querelis
Lumborumq; iuuat eadem potata dolorem,
Has si lacte coquas, decoctio sumpta iuuabit
Asthmaticos, quamuis ueteres, uentresq; fluētes.
Radix illius collo suspensa, tumores
(Ut quidam dicunt) compescit testiculorum.
Qui pastinacam fert, aut qui mandidit illam,
Dicitur à nullo serpente posse noceri:

Accens

Accendit Venerem, si largè sumitur illa,
 Si circum scalpīs dentes radicibus eius,
 Dicunt ingenti per sæpe dolore iuuari.
 Ex uino pastinacæ si sperma bibatur,
 Compescit diros, quos scorpion intulit ictus:
 Sic quoq; fœminei uentris curare tumorem
 Dicunt, quod mulier quasi prægnaus esse uidetur:
 Appositum cancris totum cum melle medetur,
 Quod pastum tribuat est pastinaca uocata,
 Namq; cibum nullæ radices dant meliorem.

SCHOLIA.

Sperma bibatur) sperma, id est, semen.
 Fœminei uentris tumores) Molam intelligit, quæ

Aegineta magnis
 uentris tumore,
 omnia ueræ im-
 prægnaionis sig-
 na ementientem,
 nominat.

DE ORI-
 gano, Cap. 83.

wilde marischjnn?

Origani
 uires ca-
 lidæ siccæq;
 legun ur,

Ter

Tertius huic in utroq; gradus conceditur esse:
 Illius in uino curat decoctio sumpta,
 Quosuis pestiferos morsus, si sepe bibatur.
 Cum mulsa sumpta prodest aconita bibenti,
 Sic multis alijs dicunt obstare uenenis:
 Donquassata iuuat mansum uel saepius haustum,
 Hydropicos reprimat bibitum, siccatoq; tumores.
 Cum mulsa bibitum choleram deponere nigram
 Dicunt, oxybaphi fuerit si pondere sumptum:
 Menstrua deducit bibitum, uel si superaddas
 Tritum, uel cocta mulier si se fouet herba.
 Illius puluis tussim cum melle repellit,
 Pruritus, acoras, maculasq; cutis fugat omnes.
 In quo decoquitur si saepius amne lauentur
 In lauacro, iuuat ictericos haec coctio sumpta.
 Succus praedictae uiridis si sumitur herbae,
 Vuas & fauces curat siccando tumentes.
 Oris uulneribus medicabitur ore retentus,
 Naribus infusus, Iriio mixtus oliuo:
 Infusum capiti coget manare cruorem,
 Auribus infusus sedat cum lacte dolorem.
 Hic succus mixtus cepis & rosyriaco,
 Ponitur ad solem tunc quando Syrius ardet,
 Sicq; quater denis feruebit in aere diebus:
 Si supponatur lecto confectio talis,
 Effugat (ut dicunt) animalia cuncta nociua.
 His quibus ex aliquo uitio digestio tarda
 Euenit, ex uino prodest albo: si sumitur
 Cum calida morsus stomachi lenire probatur,
 Illius

Illius succos oleo mixtos & aceto
 Succida lanæ bibat, & sic superaddita membris
 Laxatis uel contusis multum iuuat, illa
 Prouocat urinam, lumbricos proijcit hausta.
 Dente diu tritum solet inde fugare dolorem,
 Omnia potatus succus iuuat interiora:
 Eius cum succo si carica trita bibatur,
 Sudorem poris producere fertur apertis,
 Appositus coxis succus cum polline farris,
 Harum sæpe grauem pellit reprimi uel dolorem.

SCHOLIA.

A Conita bibenti) id est, uenena, doll wurtz.
 Pondere oxybaphi) Siluaticus oxifabū habet,
 & est ponderis genus, græcis oxonosos dictum, faciens di-
 mi-dium sextarium.

Acoras pellit) id est, capitis tubera, quæ aliquibus ptiria
 nominantur, sicut in Galeni libro de facile acquisibilibus legimus.

Vuas curat) uulnam.

Fauces tumentes) Branchum intelligit.

Oris uulneribus) id est, Alcolæ.

Iriuo mixtus oliuo) oleum irinum describit Mesue distin-
 ctione duodecima, de oleis, & est oleum de lilio, quod cœleste uocāt,
 Blauro gilgen.

Etrosyriaco) Ros syriacus manna est, teste Simphoriano tra-
 ctat. de febribus, cap. 10.

Syrius ardet) id est, caniculæ sidus, quod est in centro ser-
 niæ cœli.

Bibat) pro, imbibat.

Succida lana) impurgata, uel suis adhuc sordibus repleta,

G qua

qua ad unguentum utimur,
quod Esopū humidā no-
minant medici.

DE SERPIL-
lo, Cap. 16.

huic

DE serpillo Diosc. lib. 3.
cap. 41. Theophrast. lib. 6.
de plant. historia. Plin. de
re med. lib. 4. capite 38. L.
Apuleius cap. 100.

Serpillum uete-
res dixerunt
quod quasi ser-
pat

Terræ uicinum, huic feruida siccaq; uis est,
Acri cum uino coctum contundis oliuo,
Cui rosa dat nomen, hoc unguine perlue frontem
Aegroti, capitis solet hoc sedare dolorem:
Nidor combusti serpentes effugat omnes,
Et quod uis animal infundens ore uenenum,
Hoc ideo miscere cibis messoribus est mos,
Ut si fortè sopor fessos depresserit illos,
Vermibus à nocuis tutò requiescere possint.
Pestiferos morsus bibitum iuuat, appositumq;
Prouocat urinas, compescit tormina uentris:
Splen iuuat admixto si sæpe sumatur aceto,

Si

DE VIRIBVS HERBARVM.

99

Si mel prædictis iungatur, spura cruenta
lactantes, mirè potus solet ille iuuare.
Hauftum cum uino iecoris sedare dolorem
Dicitur, hicq̄ solet producere menstrua potus.

SHOLIA.

CVi rosa dat nomen) oleum rosaceum intelligit.
Nidor) id est, cremor

DE VIOLIS, Cap. 40.

violæ

De uiolis Galen. lib. 6. Simpl. cap. de uiolis, Mesue in li. de simpl.
med. cap. 90. Serap. lib. aggre. cap. 141. Plin. lib. 21. cap. 6. Dioscor.
lib. 3. cap. 129.

NEc roseus superare decor, nec lilia possunt
Fragrantes uiolas specie, nec ui, nec odore;
Dicitur humida uis illis & frigida primo
Esse gradu, species tres esse leguntur earum,

¶ Noscerè

Noscere quas tantum diuerso flore ualemus.
 Nam sunt purpurei flores, albiq; nigriq;
 Cunctis penè pares sunt in medicamine uires:
 Inflammata iuuant loca, tritæ si superaddas
 Crapula discutitur bibitis, capitisq; grauedo:
 Olfactum solo, uel si caput inde coronas
 Anginis potæ medicantur aqua resolutæ.
 Purpuream uiolâ dicunt curare caducos,
 Præcipuè pueros, si mixto sumitur amne:
 Radices uiolæ cum mirrha tunde, crocoq;
 Hæc inflammatis oculis apponito nocte:
 Contritis folijs uiolæ cum melle perungens,
 Ulcera sanabis capitis si iungis acetum,
 Et cataplasma facis, cedit collectio quæuis:
 Illius curat elixatura tumorem
 Matricis, repida si sæpe fouebitur illa.
 Ani fissuras quas appellant ragadias,
 Addita ceratis medicatur sæpe perunctis,
 Pustula si fuerit, mellis superadde iugata:
 Illius semen cum uino, menstrua purgat,
 Tritæ cum mixto radices eius aceto:
 Splen siccans bibitæ, uel spleni si superaddas,
 Hocq; modo calidam dicunt sedare podagram,
 A stomacho choleram rubeam potata repellit.
 Herba uirens uiolæ, uel flos siccus uel recens uel,
 Morbos de cholera rubea uel sanguine factos
 Mollibus in costis, aut in pulmonibus ipsis
 Sedat, si mixto potabitur amne recenti:
 Infantum tussim, sic & suspiria sedat,

Ex

Ex uiolis oleum sicut de flore rosarum
 Conficiunt, multis quod dicunt utile causis:
 Auribus infusum, sonitum fugat atq; dolorem,
 Et capiti prodest, quocunq; dolore laborat,
 Leniter infrigidans, corpusq; sopore resoluens.
 Lumbricos necat infusum, bibitum, uel inunctū,
 Et capitis furfur oleo depellitur isto,
 Os capitis ictu fuerit si fortè plicatum
 Intantum ut lingua patiens amiserit usum.
 Fac prius hanc uiolam cum uino sumere tritam,
 Postea si fuerit capitis pars dextera læsa,
 Contritam plantæ pedis hanc adnecte sinistri,
 Atq; econuerso facias si læua plicata est.
 Os resilit, linguæq; die redit usus eadem,
 Ut iustus tradit medicus, qui talia scripsit,
 Altera uis uiolæ fertur mirabilis esse:
 Albæ si uiolæ radix teneatur in ore,
 Et transglutitus sic succus sæpius eius,
 Vulneris immodicum tradunt mox sistere fluxū,
 Hanc liquiritæ tradit uim Plinius esse.

SCHOLIA.

Albi nigricq; Per nigros luteos intelligit Maser, Arabum lingua leiri nominatos, uulgo çâle negelein.

Anginis potæ) per anginam ouâççaw, quæ fauei um seu gutturis tumor est, intelligit.

Precipue pueros) Hunc caducum morbum, quo subinde pueri laborant, quidã infantilem nominant, & Auicenna proprio capite matrem puerorum.

Ragadias) Ragadiæ sunt in ano fissuræ, uel à complexione sicca ortæ, uel ab humoribus acutis, aut medicinis baurachijs inflicta. Sic Ioannes Math. de gradibus in 9 ad Almanforem.

Vtile causis) ad quæ oleum conducatur uiolarum Mesue scribit antidotarij distinct 12.

Et capitis furfur) squamulas capitis innuit.

DE ARISTOLOCHIA, Cap. 41.

Boerbochel
DE aristolochiali.
6. simp. cap. 3. Auerr.
simplicium cap. Aristol.
Theoph. 9. de plātar. histor. Diosc. lib. 1. cap. 4. Serap. libro agg. cap. 171. L. Apul. lib. de uirt. herbarum. capite 19. Plinius libro 25. cap. 8.

Aristolochiæ species tres dicimus esse,
Longa prior radix est, cuius longa uocatur:
Dicta rotūda sequēs, quod sit radice rotūda,
Tertia Clematis Græco sermone uocatur:
Viribus hæc pene par dicitur esse rotundæ.

Omnes

Omnes uim calidam siccamq; leguntur habere,
 In primo uis sicca gradu, feruensq; secundo est:
 Pestiferos morsus cum uino sumpta rotunda
 Curat, & assumptis prodest sic hausta uenenis:
 Hocq; modo tardas educit sumpta secundas,
 Cū pipere & mirrha putredine mundat ab omni.
 Post partum potata steras, uel subdita tantum
 Asthmaticis prodest, & frigora sumpta repellit;
 Pleureticos curat, mixta si sumitur amne.
 Quodlibet infixum superaddita trita repellit,
 Vulnera cum mellis purgat repletq; liquore,
 Quod si prædictis irim coniungis, & inde
 Ungas gingiuas, dentesq; putredine purgas.
 Splenis duritiam soluit, laterisq; dolorem,
 Si mixta potatur aqua, febresq; malignas
 Hoc potata modo fertur compescere mirè.
 Sic etiam spasms super omnia subuenit hausta,
 Et sedat diram sic sæpius hausta podagram,
 Et morbum curare solet sic sumpta caducum,
 Et uentris nimium sic mitigat illa dolorem.
 Sic quoq; fit sumpta leuior paralyticus illa,
 Dæmonium fumus depellere dicitur eius:
 Infantes fumo dicunt hoc exhilarari,
 Fistula curatur huius radicibus herbæ:
 Si bene purgatis eius loca concaua farcis,
 Singultus sumpta sedari dicitur illa:
 Omnia longa potest, quæ dixi posse rotundam:
 Longa tamen uires habet illa debiliores,
 Vnde quidem si defuerit quādoq; rotunda,

Par pondus longæ ponatur dimidium çp,
 Fomento longæ prodest decoctio mirè.
 Matricum morbis humores extenuando
 Pingues & purgat, eadem si sumitur, illas:
 Plinius hanc formare mares cum carne bouina
 Appositum uulux postquam conceperit, inquit,
 Trita necat pisces admixta calce rotunda:
 Hanc ideo quidam terræ dixere uenenum.

S C H O L I A.

Aristolochiæ species) Dicta est aristolochia, quòd op-
 tima puerperis sit, & menses remoratos, hærentes secun-
 das & reliquias omnes sua uì sedulo proscribat.

Tres dicimus esse) Duas aristolochias in nostris usitatio-
 res habemus officinis, rotundam, quæ fœmina est: & longam, quæ
 masculus: tertiam Clematium uel sarmentariam folijs fermè ruta-
 ceis, quia nec passim nec omnibus obuia, negligimus.

Pleuriticus curat) de his dictum est.

Trita repellit) attrahendo.

Irim coniungas) radicem ireos, von blauwen gilgen.

Spasmis) contractionibus neruorum.

Paralyticus) παραλυσις neruorum resolutio dicitur.

Fistula curatur) de fistula dictum est.

Concaua farcis) replet.

Singultus sumpta) Sunt in singultuum genere, qui reple-
 sione oriuntur, inanitione & eroso, ab acrioribus stomacho: uulgò
 der nôsch oder gluxer.

Hanc ideo quidam) Plinius quippe lib. 25. cap. 8.

De

DE MARRV

bio, Cap. 42.

Marrubium

De marrubio Diosc.
lib. 3. cap. 10. Theoph.
lib. 6. de plant. histor.
Plinius lib. 2. cap. 22.
& L. Apuleius lib. de
uirtut. herb. 45.

Marrubi-
um no-
stri di-
xerunt, Prasion
Argi,
Hanc herbā me-
dici calidā sic-
camq; secūdo
Dicunt esse gra-
du, decoctio
totius herbæ

Seminis aut eius, pthísicos mirè iuuat hausta:
Pectoris hæc uarios compescit potio morbos,
Et melius prodest illi si iungitur iris,
Asthmaticos sic sumpta iuuat, tussimq; repellit.
Accelerat partus eadem, pellitq; secundas,
Si mel marrubio iungatur, uulnera purgat:
Hocq; modo curat quæ rodunt ulcera carnem.
Dicitur hoc bibitum lateris sedare dolorem,

G r Omni-

Omnibus his succum siccatus proderit eius:
 Illius succus cum uino melle ué mixtus,
 Prodest luminibus caligine debilitatis:
 Siciuuat ictericos, iniectus naribus idem,
 Auriculæq; grauem dicunt curare dolorem.
 Hunc mixtum roseo si fundas intus oliuo,
 Vsum marrubij non dicunt esse salubrem
 His qui uesicæ morbo, renuncq; laborant.

SCHOLIA,

QUæ rodunt ulce-
 ra) herpen esthiome-
 num, siquidē qui ser-
 pit & ad ossa rodit, perfecte
 curat: talia Celsus theroma-
 ta nominat.

DE IRIDE,

Cap. 43

lib. 1. cap. 43. off.
blanc. 1. 1. 1.
 DE Irīde Dioscorides libro
 1. capite 1. Plinius libro 21. ca-
 pite 7. Aegineta lib. 7. & Ga-
 lenus simpl.

Iridas

Iri dat florum nomen color ipse suorum,
 Cœlestis similes sunt nempe coloribus iris,
 Illyricam dicunt illam, quia plurima nasci
 Fertur in Illyria, uis eius sicca calensq;
 Dicitur, atq; gradum dāt huic in utroq; secundū:
 Maior uis huius est in radicibus eius,
 Has desiccandas per frustra rotunda secatas,
 Sicut se partes non tangant, insere filo:
 Inq; loco sicco fac suspendantur in umbra,
 Vix aliter totum poteris siccare per annum.
 Cum uino sedant tussim, præbentq; soporem,
 Si latitans intus sanies præcordia lædit,
 Pellitur illarum cum uino puluere sumpto:
 Cum mulsa bibitus choleram depellit iniquam,
 Tormina cum mixto bibitus sedabit aceto,
 Hocq; modo sumptis dicunt prodesse uenenis,
 Spleni contractis & quouis frigore læsis.
 Cum uino bibitus puluis medicabitur eius,
 Hocq; modo sumptus tardantia mēstrua purgat,
 Duricias stericas radicum coctio mollit,
 Si subtus tepida foueantur sæpius illa:
 Hæc cum clysterio si sit subiecta per anum,
 Non modicum schiasī dicunt prodesse dolori.
 De radicibus his mixto collyria melle
 Fiunt, quæ uuluxæ pellunt subiecta secundas,
 Inq; locis hæc fixa cauis syringia curant:
 Commixtus melli desiccet uulnera puluis,
 Carneq; nuda replet, si sit superadditus, ossa
 Pulueris hellebori pars tertia iungitur illi

Iris

Iris radicum tenui cum puluere duplo
 Puluis uterq; simul commixto melle ligatus,
 Hoc superappositum purgat caligine uultum,
 Et papulas eius istud cataplasma repellit.

SCHOLIA.

Collyria melle id est, pessaria hoc collyrio inuncta.
 Syringia curant fistulas intelligit.
 Papulas eius surculos.

DE INULA,
 Cap. 44.

Alantwoodol
 De enula Aegineta li-
 bro 7. Plinius libro 20.
 capite 5. Dioscorides li-
 bro 1. capite 27. Colu-
 mella libro 13.

INula quā uul-
 gus Elnā uo-
 cat, oliniūq;
 Dicitur à medi-
 cis, est forma co-
 gnita cunctis:

Humida uis eius, & feruida dicitur esse.

Humor

Humor habet gradum primū, feruorq; secundū
Dicitur, illius decoctio menstrua purgar:
Si bibitur mouet urinam, depellit abortum.
Dicitur hæc eadem stipatum soluere uentrem:
Radix trita fugat schiasim superaddita coxæ,
Ex eius folijs cum uini nectare coctis,
Mirè nephreticis renes inuoluere prodest.
Eius radicem puluis cum melle uoratus
Tussim compescit, orthopnoicisq; medetur:
Cum succo rutæ succus si sumitur eius,
Affirmant ruptis quòd profit potio talis.

SCHOLIA.

Mirè nephreticis) id est, calculosis.
Orthopnoicis) ὀρθόπνοια defectus est, qui nisi erecta
ceruice, spiritum ducere admittit.

DE HISO.
po, Cap. 45.

Hyssop.
De Hisopo Plin. libro
25. cap. 11. & lib. 26. ca.
11. Dioscor. lib. 3. cap.
27. Aegin. lib. 7. Dinus
super Mesue Alhascè
uocat.

Est

Est hyfopum siccum, calidū quoq; tertius illi
 Est utroq; gradus, eius decoctio facta
 Sic, ut cocta simul sint mel: ficus quoq; sicca
 Prodest nō modicū patientibus hausta catharrū,
 Subuenit & uoci raucae uersata palato,
 Et prodest cunctis pulmonum sumpta querelis.
 Lumbricos uentris eadem potata repellit,
 Impetus & capitis, si distillatio fiat,
 Quæ persæpe solent tussim phthisimq; creare,
 Prodest hæc eadem decoctio sumpta frequenter.
 Omnibus hic prodest puluis cum melle iugatus.
 Contrito uiridi, si iungitur oximel illi,
 Sicq; datur bibitum, stipatum molliet aluum:
 Potio si uiridis uel sicci sæpe bibatur,
 Vultibus eximium fertur præstare colorem,
 Cum uento nocuo uiscosum phlegma repellens,
 Carthama si iungas his, solues fortius aluum:
 Cum nitro & ficu sicca si conteris ipsum,
 Et superponas spleni cataplasma tumentis
 Hydropicis uel solet siccando repellere morbum.
 Cum uino bibitum præcordia tensa relaxat,
 Et quicumq; nocet tumor interiora, recedit:
 In quo decoquitur, si dens foueatur aceto,
 Fertur ab immodico citò sæpe dolore leuari:
 Accenso fumo sonitus compescitur auris,
 Elixum appositum humores lymphat omnes.
 Sic iuuat ictericos iniectum naribus idem.
 Auriculæ dicunt grauem curare dolorem,
 Hoc mixtum roseo si fundis intus oliuo.

Catharrum

Catharrum) id est, rheuma defluens à capite.

Carthama si iungas) si crocum iunxeris hortensem.

Præcordia tensa) de his dictum est antea.

DE ASARO, Cap. 46.

DE Asaro Dioscor. lib. 1. cap. 8. Plutarch. conuiuiorū lib. 3. Plū.
lib. 21. cap. 6.

Manfredus.

E St asarum græcè, uulgago dicta latine,
Hæc calidæ & siccæ uirtutis dicitur esse,
Tertius est illi gradus, ut dicunt, in utroq̃:
Prouocat urinam, potata q̃ menstrua purgat,
Hocq̃ modo iecoris medicatur sumpta dolori,
Hydropicosq̃ iuuat, schiasim fugat hausta frequē
ter.

Et uulux morbis decoctio subuenit eius.
Dicitur ictericum potata repellere morbum,
Helleboriq̃ modo uomitu præcordia purgat,
Sed non est huius purgatio tam uiolenta,
Hæc metuenda quidem, si fiat taliter illa,
Aetatem & uires eius circum spice primum,
Quem purgare uoles, & tempus quale sit anni,
Et si sit regio feruens, uel frigida ualde,
Aut si temperiem mediam tenet inter utranq̃.
Nam senibus puerisque parum donare licebit,
Aetatis mediæ plus his, iuuenesq̃ requirunt,
Pinguibus & ualidis plus dandum, q̃ macilentis.
Debilibusq̃ uiris, magis in gelida regione
Dandum quam calida, duris quocūque labore
Plus illis tribues, quos reddunt ocia molles.

Hæc

Hæc circumspiciens, & cætera talia tractans,
 Non solū tutus dabis hanc, sed quaslibet herbas;
 Quæ purgant uomitu, uentrē stomachū uē resoluunt.

Sed quia de cunctis dixi communiter herbis,
 Quo sit danda modo propriè uulgago docebo.
 De folijs eius triginta recentia tollens,
 Adde meri tantum, quo possint cuncta recondi:
 Tota nocte mero facias macerentur in illo,
 Manèteres, uino quo sunt macerata, resoluè,
 Tunc olus excoctum cum pingui carne recenti
 Porcina, prius ægroto da sufficienter:
 Et sumat uinū quantum uult fortis & albi,
 Sic asari succum colatum trade bibendum,
 Fortibus & magnis est hic numerus foliorum
 Subijciens, reliquis (ut diximus) minuendus
 Iuxta quod uires, æstas & cætera poscunt.

SCHOLIA.

ET uulux morbis) id est, matricis.

Aetatē & uires) Quæ medici speculatiuo in phar-
 maci administratione consideranda sint auctor scribit: ætas
 quippe, uirtus, tempus anni, regio, & artificium. Quæ omnia per
 principem cum annexis quarta primi, quinto capite quoq; describū-
 tur. Circa quæ tamen facile constabit, quum hominem nouerimus
 (ut Galenus ait) non lapidem, non corium, nec lignum, sed diui-
 num quoddam miraculum fermè adorandum, ut Plato ait in lib.
 de Legib. non sic precipitanter, sineq; iudicio in quemuis, harum cō-
 ditionum neglecta consideratione grassandum: uelut circūforaneū
 medicū

medici solent, ambubaia, praestigiatore, agirta, triobulares uetula, patibularij lictores, & hinc inde ambulantes radicalarij, qui omnium semoto examine pari tempore, consimili etate, quavis regione, uirtute constante & non constante, duris artificio & mollibus assuetis, minusq; assuetis, utri quoq; sexui, una eademq; dosi diram Exulam, Mezereon, osininos cucumeres, nucem Meihel, & alia huius turbulenta sentinae, seu fecis potius, administrant: dijudicantes triumphasse, si male affectos peius habere fecerint, & miriades sedium per inferna extorserint, nescij uerborum Hippocratis, qui primo separatorum sermonum 29 Aphorismo deiectiones non secundum multitudinem aestimandas praecipit, parui quantum faciens, sed quale pluris.

Nam senibus puerisq;) Macer subscribit Auicena, qui annum sexagesimum excedentem, & decimum quartum non attingentem, a solutionibus deterret, quarta primi, capite quinto.

Validis debilibusq;) Diligenter secundum rationem facienti contemplandum est, an uictus euacuationi consentiat, uel eam ex toto respuat, aut secundum quantitatem limitet: id quod Auicena quarta primi quoq; monet, quando ipsam dextro oculo inspicendam hortatur, uitalem intelligens.

Magis ingelida regione) Cur in calida regione dosis medicinarum solutiuarum frugalior exhiberi debeat, causam Princeps quarta primi pulchre docet, inquit: ut plurimum ea quae uentrem soluunt, calida esse, & sic naturam duarum acuitatum coniunctionem ferre non posse, quod indiuidua inde reddantur debiliora, & magis dissoluta. Quod Macer hic scribit, & Vlsenius hoc disticho facit:

Climata distinguo, gelidum fortem medicina
Sustinet, in calida saepe pusilla nocet.

H Duris

Duris quocunq; labore) Minus dandū est multi exercitiij hominibus aut laborantibus, quòd superfluitates per diaphoresim, uel sudoris exuberantiam euanescant. unde idem Vlsenius in suo de recta pharmacandi ratione compendio sic:

Namq; laboranti nō sunt bona pharmaca, uerū
Ultima si fuerit hæc habitudo, dabis.

Plus illis tribues, quos) Qui ocio fruuntur, superfluitatibus in quali & quanto abundant, quas ad benignum natura nec per resolutionem nec per euacuationem suam reducere potest, u-
nā plus illis dandum Macer hortatur.

Et tēpus quale sit anni) Eadē Hippocrates docet quarto Aphorismorū, Sub cane & ante canem molestæ sunt purgationes, inquit: & Auicenna, qui, Scito inquit, quòd tempus quo sumenda est medicina, non est tempus uehementer calidū neq; frigidum: quarta primi, quinto capite. Causas eleganter subiungit Galenus in commento Aphor. perallegati.

De Menta

DE MENTA,

cap. 47.

DE mentha Serap.

298. Galen. ad Pater.

28. Galen lib. 7. Simp.

cap. oaiosimum. Diosc.

lib. 3. cap. 36.

VIm calidā
siccāq; gra
du fert mē-

tha secundo,

Illius potu uis di-

gestiua iuuatur:

Confortat sto-

machum, uomi-

tum quoq; deti-

ner hausta,

Lumbricosq; modo depellere fertur eodem,

Diuersis morbis occurrit testiculorum.

Si foueantur aqua, qua menthæ cocta sit herba,

Concretum soluit lac mammis addita trita.

Instillata fugat auris cum melle dolorem,

Asperitas linguæ fugit illa sæpe fricata:

Haustaq; cum sapa partum solet accelerare,

Trita canis morsum superaddita cum sale curat.

Hæc hæmophthificis mixto succurrit aceto,

Matrici succus si subditur illius ante

Quam fiat coitus, mulier non concipit inde.

Caseolos succus putrescere non sinit eius

Admixtus, uel si uiridis superadditur herba.

H

Scholia

SCHOLIA.

Fert mentha) Theophrastus non alio quam minthes nomine pluribus locis mentham uocat.

Caseolos succus) Dioscorides lac coire, & in caseu densari menthae folia non permittere scribit, loco perallegato, putredinis immentor.

DE CYPERO, Cap. 48.

W. B. G. H. L. G.
De Cypero Plin. lib. 21. cap. 18. Celsus lib. 3. cap. 21. Diosc. lib. 1. capite 4.

Vim cypero medici calidam siccaque secundo dicunt esse gradu, potu depellitur eius Calculus, urinæ purgat laxatque meatus.

Dicit Apollodorus quod pellere possit abortum,

Si mulier foueatur aqua qua coxerit illum:

Asserit hic idem consumere posse lienem,

Illius fumus si saepius ore trahatur.

Si se sanus homo fumo suffimiget illo,

Dicit eum fieri firmum magis & leuiorem:

Subuenit illarum uicijis, admixtus oliuo

Succus, sic uicium fugat intertrigenis unctum,

Humores nimios depellit saepius haustus,

Istius solus puluis melliue iugatus,

Vlcera mirifice uel uulnera putrida purgat,

Præcipue puluis hic ulceribus ualet oris,

Si bibitur stomachum confortat debilitatum:

Hydropicis multum succurrit saepius haustum,

Atque per urinas humores purgat aquosos:

Contrito ualidum cypero si iungis acetum,

Vlcera

Vicera quæ serpunt cohibes medicamine tali.

SCHOLIA.

Dicit Apollodorus) hunc ex Plinio citat.
 Viciũ intertriginis) Intertrigo scabiei species est,
 longius ac profundius ad membra serpens.

DE PÆONIA, Cap. 48.

masf bloem
 De Pæonia Auic. 2. cano. ca. 562 Serap. agg. ca. 41. Plin. lib. 25.
 Diosc. lib. 3. cap. 148. Galen. 61. Simp. cap. 101.

Pæoniam medici calidam siccamq; fatentur,
 Hancq; tenere gradum dicunt in utroq; secũ
 dum,

Splen, iecur, & renes cum mulsa sumpta iuuabit:

Si iungatur ei uiolenter amigdala trita,

Menstrua sic purgat, & fluxum detinet alui:

Illius in uino decoctio sæpius hausta,

Vesicæ duros sedat sic sumpta dolores,

Et scotosim sic illa iuuat, stomachiq; dolorem,

Calculus infantum potu depellitur eius:

Nephreticos eadem multum iuuat, icteriosq;

Pressuras inferre solent insomnia nocte,

Pæoniæ semen bibitur, sic sæpius arcet.

Illius radix pueris suspensa caducis

Non modicũ prædest, uelut asserit ipse Galenus,

Quendam se puerum narrat uidisse caducum,

Aetas cuius erat annorum circiter octo,

H 3 Pæoniæ

Pæoniæ puer hic radicem ferre solebat
 Appensam colle, quadam uice concidit illa:
 Moxq; puer recidit, solito quo more ligata,
 Protinus euasit: rem uero probare Galenus
 Hanc plenè cupiens, radicem denuò dempsit
 De collo pueri, cecidit, uiguitq; resumpta,
 Cognita uis herbæ fuit huius sic manifesta.
 Ipse Dioscorides cunctis ait esse caducis
 Aptam, si bibitur, uel si suspenditur illa:
 Seminis illius ter quinq; rubentia grana
 Cum uino fluxum matricis sumpta coercent.
 Nigra solent uarios matricum pellere morbos,
 Si totidem dantur, cum uino nocte bibenda.
 Huius sunt geminæ species, mas dicitur una,
 Altera quæ minor est species, est foemina dicta.
 Radix maioris est palmis longa duabus,
 Grossa q; ceu digitus, radix diuisa minoris
 Dicitur in plures radices: hæc bene purgat
 Post partum potata steras uino sociata,
 In cunctis reliquis similis uis dicitur illis.

S C H O L I A.

ET scotosim) id est, subitam uisus tenebrositatem, quam
 apoplexiæ asseclam medici dicunt.

Afferit ipse Galenus) libro sexto de simplici medicis
 11, cap. 101.

Pressuras inferre solēt) has Ephialtas uocant, & à cōtinua
 emergunt

emergunt crapula, seu stomachi cruditate, sic ut dormiētes ad motum & sensum torpidi fermè uideantur, suffocationi habiles.

Ipse Dioscorides) lib. 3. cap. 140. Addit Guanerijs radicem caducis non solum non utilem, sed item nociuam, si non eruatur luna decrefcente.

Mas dicitur una) Ea ratione in plantis & herbis masculos & foeminas esse dicimus, ut quæ herba maioris est uirtutis, masculus sit: quæ minoris, foemina. Ex quibus & Plinij illustratur locus libro natur. hist. 17. quando inquit: Rerum naturalium scriptores arboribus & omnibus quæ terra gignit, utrumq; sexum accommodant. Contrà Aristotelis decreta, qui libro de Animalium generatione primo in ijs marem à foemina non separari scribit.

DE BORAGINE,

Cap. 49.

Boraginis.

DE boragine Constantinus in lib. de gradibus medicin. Placitar. lib. de Simpl. med. cap. 4.

H Erbam quam Græci dixerunt melisophylon,

Boragam nostri dicunt uulgariter illam:

Præ cunctis apibus gratissima dicitur herbis,

Nec gaudere magis ullius flore uidentur,

Contritis folijs apium si uasa perungas,

Non fugient, meliusq; facis si lac sibi iungas.

Vnguine cultores retinent examina tali,

Auxilium præsens apium fert ictibus illa:

H 4 Ictus

Ictus detrita regitur si protinus herba,
 Hocq; modo quos uespa nocet, uel aranea curat.
 Trita solet ueteres compescere cum sale strumas,
 Hocq; modo uicijis dicunt succurrere foedis.
 Foemina purgatur decocto cum sale succo,
 Tali discutitur inflatio noxia potu,
 Eius si uiridis decoctio saepe bibatur:
 Antiquos dysentericos iuuat, & ciliacos,
 Astmaticis eadem prodest, orthopnoicisq;
 Ulcera depurgat, morbos leuat articularum.
 Herba canis morsus superaddita cum sale curat,
 Eius fomento decoctio menstrua purgat:
 Ore retenta solet dentis sedare dolorem,
 Lumina purgari caligine Plinius inquit,
 Eius si succo fuerint cum melle peruncta.

S C H O L I A.

IVuat Ciliacos) κοιλιακοὶ uocantur, qui aluum indura-
 tam habent, quæ nihil reddit, ac ne spiritum quidem trans-
 mittit.

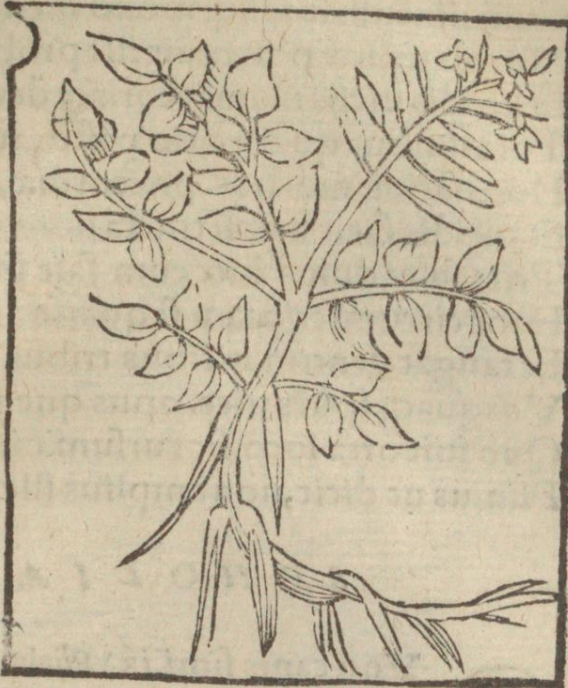
Plinius inquit) libro 21. cap. 20. & lib. 25. cap. 13.

De Se-

DE SENE-
cione, Cap. 50.

Senecio
DE senecione Dio.
lib. 4. cap. 92. Theo-
phrastus in lib. 8. de
plantis, Galen. lib. 8
Simp. capit. 100. Se-
rap. agg. cap. 123.

ERigeron
græci, nos
Senecion
uocitamus,
Quod canis si-
milis uideatur
flore capillis:

Nascitur in muris & in hortis & in tabulatis:
Illius herbæ uis frigida dicitur esse,
In medicinali radix non ponitur usu.
Flores cum folijs tundens infundito uini
Permodicum dulcis, & sic tepesacta tumori
Hæc simul apponas ani uel testiculorum,
Addito thus istis, nervos & uulnera quæuis
Curabis facile posito cataplasmate tali.
Hæc eadem triti facient eius capitelli
Potari prohibent: quia suffocare bibentem
Quidam confirmant, at contra Plinius autor,

H s Ictæ

Ictericis quondam potum donasse salubrem
 Cum uino dicit, talique modo medicari.
 Morbis uesicæ plures ait ille probasse,
 Et cordis uicij illam iecorisque dedisse:
 Torminibus quoque cum passo, iuuisse que potu.
 Hoc uarios morbos præcordia quæ patiuntur,
 Et uiridis facit hæc si tincta uoretur aceto.
 Trita solet duras hæc cum sale spargere strumas.
 Hanc circumscriptam si quis fodiat sine ferro,
 Et tangat dentem uicibus tribus inde dolentem,
 Vnaquaque spuēs uice, opus que reponat eodem,
 Quo fuit orta loco, sic rursus uiuet ut herba,
 Plinius ut dicit, non amplius ille dolebit.

S C H O L I A.

Quod canis similis) Plinius hoc habere nomen in
 quit, quod uere canescat.
 Plinius ut dicit) Plinius lib. 25. cap. ultimo.

De Cheli-

Chelidonium
DE CHELL

donia, Cap. 51.

DE chelidonia

Plin. li. 25. cap. 8.

Constant. libr. de

gradib. ca. de quar

to gradu. Dioscor.

libr. 2. cap. 172. ☉

Plin. li. 8. cap. 28.

Theoph. de plātis

libr. 8. Galenus 8.

Simp. cap. 172.

Sse che

lidoniæ

species

geminae refe-

runtur

A medicis, species est maiora prima uocata:
 Altera uerò minor oculis medicatur, utraq;
 Cæcatis pullis hac lumina mater hirundo
 (Plinius ut scripsit) quamuis sint eruta, reddit:
 Hanc nasci dicunt auibus uenientibus illis,
 Et desiccari solito dum more recedunt:
 Indeç; nomen habet chelidonia. namç; chelydon
 Dicitur hæc uolucris Græcorum more uocari,
 Florentis succus cum melle coquatur in ære
 Igne leui, spumam donec proieceris omnem,
 Et quasi crassiciem mellis decoctio sumat:
 Uttilius nullum dicunt oculis medicamen.

Quos

Quos caligo nocet si sint hoc sæpe peruncti,
 Conteritur iuncto sibi radix eius aceto,
 Et sic iſtericis cum uino sumitur albo.
 Dentis ut affirmant prohibet contrita dolorem,
 De folijs eius contulis si cataphasma
 Cum uino fiat, maculas abstergere dicunt.

S C H O L I A.

Altera uero minor) hoc Græci χελιδωνιον μικρον
 nominant, Latini scrofulariam minorem, quod strumis,
 quas Græca imitatione scrophulas uocant, medeatur: uul-
 gò Feigwartzgen oder plater kraut, uel pfaffenhödlein.

Hanc nasci dicunt) & inde Chelidoniū uocatum Theoph.
 lib. de Planis 7, cap. 14. scribit.

DE CENTAV-
 rea, Cap. 52.

Centaurea

De Centaurea Serap. ag.
 cap. 34. & 35, Galenus 7.
 Simp. cap. 16. & 17. Auic.
 2. con. cap. 102. Diosc. lib.
 3. cap. 6 & 7. Theoph. lib.
 9. de plātis. Item Galenus
 ab Papiam de Centaureo
 singularem librum con-
 scripsit.

Sunt centaureæ
 species maioris
 minoris,

Vt

Ut supra dictis dixi de pluribus herbis:
 Sed quia perpauca species est cognita maior,
 Hanc prætermittens uires narrabo minoris,
 Quam notam cunctis credo uulgaribus ipsis,
 Desiccatiuæ uirtutis creditur esse:
 Non modicum plagas conglutinat inde recētes,
 Inq̄ cicatricem ueteres superaddita ducit.
 Illi qui schiasim patitur decoctio mirè
 Prodest, illius si sit subiecta per anum:
 Sanguine detracto sedat mox illa dolorem,
 Fomento neruis eadem medicabitur ægris.
 Illius succus deducit menstrua sumptus,
 Pellit abortiuum, medicamina cuncta maligna:
 Cum uino sumptum dicunt purgare per aluum,
 Melle sibi iuncto caligine lumina purgat:
 Illius exprimitur autumnî tempore succus,
 Quem desiccatum feruenti sole reponunt,
 Ad tales curas quas diximus esse salubrem.

S C H O L I A.

Centaureæ species) à Chirone Centaurò hæc herba
 dicta est centaurium. Nam ea multos in Thessalia medicus
 curauerat.

Sanguine detracto) per phobotomiam,

DE COLUBRINA, Cap. 13.

~~Chamaeris~~
 De colubrina Dioscorides libr. 2. capite 155. Theophrastus lib.
 de Plant.

de Plant. 8. capite. Plin. 24. cap. 16. Aegineta lib. 7. Simp. L. Apuleius de herbarum historia cap. 11.

HErba Dracontia græcorum quã uocat usus,
 Hæc eadã uulgi lingua colubrina uocatur,
 Quod colubro similis maculoso corpore
 Ex quib. antiquis expertũ credimus esse, (surgat:
 Quod queat à simili colubrina uenena fugare,
 Quisquis se trita radice perunxerit eius,
 Tutus ab incurſu serpentum dicitur esse:
 Morſibus illorum cum uino sumpta medetur.
 Si iungas oleum cum succo seminis eius,
 Auribus infundens, poteris sedare dolorem.
 Hoc succo lanam madidam si naribus addas,
 Compesces morbum, qui polypus est uocitatus:
 Sic etiam cancris magnum solet esse iuuamen,
 Succo radice eius caligo fugatur.
 Et uarij morbi, quæ lumina perpetiuntur,
 Ex ipso puro si sint lita, melle uẽ mixto:
 Et prodest oculis radix si manditur assa,
 Cum pusca granis ter denis seminis hausta,
 Lumina munda ferunt, pulsa caligine, reddi:
 Si marcescentis illius floris odorem
 Nare trahat prægnans, deponere fertur abortũ:
 Vel si sit radix matrìci subdita trita,
 Puluis radice eius cum melle iugatus,
 Tussim compescit, sumptus sedatq; catharrum:
 Et confert hæmophthilicis hoc sæpe iuuamen,
 Pectoris humores exhaurit non redituros.
 Omnibus his prodest radix si sumitur assa:

Istud

istud idem faciet eius decoctio sumpta,
 Eius cum uino radix Venerem mouet haustae
 Prouocat urinas, phagedenica uulnera sanat.
 Si sit ei tritæ cum melle Brionia iuncta,
 Vulneris hoc mundat sordes, syringia curat:
 Sola sibi iuncto maculas depellit aceto.
 Esse pedum uitium dicunt, cui Pernio nomen
 Est à perniciè membri patientis id ipsum,
 Plebs dicit mulam, solet hoc de frigore nasci,
 Amne Draconthæ radices decoque tali,
 Pernio deletur, si sapius amne fouetur.

S C H O L I A.

Qui Polypus) Polypus caruncula est naribus inna-
 scens, cancerata & fœtida, Hippocrate autore non cu-
 randa, 6. Aphor. 38. De hac Celsus lib. 8. cap. 8.

Si sint lita) lina, pro illita.

Cum pulca) de pulca dictum est.

Phagedænica uulnera) Phagedæna ulcera sunt, quæ
 cum inflammatione & fœtore carnem usq; ad ossa rodunt: ea Pli-
 nius Nomadas appellat.

Cum melle Brionia) Brionia radix est, quam uitem nã-
 gram aut cucurbitam syluestrem uocamus, uulgo scheis wurtz.
 Hanc L. Apuleius describit in lib. de uiribus herbarum, capite se-
 xagesimo sexto.

Cui pernio nomen) pernioes sunt excoriationes, quæ
 fiunt ex frigoris iniuria in calcaneis, & muga uulgariter uocantur:
 quandoque item in pedum digitis & manuum oriuntur,
 apud

apud Auicennam & Constantinum scissura nominantur.

DE GAISDONE, Cap. 14.

W. Sed.

DE Gaisdone Plin. lib. 22. cap. 16. Sed perperam herba no-
men scriptum arbitror, & Isatim dicendum, id quod facile
ex Plinij notabis scriptis 20 libro, cap. 7.

ISchas à Græcis est uulgò Gaisda uocata,
Non modicum quæstum præbens tinctori-
bus herba:

De folijs eius tritis factum cataplasma,
Vulnera, magna licet, conglutinat, atq; cruorem
Illorum sistit, reprimit quoscunq; tumores:
Si cum melle teris hanc, sordida uulnera purgat,
Emundat maculas, & sacro subuenit igni,
Oui si iungens albumen eam superaddas.

SCHOLIA.

ISchas à Græcis) Plinij uerba hæc sunt, quæ Isatim scribē
Idum manifestant: Tertium, inquit, lactuca genus est, in syluis
nascens, hoc Isatim uocant, cum polenta ulceribus prodest, eo
infectiore lanarum utuntur, sanguinem sistit phagadænas curat, &
contra ignem sacrum radice seu folij prodest. Germanico idioma-
te weid uocatur.

DE HELLEBORO ALBO, Cap. 55.

DE Helleboro Serap. lib. agg. cap. 133. Dioscor. libr. 4. cap.
145. Auic. lib. 2. cap. 242, & 245. Mesue cap. 52. Marsil. Fi-
cinus lib. de Epidid. cap. 11.

Nicifruijt.

Helleborum

Helleborum geminas species testatur habere,
 Album quod sursum purgat, nigrumq; deorsum
 Vim siccam calidamq; tenet, & tertius illis
 Est in utroq; gradus: nigro uiolentiùs album
 Dicitur, unde prius dicam de uiribus eius,
 Suppositum quocunq; modo depellit abortum:
 Naribus attractus, sternutamenta mouebit:
 Illius puluis, capitis pellentia morbos
 Miscetur confecturis, quæ lumina purgant:
 Et multum prodesse ferunt uicijs oculorum,
 Pultibus admixtus mures puluis necat eius.
 Et cum lacte datus est muscis perniciosus,
 Dicunt per uomitum uarios educere sumptum
 Humores, ueteresq; ferunt sic pellere morbos:
 Purgat ut tali uomitu uertigo uetusta
 Insanis, melancholicis, ualet atq; caducis,
 Sæpeq; curatur sumpto lymphaticus isto:
 Hydropicis in principio mirè medicatur,
 Emundat lepram, tetanum fugat, atq; podagram:
 Confirmat tremulos, redeuntia tormina curat,
 Diuersis uicijs stomachi, schiasiq; medetur:
 Et tussi ueteri febribusq; per omnia prodest
 Quartanis, annis iam pluribus inueteratis.
 Ingenti cura sumpturum Plinius ipsum
 Admonet, ut septem se præparet antè diebus,
 Humectisq; cibus corpus bene temperet omne,
 Nec serò cœnet qui debet sumere manè:
 Et quando sumet, rubet explorare serenam
 Et calidam claramq; diem, uentisq; carentem

I Obseruare

Obseruare iubet: curam si spreuerit istam,
 Passurum nimios affirmat eum cruciatus:
 Helleborumq; iubet in pultibus antea coctum,
 Aut in lente dari, sic dicit non nociturum:
 Hocq; dari prohibet senibus, puerisq; tenellis,
 Mollibus & timidis, animiq; uiris muliebris,
 Et macris nimium dicit non accipiendum.
 In succo ptisanæ, uel mulsæ, pane uel coctum
 Sumere præcipiunt alij, sic utile dicunt.
 Phylo composito fertur scripsisse libello,
 Qualiter helleborum sit nobis accipiendum,
 Inq; suis Hippocras Aphorismis istius herbæ
 Solius meminit, quam nouerat utiliolem.
 Plures scripserunt huius de uiribus herbæ,
 Et quo sit sumenda modo docuere, quibusq;
 Non tamen inueni per plura uolumina uolens,
 Vllum qui certum pondus donare iuberet:
 Illius dixisse satis se, credo, putabant,
 Cum iuxta uires, ætates, tempora dandum
 Iussissent: mihi uerò satis non esse uidetur,
 Turam rem subitum, quæ confert sæpe periculum
 Commendare, dari cuiquam sine pondere certo
 Plinius ut scripsit, Themison donare solebat
 Hellebori drachmas geminas, tribuisse sequentes,
 Bis binas etiam confirmat: non tamen ipse
 Pondere quo iubeat sumi statuisse uidetur:
 Cum tamen hellebori nigri iubeat dare drachmā,
 Quatuor aut scrupulos nostri significare uidetur,
 Alibi dimidium pondus tantummodo dandum,
 Quod

DE VIRIBVS HERBARVM. 131
Quod longè nigra uiolentius esse fatetur.

S C H O L I A.

VErigo uetusta) Græcis οὐρόμα dicitur, & est errans quædam oculorum tenebrositas.

Lymphaticus isto) furiosis: hunc quidam hydrophobicum nominant.

Tetanus fugat) Tetanus conuulsio est, quando in ea constituti se ipso flectere non possunt. Aeginet. lib. 1. ca. 20.

Plinius ipsum) Plinius libro 25. cap. 5.

Hancq; dari prohibet) idem Plinius eodem loco.

Humectisq; cibis) qui febricitantibus conueniunt.

Aut in lente dari) Mesue in melle rosato exhibendum suadet, quod tereniabin uocant: uel melle passulato, aut gallinarum iure, seu carniū, ne suam operationem effrenitet. Marsilius Ficinus pomi adminiculo suam maliciam admittere docet, Epidimiarum 11 capite.

Inq; suas Hippocras) Aphorismo quarto, libro Aphor. 14. 15. 16.

Qui certum pondus) Mesue in suo de simplicibus libro cap. ultimo à charatis 7. ad tertiam 31. transit, seu 31.

Themison donare sole.) huius Themisonis Plinius 25 libro meminit.

Quatuor aut scrupul.) scrupulus uiginti granorum hordei pondus est.

I 2 De

*De helleboro nigro autores consulendi sunt praesati, & Plin.
lib. 25. cap. 5. & cap. 11. Theoph. lib. 9.*

Helleborum nigrum non est adeo uiolentum
Vel formidandum, quantum quod diximus album:
Hoc quoque praecipiunt ueteres in lete coquendum,
Aut in iussellis, sic insanis medicari
Assumptum dicunt, & sic prodesse podagrae:
Hydropicis, mota febre, dicitur auxiliari.
Miram sentit opem sumpto paralyticus illo,
Et varios bibitum morbos leuat articulorum:
Educat choleras uarias & phlegma per aluum,
Elixaturae potu caligo fugatur:
Duritias suppuratas factum cataplasma
Concoquit & purgat, uacuat syringia collo.
Infixus modicus radicis furculus eius,
Postque dies geminos sit furculus ille remotus,
Ordea quam dederint contrito iunge farinam.
Hydropicus tumor appositus siccabitur illis,
Menstrua suppositum purgat, depellit abortum:
Auditum reddit, si surdis auribus illud
Imponas, & post triduum biduumue repellas:
Appositum tollit maculas eius cataplasma,
Emundat lepras, scabies quascunque repellit.
Ore diu tentum quo coxeris illud acerum,
Dentis non modicum dicunt sedare dolorem.
Hellebori nigri praecipit Plinius unam

Donari

Donari drachmam, leniter sic promouet aluum,
Plus quàm bis binos obulos uetat accipiendum.

SCHOLIA.

MOta febre) pro febre amota.
 Vacuat syringia) id est, fistulas.
 Præcepit Plinius) libro 25. cap. 5.
 Plus quàm bis binos) obulū pōdus duodecim granorum
 ordeï Ianuensis esse scribit.

DE VERBENA, Cap. 57.

Herbena
 DE Verbenaca Dioscor. lib. 4. cap. 58. Plin. lib. 25. cap. 9. &
 lib. de re medica 2, cap. 18. L. Apuleius in herbarum historia capi-
 te tertio.

VErbenam hierobotanem, peristerionq;
 Appellant Græci, species hæc fertur habere
 Binas, effectus est idem penè duabus:
 Cum uino iuuat ictericos si sæpe bibatur.
 Pestíferos morsus curat, superaddita trita,
 Cum uino renouanda quidem per quatuor ista
 Est medicina dies, oris bene uulnera pugat.
 Illius succus tepidus si uoluitur ore,
 Hoc quoq; facta recens herbæ decoctio præstat.
 Hac etiam quæuis putredo repellitur oris,
 Si tepefacta diu uoluatur fauce sonora:
 Glutinat herba recens uulnus superaddita trita,

I s Occurrit

Occurrit cunctis cum uino sumpta uenenis:
 Quæ furit alternis febris accedendo diebus
 Pellitur hac, tribus sumptis radicibus eius
 Cum totidem folijs potenter aqua resoluta:
 Ista prius patiens, quam frigus senserit ullum,
 Hocq; modo febribus quartanis illa medetur.
 Bis binis folijs cum tot radicibus haustis
 Illius in uino si sit decoctio facta:
 Conuiuas hilares inter conuiuia sparsa
 Reddere narratur, ut iam præscripta buglossa.
 Hanc herbam gestando manu, si quæris ab ægro,
 Dic frater quid agas? bene si responderit æger,
 Viuet: si uerò malè, spes est nulla salutis.
 Ex hoc compositam quidam iussere coronā
 Apponi capiti causa quacuncq; dolenti:
 Sic dicunt illam celerem conferre medelam.
 Plinius affirmat hanc omnibus esse salubrem
 Visceribus, lateris morbis, iecorisq; querelis,
 Pectoris & uicijis, & præcipuè medicari
 Pulmonum causis, hanc asserit ille pthiisq;
 Parotidas reprimi adipi commixta uetusto
 Herbam, cui nomen folijs de mille dedere,
 Bethonicamq; pari uerbenæ pondere iunge:
 Hæc mixta potenter aqua, nullum medicamen
 Vtilius credunt illis quos calculus angit,
 Non modicum laudare magos hanc asserit herbā
 Plinius, hanc cunctis dicunt oblistere morbis,
 Et quod quisq; cupit hac impetrare perunctum.
 Sic & amicitias captari posse potentum,

Es

Et pelli febres & plurima talia fingunt:
 Quæ quamuis natura potens concedere possit,
 Vana tamen nobis, & anilia iure uidentur.

S C H O L I A.

Hierobotanem) quasi sacrã herbã. Nã istac Iouis men-
 sa ad sacrificiũ & epulas uerebatur, & faciales Romanĩ
 in sacris legationibus illa coronabãtur, mirẽq; proficuum
 expiationibus si suspensa foret, duxerant.

Peristerion(ç)) quia in ea uersari plurimum gaudent co-
 lumbæ.

Binas habere species) Rectam & supinam. Rectam Pli-
 nius marem nominat, seu cristam gallinacem, à serratis folijs, quæ
 gallinacæ cristæ formam referunt, uocat: supinam autem scæmi-
 nam, & ideo supinam, quod semper humi procumbat. Vulgo Ie-
 sen traut mennlein, & eisen traut weiblin.

Parotidas reprimit) Quid sit parotis, dictum est.

Folijs de mille) mille folium intelligit, quam myriophil-
 lon siue achilleam nominant garb.

Bethonicam(ç)) de Bethonica dictum est capite 11.

Hanc asserit herbam Plinius) libr. 25. capit. 9. Natur.
 histor.

Natura potens) quum rerum sit magistra, naturam poten-
 tem uocat.

DE GAMANDREA, Cap. 58.

DE Gamandrea Galen. lib. 8. Simpl. cap. 105. Plin. 24. cap. 15.
 Serap. libr. Agg. cap. 180. Dioscor. libro 3. capite 103. Theophrastus
 libro 9.

Chamaedry.

1 4 Chame-

CHamedrys Græcè, quæ Gamandræa latinè
 Dicitur, hanc herbam calidā siccāq; fatetur:
 Tertius est in utroq; gradū, depellit abortū,
 Si mixta potetur aqua, tussiq; medetur:
 Conquassata iuuat, si mixta bibatur aceto.
 Splen siccatur, purgat cum uino menstrua sumpta,
 Hydropicis in principio sic sumpta medetur:
 Sic quoq; pestiferis occurrit morsibus illa.
 Cunctis prædictis prodest superaddita trita,
 Sordens purgabis uulnus licet inueteratum.
 Si cum melle teras, & tritam desuper addas,
 Camedreos oculi succo cum melle peruncti
 Dicuntur clari, dempta caligine reddi:
 Si tritam misces oleo, corpusq; perungas,
 Pellit frigorem, reuocabit & ipsa calorem.

SCHOLIA.

CHamedrys dicta sic est quasi humilis ac terrestris quercus, quòd folia quercus habeat, quæ humi repant.

DE MAURELLA, Cap. 59.

Maurella frigida.
 DE Maurella uel strigno Serap. libr. 2. cap. 238. Auic. 2.
 cano. cap. 650. Galen. lib. 2. de Alim. cap. 48. & libr. 8. Simp. 144.
 Arnol. de Villa noua in lib. de uinis.

Herbam quam græci strignon dixere, latini
 Maurellam dicunt, uis eius frigida ualde est:
 Dicitur auriculæ mirè sedare dolorem,
 Illius

Illius succus si sensim funditur intus,
 Aegilopis strigni dicunt cataplasma mederi.
 Istud idem dicunt capitis sedare dolorem,
 Vnà cum strigno si sal paniscq; terantur,
 Parotidas reprimet cataplasmatibus addita more,
 Strigni prurigo depellitur illita succo.
 Succus suppositus fluxum stringit muliebrem,
 Contritis eius folijs coniunge polentam,
 His superappositis facer ignis, & herpeta mor-
 Dicitur expelli: si uerò iunxeris istis (dax
 Argenti spumam, cerussam, oleumq; rosarum,
 Fortius & melius prædictum sit medicamen.

SCHOLIA.

A Egilopis strigni) id est, fistulis circa angulum lachry-
 malem oculi.
 Parotidas reprimat) hoc est, abscessus post aures.
 Herpeta mordax) herpeta quid sit, antea dictum est.

DE IUSQUIAMO, Cap. 60.

Uel Senarij.
 DE Iusquiamo Galen. lib. 2. de Morbor. causis, Serap. agg.
 cap. 340. Galen. 8. Simp. capit. 148. Diosc. lib. 4. cap. 67, & libro 6.
 capite 15.

Iusquiamum Græci, quam nostri caniculatam
 Dicunt, huic herbæ uirtus est frigida ualde:
 Tres habet species, semen profert prior album,
 Altera subrufum producit, tertia nigrum:
 I s Nobilior

Nobilior reliquis est semen, quod gerit album,
 Pro quo si desit, mos est apponere rufam:
 Nigrum uerò frequens medicorum respuit usus.
 Iusquiami folijs contritis adde polentam,
 Hoc adhibendo potes quosuis curare tumores,
 Sic mirè calidam potes infrigidare podagram:
 Auribus infusus uermes succus necat eius,
 Illarumq; solet uarios lenire dolores.
 Ore diu tepidum si contineatur acetum,
 Quo sint decoctæ radices illius herbæ,
 Dicitur immodicum dentis pacare dolorem:
 Expressus succus contriti seminis eius
 Viscosum calidumq; potest compescere rheuma.
 Si fuerint oculi patientis sæpe peruncti,
 Seminis illius obolus cum semine mixtus
 Miconis, pariter cum mulsa sumitur illis
 Vtiliter, fluxum matricis quæ patiuntur.
 Et dicunt hæmophthificis sic posse mederi,
 Vel quocunq; modo sanguis iactetur ab ore,
 Dicitur hic potus medicari sæpius haustus
 Cum uino tritum semen, cataplasmaq; factum,
 Mammæ & testes dicunt curare tumentes.
 Emplastris multis apponitur, antidotis' que
 Infert, sicut olus hæc herba comesta maniam,
 Præstat idem succus in quouis uulnere fusus.

S C H O L I A.

Iusquiamum Græci Hyoscyamon Græci hæc herbam
 nominant, quasi fabam, suillam, quod, ut in historia sua, Helia-
 nus

...nus inquit, pastu huius herbae sues praesenti mortis periculo sic con-
uellantur, ut nisi aqua statim se foris & intus proluant, confestim
morian-
t-
ur.

Tres habet species) Vnam, quae purpureos fert flores, &
nigrum semen: alteram, luteos & semen subflauum: tertiam flore
& semine candido, qua in medicina utimur.

Medicorum respicit usus) narcoticis enim, hoc est, stu-
pefactiuis, adnumeratur.

Cum semine miconis) id est, papaueris.

Comesta ma-
niã) *μανία* insanie
species est, quae homi-
nes tristes facit, non
multum distans à ui-
cio, quod Graeci *μα-
λαχολία* uocant.

DE MALVA,
Cap. 61.

Malua

DE malua Dio-
scorides libro tertio,
capite 155. Serap.

aggre

aggre. cap. 76. Galen. lib. 7. Simp. cap. 91. Auic. cano 2. cap. 7. Plin.
lib. 20. cap. 21.

Dixerunt malua ueteres, quod molliat aluum,
Esse caco stomachum Sextus Niger asserit illam
Atque Dioscorides, tamen interioribus ambo
Sumptam sicut olus multum prodesse fatentur:
Et sic uesicae dicunt illam medicari,
Sicque uenenosis occurrere potibus illam.
Hi quoque confirmant maluae folijs salicisque
Ex aequo tritis, citius meliusque cruentum
Sanari uulnus, emplastris quam preciosis.
Addunt autores ipsi, quod malua potenter
Conquassata iuuat, adipi commixta uetusto:
Vnius caulis radix admota dolori
Dentis, sedat eum, Venerem stimulare refertur,
Haec eadem femori si lino annexa geratur.
In lana nigra tectam si gesserit illam
Foemina, mammaram dicunt occurrere morbis.
Scripsit abortiuam Thebana Olympias illam,
Si resolutus adeps miscebitur anseris illi,
Et sic subdatur ueluti pessaria uuluae.
Contritis folijs illius cum sale pauco
Aegilopas pellit, succoque medeberis eius
Puncturis apium, cui si coniungis oliuum,
Corpus & inde linas, apium tibi nulla nocebit:
Decoctum lotio capiti superaddito maluam,
Sic turpes acoras pelles, furfurque nociuum.
Decoctis folijs eius si iungis oliuum,
Extingues ignem sacrum cataplasmate tali,

Et

Et combusturis illo bene subuenit ignis:
 Duricias stericas eius decoctio mollit,
 Intestinorum causis, matricis & ani,
 Hoc etiam mirè prodest si subditur illis.

S C H O L I A.

Cacostomacham) stomacho inutilem seu malam
 potius.

Scripta abortiuam) Thebanam Olympiam sic scri-
 psisse Plinius habet lib. 26. cap. 21.

Veluti pessaria) pessarium pro matrice, instrumentum est,
 ad longitudinem & spissitudinem mediij digiti, ex pulueribus cum
 aliquo liquore incorporatis.

Aegilopas) fistulas lachrymales.

Turpes acoras) ἄχος p capitis ulcus est, squamas instar fur-
 furum habens.

Furfur & nociuum) furfura tenues squamæ sunt, in capi-
 te & alijs quandoq; corporis par-
 tibus emersa.

De

DE PARATELLA, Cap. 62.

patin

DE paratella Plin. libr. de re medic. 1. cap. 38. L. Apuleius libro de uirtut. herbar. cap. 13. Dioscor. lib. 2. cap. 106. Aeginet. lib. 7.

Herba solet taphi uulgo paratella uocari,

Illius species dicuntur quatuor esse,
Par tamen est ferme uis omnibus in medicina:
Omnibus est illis feruens, austeraque uirtus,
Vnde quidem stomachum confortat sumpta, soletque

In stomacho clausum per ructum pellere uentum,
Sumptaque sicut olus fertur restringere uentrem,
Pruritus mordax, stabiesque cutis laceratrix
Illius tepido cedunt apozimate fota,

In ui-

In uino coctæ radicis, & bene tritæ
 Appositæ, scrophas compescunt, parotidasquæ:
 Eius sæpe tepens si coctio gargarizetur,
 Vuas sedabit tumidas, dentisque dolorem,
 Et dysentericos potu iuuat, & ciliacos:
 Pellitur hac tepida dolor auris, si foueatur,
 Decoctas ualido radices eius aceto,
 Et tritas spleni superaddito sæpe tumentis,
 Quemuis non modicum reprimunt siccando tu-
 morem.
 Cum uino uel aqua radicum coctio facta,
 Menstrua restringet potu, lapidesquæ repellet:
 Hæc eadem iuuat ictericos, suspensaque collo,
 Illius radix scrophas nasci prohibebit.

S C H O L I A.

Illius species dicuntur) prima oxilaphaton Græcis &
 Latinis nominatur, officinæ lapatium acutum. Germani men-
 gelwurtz, grind wurtz, oder zitter wurtz dicunt. Secunda hor-
 tensis, priori dissimilis nõ quidem in uniuersum, sed duntaxat in fo-
 lijs, quæ latiora sunt, & ob cultum teneriora: hoc rheubarbarum
 monachorum est, quod pro uero Rheubarbarico minimè exhiben-
 dū, cõtra quorundā pharmacopolarū lucrosas imposturas: qui nisi
 tritū rheubarū in suis officinis exponūt, quod uelut, quū monacha-
 le sit, optimā uenditāt, uulgo minch reubarbar. Tertia syluestris,
 plantaginā

plantagini ferme similis, quam uulgato nomine bonum uocamus
Hainricum, gut Hainrich. Quarta, quæ gustu acorem planè respi-
pit, & Græcis Oxalidis appellatur, Germanicè saur ampffer.

Apozimate) Apozima decoctum est herbarum, uel radi-
cum simul.

Gargarisetur) Ficticium à sono hoc uerbum est, & col-
luatur significat.

Et Ciliacos) de his dictum est.

DE LOLIO, Cap. 63.

Rathes.

DE lolio Galen. primo Alim. capit. 30. Dioscor. libr. 2. cap. 91.
Plin. lib. 12. cap. 25. ad finem.

FRumentis nocuū loliū Græcus uocat herbā,
Quam nostri dicunt uulgari more nigellam,
Cancros emundat, pascencia uulnera curat:
Cum raphano modico q̄ salis superaddita trita,
Zernas & lepras cura compescit eadem.
Sulphure cum uino, purgamentis q̄ columbæ
Admisce lolium, semen quod lilia præbent,
His iungas, hæc cocta mero superaddita scrophis:
Sic scrophas spargit, sic apostemata rumpit,
Duricias alias emolliet hoc cataplasma.
Mulla decocta cum uino, thure, croco q̄
Apponas coxæ schiasis, quam uexat iniqua,
Parturiens mulier si se suffumiget illa,
Asseritur citius uentris deponere pondus:
Argenti spumæ commiscens hanc, adipi q̄

Appo-

Apponas calidæ cataplasma salubre podagræ,
Et per se tali multum prodesse probavi.

SCHOLIA.

FRumentis nocuam) Hinc Vergilius Bucolicorum Ae
gloga quinta, infelix lolium nominat.

Vulgari more nigellam) Est enim uera nigella,
cuius Galen. meminit ad Patern. ciminum Aethiopicū, quod Gite
uocamus, uulgò Schwartzger coriander: Melancholium quoq; Græ
cis nominatur.

Zernas & lepras) Zernam medici impetiginem uocant,
Cassius Fælix.

DE CICUTA,

Cap. 64.

Wildes mit Sarselin!
De Cicuta Serap. agg. ca-
pite 347. Dioscorides li-
bro 4. capite 77, & libro
6. capite. 11. Plinius libro
11. capite 10. Galenus ad
Patern. cap. 77.

FRigida lætifere
uis noscitur ef-
se cicutæ,
Vnde necat gelidū
potantes more ue-
neni:

Qui perit hac herba, cutis eius fit maculosa,

K Vnde

Vnde genus mortis ualet hoc per signa probari,
 Publica pœna reis hæc esse solebat Athenis,
 Hac sumpta magnus Socrates fuit exanimatus.
 Qualiter hoc fiat non æstimo dicere nostrum,
 Cū nil quod noceat, sed quod iuuat est referendū.
 Hac sumpta si quis morti sit proximus herba,
 Forte merum tepidum bibat, euadetq; periculum:
 Sed quamuis potu solet hæc assumpta nocere,
 Magnificè tamen apposita solet illa iuuare.
 Aestiuas mirè iuuat epiphoras oculorum,
 Si frons contritis folijs sit operta uirentis:
 Vel si sint eius circumlita lumina succo,
 Hac q; pelluntur sacer ignis & herpeta mordax.
 Tradit Anaxilaus, si succo sæpius eius
 Virgo linat mammæ, sibi cum turgescere primū
 Incipient, modicas semper, stantesq; manere.
 Lac contra uirens mammis superaddita siccat,
 Extinguit tumorē fluxum quoq; scœminis omnē.
 Si pectus trita cataplasma sæpius illa
 Argenti spumæ commiscens hanc, adipiq;
 Apponas calidæ cataplasma salubre podagræ:
 Et per se tali multum prodesse probauī.
 Singula quid memorem? nocuū quęcunq; calorē
 Apposita trita poteris curare cicuta.

S C H O L I A.

F Rigida uis) Constantinus in libro graduum, hanc calidā
 & siccam in tertio ordine limitat.
 Publica pœna) Auxerunt cicutæ famā Athenienses,
 succo

succo eius ad mortem in publicis & capitalibus iudicijs utentes,
quæ alioqui indigna erat, & in omnium poetarum carminibus, sapi-
entumq; scriptis abiecta.

Socrates fuit exanimatus) qua morte Socrates perie-
rit, scribit Laertius lib. 2. cap. de Socrate.

Forte merum tepidum) Cicutæ bezoar est forte uinum
si uomitio præcedat, aut lac asini, seu absinthium cum pipere & ca-
storea. Vide Guanerium.

Epiphoras oculorum) Epiphora superinfusio rheuma-
tis est, descendens ad oculos cum inflammationem, Oribasio teste.

DE PIPERE, Cap. 6r.

DE Pipere Serap. aggreg. cap. 367. Galen. 8. simp. & ad Pa-
tern. cap. 205. Plin. lib. 12. cap. 7. Dioscor. lib. 2. cap. 148.

peper.

CArmine descriptis paucis uulgaribus herbis
Nunc species illas, quas iam cunctis propè notas
Vfus medendi fecit, tentabo referre,

Atq; prius piperis, quod notius ipsa coquina
Quam medicina facit, uires puto discutiendas:

Virtutis siccæ piper asseritur, calidæq;

Tertius esse gradus conceditur huic in utroq;

Tres sunt huic species, album, longumq; nigrumq;

Sed quia sunt geminæ medicis tantummodo notæ,

De specie nigra dicam quædam mihi nota.

Crudum uel coctum sumptum cum melle iugatum,

Vim digestiuam stomachi, iecorisq; iuuabit:

Morsus pestiferos curat, fastidia tollit,

Occurrit uarijs thoracis sæpe querelis:

K 2 Quodq;

Quodque mouere solet frigus periodica febris
 Compescit, febris si sumitur ante tremorem,
 Cum lauri baccis, uel cum folijs bene tritis:
 Cumque mero tepido potatum, tormina sedat.
 Et scrophas reprimat, admixtum cum pice dura,
 Et superappositum, recte quoque iungitur illis.
 Quae purgare solent oculos caligine dira,
 Admixtum nitro maculas cataplasmate delet:
 Vsti stercoris humani cum puluere tritum,
 Vna iunge piper, & sic superaddito cancris.
 Experti nihil utilius hoc puluere dicunt,
 Nemo potest omnes piperis describere uires.
 Namque piper ferme medicamina cuncta requirunt,
 Antidotisque solet preciosis pluribus addi,
 Hinc puto tam paucas laudes de simplici dictas
 Innumeris, quod sit hoc dignum laude medelis.

SCHOLIA.

Periodica febris) $\pi\epsilon\rho\delta\iota\kappa\eta$. id est, interpellata, quae ex fle
 gmate fit, pure scete extra uenas, affligens omni die, falsa per
 sex horas quiescit.

DE PIRETRO, Cap. 66.

De Avary.

De pyretro Serapius aggregat. capite 366. Dioscorides li. 3. ca
 pite 78. Auicenna libro 2. capite 503. Galenus s. simpl. cap. 71. &
 ad Patern. cap. 208. Auer. s. collig.

EST

Est pyretrum calidū, siccum quoq̄ quartus
in istis

Est gradus, excruciat dētes, si frigidus humor
Masticet hoc patiens, teneatq̄ diutius ore
Et iuuat admixto si gargarizetur aceto: (guam,
Hocq̄ modo tumidam reprimat de flegmate lin-
Sic uiam releuat humores pondere pressam.
Et multis alijs uicijs sic subuenit oris.

Non modicum prodest sumptū cū melle caducis,
Sicq̄ leuare solet morbum qui membra resoluit,
Suspensum collo pueris prodesse caducis
Dicitur, & solo succurrere fertur odore.

Ex oleo quo decoquitur si corpus inungas
Ante febris motum, tollit minuetq̄ rigorem
Renum, sæpe grauem fugat unguem tale dolorē:
Miram sentit opem paralyticus inde perunctus,
Non leuiter manibus fuerit si sæpe fricatus,
Vnguine si totum corpus mulcebitur isto,
Largus per poros sudor procedit apertos,
Membrorum solet hæc quemuis curare stuporē,
Et corpus seruare potest à frigore tutum,
Et medicamento soluetur tetanus isto.
Tantundem prodest si tritum soluis oliuo,
Sicq̄ fricando locum quē uis medicare perungas.

SCHOLIA.

Membra resoluit) paralytim innuit.

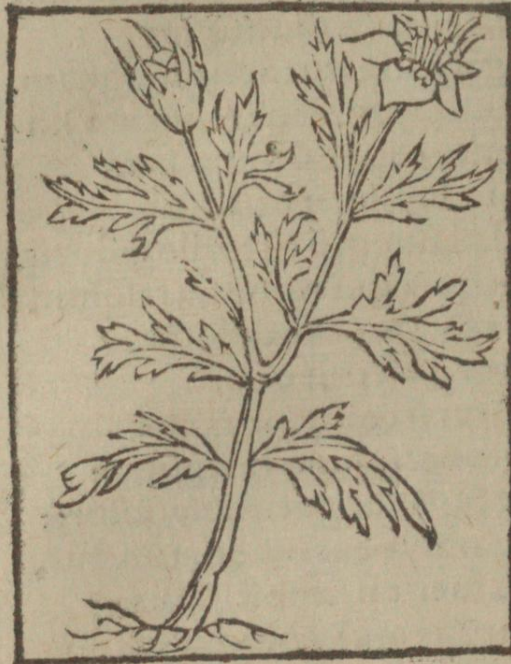
DE ZINGIBRE, Cap. 67.

De Zingibere Dioscor. li. 2. cap. 149. Constant. lib. de grad. cap.
de simpl. tertij gradus.

K 3 Zingibe-

Z Ingiber atq; piper æquales in medicina
Dicunt, hac causa taceo de uiribus eius.

DE CIMIMO,
Cap. 68.

De Cimino Serap. agg.
lib. cap. 187. Galen. 7. sim-
plic. cap. 59. & ad Pater-
nian. cap. 67. Auic. lib. 2.
cap. 140. Diosc. lib. 3. ca-
p. 61. & 62.

E Sse putāt mē-
dici calidū sic
cūq; ciminū,
Tertius est illi gra-
dus in uiribus i-
stis:

Anniptrum quocunq; modo depellere tradunt
Viscera uexantem uētum, stomachumq; grauātū,
Et digestiūm stomachi iecorisq; calorem
Excitat, & Veneris credunt inhibere furorem,
Et fluxum uentris in aceto stringere coctum.
Hoc orthopnoicis miram præstare medelam
Experti dicunt, cum pusca sæpius haustum.
Atq; uenensis cum uino morsibus ipsum
Præbet opem, tritumq; fabæ cum polline iuncto
Melle, repentè solet testes curare tumentes
Appositum, sistit cum pusca menstrua sumptum.
Dicunt

Dicunt pallentem dare mansum sæpe colorem.

SCHOLIA.

Hoc orthopnoicis) de orthopnoicis dictum est.

Cum pusca haustum) de pusca item.

DE GALANGA, Cap. 69.

De galanga Serap. lib. agg. cap. 312. Rases ad Alm. r. Constan. l. bro de Gradibus cap. de cal. & sic. in tertio.

Flegmonē stomachi sumptū galanga resoluit,

Et si flegmaticus fuerit, corroborat ipsum:

Inclusum uentum sumptū fugat interiorū,

Vim digestiuam iuuat hoc, colicisq; medetur.

Oris non modicum mansum commendat odorē,

Augmentat sumptum Veneris, renumq; calorē.

SCHOLIA.

Phlegmonem stomachi) φλεγμαται, cum tensione, in

flammati à sanguine, sunt abcessus.

DE ZEDOAR, Cap. 70.

De zedoaria Paul. Aeginet. ca. Zedoaria, Serap. agg. ca. 172.

Auic. cap. de uiribus cordis, & 2. cano. cap. 719.

Adprimē sumptū zedoar obstare uenenis

Affirmant, & reptiliū morsus leuat haustū:

Sūptū cōfortat stomachū, ructusq; sonātes

Commouet, & crebro fastidia reprimūt usu.

Antiquum stomachi dicunt curare dolorem,

Illud si patiens ieiuno mastice ore,

Et sic infectam sensim uoret ille saliuam,

Lumbricos uentris depellere dicitur haustum;

Allia quem faciunt foetorem pellit ab ore,

Et nimium bibiti uini depellit odorem.

K 4 Scholia.

SCHOLIA.

Allia quem
faciunt) idē
facit ruta com
mesta inquit Nicolus
Flo.

Gariophilo
DE GARIO-
philo, Cap. 71.

De Gariophilo Plini-
us libro 12. capite 7.
Constant. in lib. de gra-
dibus.

Gariophilum dicunt calidum siccūq; secūdo
Esse gradu, iecur & stomachū corroborat ip-
sum,

Et fermē cunctis ualet interioribus haustum,
Vim digestiuam mirē iuuat, abstinēt alium:
Accendit Venerem, si drachmæ pondere tritum
Potatum fuerit cum uaccæ lacte recenti,
Vim memorem cerebri confortat sæpius haustū.

SCHOLIA.

Venerem cerebri) id est, memoriam.

DE CINNAMA, Cap. 72.

Plin. li. 6. cap. 29. Diosc. li. 1. cap. 13. Serap. cap. 266. Galen. lib. 7.
simp. & idem de Alimentis, Auic. lib. 1. cap. 128.

Cina-

CInama tres species dicuntur habere, sed harum
Est preciosa magis quæ plus subtilis habetur,

Et quæ plus mordet, mixta dulcedine linguam,
Humores stomachi siccat, corroborat ipsum:
Et facit acceptas ut digerat ocyus escas,
Sumptum curat hepar, lotiumque & mēstrua purgat:
Humida tussis eo sedabitur, atque catharrus,
Hydropisis speciē cui præbent tympana nomē,
Sumptum nō modicū reprimūt, renumque dolorē.
Reptilium morsus curat si iungitur illis,
Quæ curant oculos, humores siccat aquosos.
Si bene contritum fortī miscetur aceto,
Liberat oppositum tetra lentigine uultum:
Sicque iuuat morbum, qui ducit ab impete nomen.
Grossa magis species fluxum hæmorrhoidarum
Stringit, aqua gelida bene si contrita bibatur,
Tempore quo nondum patiens ieiunia fregit,
De specie geminas hæc quærit potio drachmas.

SCHOLIA.

Tympana nomen) Hydropisis tres sunt species, ὑποσάρκιν, id est, subtereus: τυμπανίτης, quæ siccam sonat, aut uentosam: ἀσκήθις, aquosa.

Tetra lentigine) Lentigo in facie maculas præbet, lentis instar: has Celsus lenticulas nominat.

Ab impete nomen) impetiginē intelligit, quæ cutis est fœdatio, hinc inde serpens, de qua Serenus Samonicus in suo de omnium morborum cura uolumine sic ait:

K 5 Si uerò

Si uerò uitium est, quod ducit ab impete nomen,
 Hoc matutina poteris cohibere salua:
 Seu folio platani, quod mansum mane uorabis.

DE COSTO, Cap. 73.

De Costo Galenus 7. Simpl. ca. 43. Aegineta cap. 65. Auic. libro
 2. capite de Costo, Auerr. 5. collig. Serapius libro aggregat. capite
 318. Diosc. lib. 1. cap. 15.

COsti sūt geminę species, grauis una rubēs q̄
 Est, & amara nimis, hæc Indica dicitur esse,
 Altera uerò leuis, nec amara, colore sub alba
 Hanc Arabes mittunt, prior utilior medicinæ
 Vrinas purgant, & eis obstantia pellunt:
 Splen curant plenè, lateris q̄ fugare dolorem
 Dicunt, cum uino tepido si sumpsit æger.
 Menstrua purgabunt si se suffumiget illis
 Fœmina, sic etiam uulua sedare dolorem
 Dicunt, aut ex his sibi si pessaria subdat.
 Lumbricos pellunt, purgant lentigine uultum,
 Si tritis cum melle linas: Veneremq̄ mouere
 Dicuntur, si sint cum mulla sumpta tepenti,
 Ex oleo costum quo coxeris, illine quemuis,
 Ante febris typum reddes à frigore tutum,
 Subuenit hoc schiasis, mēbris q̄ stupētibus unguē,
 Antiquum uulnus citò purgat puluis eorum.

SCHOLIA.

FEbris typum) Typus est accidens febrium interpola-
 rum, communicans secundum aduentum, non secundum mo-
 ram uel recessum, indicans utrum materia calida sit uel frigi-
 da: lege medicorum Epiphaniam.

Despica

D. E. S. P. I. C. A. Cap. 74.
seu Spica nardi. Spaspic.

Este gradu primo calidam, siccamq; periti
 Testantur, spicā quæ dicitur Indica nardus:
 Confortat potata iecur, stomachicq; dolores
 Mitigat, & renes illius apozima purgat:
 Vesicam iuuat, urinas & menstrua pellit,
 Ictericis prodest, nocuisq; humoribus obstat.
 Quos caput ad pectus transmittit, sæpe per uiam
 Puncturas aufert, & morsus interiorum:
 In stomacho clausum solet hausta repellere uentū,
 Matricis nimium restringit subdita fluxum:
 Cum gelida si detur aqua, sedare tremorem
 Dicitur hæc cordis, & nausea sistitur inde.
 Excitat hæc Venerem cum cepe sumpta liquore,
 Duricias stericas elixatura resoluit,
 Eius fomento per partes inferiores.
 Lumina si tepida foueantur sæpius illa,
 Affirmant acri prurigine libera reddi,
 Palpebræq; pili bene confortantur eadem.
 Est Nardi species, quæ Celtica spica uocatur,
 Celtarum tantum quæ nascitur in regione,
 Omnia quæ nardus ualet Indica dicitur ista
 Possè, licit uires uideatur habere minores.

S C H O L I A.

Quæ dicitur Celtica id est, Iberica.

D E T H V R E, Cap. 75.

De thure Serap. li. 99. ca. 178. Galen. 7. Simp. cap. 77. & ad Pa
 tern. cap. 275. Diosc. lib. 1. cap. 72, & 73.

Thus

THus calidū siccumq; gradu dixere secūdo,
 Lumina clarificat lachrimo si soluitur oui:
 Contritum uel scemineo cum lacte repenti,
 Acri cum uino tritum pice, lacteq; mixtis
 Vulnera præcipue curare recentia dicunt,
 Pingui porcino mixtum medicabitur uftis.
 At mixtum melli panaricia decutit unguis,
 Thus bene contritum, uinoq; repente solutum,
 Affirmant auri multum prodesse dolenti.
 Tritum cum creta Cimolea, sicq; rosato
 Permixture, mammas dicunt curare tumentes.
 Nil credunt hæmophthificis magis auxiliari.
 Admixto uino si sumatur, uel aceto
 Thus cum lacte terens muliebri si superaddas,
 Ulceribus fieri quæ sæpe uidentur in ano,
 Aut alio quocunque loco, medicabitur illis.
 Huic aloe iungens, lachrimamq; albuminis oui,
 Sic ut sit spissum, sectæ superaddito uenæ,
 Aut his uulneribus nimio quæ sanguine manāt,
 Nec soluas, nisi comperias diuisa coisse.
 Si sit opus, medicamen idem superadde priori,
 Donec firmari ualeat solidata cicatrix,
 Affirmant melius nil sistere posse cruorem.
 Vim memorem cerebri proprio confortat odore,
 Origano inunctum si quis commasticet ipsum,
 Humores capitis nocuos per sputa repellit:
 Alleuat ista grauem capitis purgatio linguam,
 Anseris aut anatis mixta pinguedine thuri,
 Fit cataplasma ualens membrīs quæ læserit ignis.

Scho-

SCHOLIA.

L Achrimo oui) albumine.
 Panaritia decutit) Panaricium apostema calidum
 est, accidens plerūq; in summitate alicuius digitorum ma-
 nus in latere unguis, cum intenso dolor & uigilijs: sic *Valesc. lib.*
7. cap. 42.

Creta cimolæa) creta alba, quæ ad nos ex Sardinia de-
 fertur. *Vide Pim. lib. 31. cap. 18. & Serap. lib. agg. cap. 406.*

Huic aloë iungen) sde aloë sequitur.

DE ALOE, Cap. 76.

DE aloë Auic. cano. 2. ca. 66. Galē. 7. simp. de ingen. sanit. cap.
11. & li de sequela potent. animæ, cap. 2. & lib. de cathar. cap. 1. Dio
scor. lib. 3. cap. 23. Serap. cap. 201.

Sunt aloë species geminæ, quæ subrubet, & quæ
 Intus sicut hepar, cū frangitur, hæc hepataea
 Dicitur, & magnas habet in medicamine uires.
 Vilior est piceo, quæ fracto colore uidetur,
 Flegmate mūdificat stomachū, caput articulosq;
 Leuiter humorem nocuum purgando per aluum
 Ictericos purgat, iecoris iuuat interiora:
 Vini quoq; recēs putredine purgat ab omni,
 Illius injectus puluis, siccandoq; sanat:
 Ventris præcipuè dicunt & testiculorum
 Vulnera curari, uel ulcera puluere tali.
 Si soluatur aqua iuuat apostema labrorum,
 Et uaris superappositum, nec non oculorum:
 Liuoremq; fugat sic circa lumina factum,
 Acri cum uino miscens, oleoq; rosato

Vnge

Vnge dolens caput & frontem, mireq; iuuabit;
 Vnguine pruritus sedabitur hoc oculorum.
 Cum uino bene contritum, cataplasmaq; factum
 Confortat, retinetq; pilos quoscunq; cadentes.
 Linguae, gingiuis, uicijis quoq; subuenit oris,
 Si refricetur eo cum uino melleque trito.
 Hoc sumptum per se uentrem non soluit acutè,
 Esse tamen stomachi putat Oribasius aptum,
 Cum lædant illum soluentia cætera uentrem:
 Illius geminas cum mulla sumere drachmas,
 Idem præcepit choleram sic, flegmaque purgat:
 Vnaqua; die post cœnam sumere dixit,
 Vtile tres eius pillulas binas uè uirentis
 Cum succo caulis formatas, ut faba grossas
 Aut cicer: humores nocuos cum stercore purgat;
 Non corrumpendo stomachũ nec uim faciendo.
 Purgatus pillulis fuerit qui sæpius istis,
 Vix unquam capitis uexabitur ipse dolore.
 Et nihil est oculis, mihi crede, salubrius istis:
 Si uerò duram uis soluere largius aluum,
 Partibus est geminis pars admiscenda terendo,
 Vna diagridij, sic apta solutio fiet.

SCHOLIA.

Cum lædunt illum soluen.) Vnde Galenus 6. de
 simp. cap. 23. aloen præ omnibus simplic. stomacho accõmo
 datam atq; uilem scribit: quam cantilenam & Plinius ro-
 borat lib. 27. cap. 4.

Vna diagridij) Diagridium scammoniũ est, suis correctiuis
 limitatum.

De

DE HERBA QVADAM

exotica, cuius nomen mulier
est amara, D. Georgij
Pictorij iocus.

H Erbarum vires descripsit carmine Macer,
Ac dotes herbis dixit inesse bonas,
Omnibus ast utilē tacuit, si procul ab hortis
Plantetur, uel agris, procul & à domibus.
Hanc, lector, recto mulierem nomine dicunt
Vipperea lingua, uipperij sc̄q; labris,
Radicem fert ipsa nigram, quæ foetet ut hircus,
Quæq; assam foedam uincit odore suo,
Candicat & folio, uitta dum toruè tuetur,
Et florem profert terq; quaterq; nigrum,
Fructus dat toruos, & pessima semina talis,
Quæ possunt multis damna referre bonis,
Ut sunt coniunctos odio disiungere fratres,
Lingua seu truci findere amicitias
Et facere inuisos genitori garrula natos,
Acuere & dentes semper in excidium,
Spargere gliscentes rixas, milleq; nocendi
Fraudes atq; dolos spargere uippereos.
Sextus huic herbæ legitur gradus esse caloris,
Septimus in sicco, toxica sic superat.
Eruere ex terra hanc magni est mihi crede laboris,
Atq; uirum cordis postulat istud opus.
Hæc etenim claua saltem, seu fuste, flagello,
Bacillo aut trunco est, effodienda tibi,

Irriguum

Irriguum petit ipsa locum quo crescere possit,
Aut quod plantari cum ratione queat.
Hinc igitur Rheni, non ripas occupet istæ,
Sed medium, sacco uel medicante bono:
Alsa potetur, potetur Danubioq̃,
Proferat ut florem plantula rectè suum:
Hanc tibi descripsi uiridem, ut florescere in horto
Permittas nunquam Lector amice tuo.

Elenchus

ELENCHVS OMNIVM QVAE IN HOC MACRI

uolumine continentur, ex quo uel citra puluerem quisque singularum herbarum uirtutes addiscet.

ARTHEMISIA, folio 1:

- Menses trahit,
- Abortiuum pellit,
- Matricis duritiem soluit,
- Vrinam prouocat,
- Lapides proscribit,
- Ictericos curat,
- Strumis medetur,
- Oppij bezoar est,
- Venenatis auxiliatur,
- Morsus ferarum pellit,
- Aduersus rubetas ualet,
- Pro stomacho est,
- Præcordia sanat.

ABROTONVM, fol. 4:

- Neruos confortat,
- Pectus mundificat,
- Dispnoicis ualet,
- Tulsim repellit,
- Lumbos reborat,
- Matrici est proficuum,
- Vrinam mundificat,

L Contra

Contra schiasim ualet,
 Menses impeditos soluit,
 Serpentes fugat,
 Februm accessiones sedat,
 Lumbricos eijcit,
 Oculis collyrium est,
 Stirpes infixas extrahit,
 Venerem excitat.

ABSINTHIUM, folio 7.

Stomachi robur est,
 Lumbricos necat,
 Aluum mollit,
 Vrinam prouocat,
 Menstrua ducit,
 Fastidium ablegat,
 Pectus lenit,
 Culicum fuga est,
 Ictero subuenit:
 Pro hepate est
 Et splene,
 Fungis est bezoar
 Et cicutæ,
 Moribus uenenatis subuenit,
 Oculos clarificat,
 Suggillatis prodest,
 Auditum reuocat,
 Subuenit anginæ,
 Vulnera sanat,

Etul-

Et ulcera,
 Pruritus compescit,
 Nauseam tollit marinam,
 Inguinis tumori utilis est,
 Somnum præstat,
 Crines denigrat,
 Tineas pellit,
 Ranam sub linguam sedat,
 Liuorem alterat,
 Aurium sonitum depellit,
 Splenis duritiem mollit,
 Mures arcet.

Vertica
 V R T I C A, folio 12

Ictericos subleuat,
 Tussim sedat,
 Ventris tumori prodest,
 Vulnera purgat,
 Canis mor sui medetur,
 Cancrum & parotidas iuuat,
 Luxata reponit,
 Splenis tumorem lenit,
 Podagram mitigat,
 Ex naribus cruorem elicit,
 Ex naribus fluxum tollit,
 Menses trahit,
 Matricem occlusam aperit,
 Venerem incitat,

L 2 Pleuresi

E L E N C H V S.

Pleuresi auxiliatur,
 Vrinam cit,
 Aluum astrictam mollit,
 Astringit uuulam,
 Sudorem prouocat,
 Quadrupedes ad coitum angit,
 Capillorum casum impedit.

A L L I V M, fol. 18.

Ictus serpentis sanat,
 Odore uermes abiguntur,
 Vermes & tineas proscibit,
 Vesicæ prodest,
 Secundas expellit,
 Pulmonem roborat,
 Hydropicis subuenit,
 Et nephreticis,
 Item ictericis:
 Aluum astrictam mollit,
 Capitis dolori prodest,
 Et aurium passionibus
 Et tussi:
 Suspiria tollit,
 Clarificat uocem,
 Tenasimonem pellit,
 Aquas corrigit.

P L A N T A G O, folio 19.

Vlcera humida siccat,

Ventrem

Ventrem restringit,
 Et diasintheriam:
 Scrophas dissoluit,
 Hydropim fugat,
 Erasthma,
 Epilepsiam quoq̃:
 Alcolam curat,
 Aurium pus elicit,
 Sacrum extinguit ignem,
 Hæmophthificis dat sanitatem,
 Et phtificis.
 Drasinther. stringit.
 Collyrium est,
 Gingiuas curat,
 Dentium dolorem reprimit.
 Menses impedit,
 Renibus confert,
 Scrophas incidit,
 Februm accessiones impedit:
 Fistulis medetur,
 Lumbricos necat,
 Parotidas abigit,
 Fessum restituit,
 Vesicæ prodest.

R V T A,

folio 26

Stomachum roborat,
 Expellit partus,

L

3

Venerem

Venerem coercet,
 Tussim profligat,
 Menstrua purgat,
 Tormina inhihet,
 Pulmonem iuuat,
 Costarum morbo auxiliatur,
 Schiisi quoq̃:
 Lumbricos necat,
 Hydropisim curat,
 Et oculos caligantes,
 Capitisq̃ dolorem,
 Et aurium.
 Sacrum extinguit ignem,
 Ac herpetam:
 Acoras quoq̃ lenit,
 Et narium ulcera.
 Obstat ebrietati,
 Mithridaticum est,
 Mustale sanat ictum.
 Cholon emendat,
 Et testes tumentes,
 Diapeganon est.
 Extenuat bilem,
 Ventrem lenit,
 Et digestionem roborat.

A P I V M, fol.

27.

Oculos tumefactos curat,
 Et mammās tumentes:

Ardorem

Ardorem stomachi sedat,
 Ventos carminat,
 Vrinam prouocat,
 Veneno resistit,
 Tussim compescit,
 Ventrem fluentem impedit,
 Et uomitum.
 Amissum colorem reparat,
 Febris rigorem sedat,
 Hydropis & splenis tumiditatem
 iuuat,
 Lentiginem abijcit,
 Et ulcera mundificat.

M A L V A. folio 29.

Vulnera purgat,
 Scrophas incidit,
 Matricis tumorem lenit,
 Neros indig. relaxat,
 Apostem. dura rumpit.
 Diasinther. medetur,
 Secundas pellit,
 Hæmophthoicis prodest,
 Lapidés frangit,
 Deformes maculas emendat,
 Venenis obsistit,
 Caua uulnera replet,
 Combustioni ualet.

L 4 Anetum

Lacaugēt,
 Stomacho proficuum est,
 Nauseam sedat,
 Vrinam elicit,
 Matrīci utilis est,
 Tormina secludit,
 Digestionem procurat,
 Vitum lædit,
 Genitale claudit iter.
 Vuam siccāt,
 Corrosiuum est,
 Vulnera curat,
 Singultum proscindit,
 Oculorum tollit feruorem,
 Hæmorrhoidas mitigat,
 Et condylomata,
 Cephaleam domat,
 Et neruos indignatos relaxat.

B E T O N I C A, folio 34.

Lapides eijcit,
 Vrinās cit,
 Sputo sanguinis medetur,
 Et hydropicis.
 Oculos læsos rectificat,
 Et aures:

Hemphecos

Hemphecos restituit,
 Tussim iuuat,
 Suspiria sedat,
 Et stomachi dolores.
 Mouet aluum,
 Vulnera curat,
 Capitis fracturæ subuenit,
 Lachrimas restringit,
 Caliginem proscindit,
 Oculos clarificat,
 Vomicam sanat,
 Spleni iecoricq; prodest,
 Renes purgat,
 Quotidianam impedit,
 Vomitiuum est,
 Ruptos consolidat,
 Contra uenena est.
 Icterus sanat,
 Et menstrua mundificat,
 Digestionem confortat,
 Contra serpentes est,
 Atq; liuorem depellit.

S A B I N A, folio 98.

Vulnera siccant,
 Anthraces curant,
 Cit menstrua,
 Embriō, mort, excludit.

L f Cutem

E L E N C H V S.
Cutem lenit.
Vertiginem sedat.

P O R R V M, folio 39.

Contra sanguinis expuition.
Flux. sang. nar. compescit,
Contractas curat matr.
Fœcundas reddit,
Vlcera mundificat,
Pectus item,
Et tussim:
Vocem clarificat,
Ventrem stringit,
Morsui serpentis auxiliatur.
Tussion antiquam curat,
Et pulmoniacos,
Auribus prodest,
Esui fungorum obstat,
Cephalicæ prodest,
Lumbis similiter.
Fracturas solidat,
Nervos indignatos relaxat,
Ebrietati resistit,
Et duram remollit aluum.

C H A M O M I L L A, folio 42.
Urinam prouocat,
Lapidem uesicæ frangit,
Menstrua purgat,

Tormina

Tormina sedat,
 Stomachi inflationes tollit,
 Ictericis prodest,
 Iecur confortat,
 Pellit abortum.
 Accessionem febris impedit,
 Hippochondria suspens. purgat,
 Pestiferos morsus tollit,
 Lienem mundificat,
 Aegilopas curat,
 Anathemata proscibit.

N E P T A, folio 45.

Frigora febris tollit,
 Schiasim proscibit,
 Menstrua purgat,
 Elephantiasi prodest,
 Serpentum morsus aufert,
 Lumbricos necat,
 Purgat ictericos,
 Et asthmaticos,
 Pleuresim quoq.
 Vibices cicatricum tollit,
 Serpentes fugat,
 Singultum proscibit,
 Et Venerem.

P V L E G I V M, folio 47.

Abortum facit,
 Menses elicit,

Et se

Et secundas:
 Contractis succurrit,
 Sputum faciliat,
 Nauseam curat,
 Melancholiam proscindit,
 Morsuꝝ serpentum subuenit,
 Sincopi prodest.
 Gingiuas confirmat,
 Podagram sedat,
 Papulas tollit,
 Spleneticis auxiliatur.
 Contra pruritus est,
 Tussim compescit,
 Vrinam cit,
 Venerem stimulat,
 Pulmonem & iecur roborat,
 Lac mammis auget,
 Atq; morsus caninos sanat.

FOENICVLVM, folio 500

Venenis resistit,
 Oculos clarificat,
 Aurium uermes necat,
 Renibus prodest,
 Et hydropicis.
 Lac auget,
 Nephreticos subleuat,
 Menses resoluit,

Nauseam

Nauseam sedat,
 Feruorem stomachi tollit,
 Virgæ uirili prodest,
 Venerem incitat,
 Pleuresi conducit.

ACIDVLA, folio 52.

Tollit fastidium,
 Sacrum compescit ignem,
 Phagedenis prodest,
 Et combustioni.
 Capitis dolori subuenit,
 Cephalargiæ item:
 Ventris fluxus sedat,
 Et menses nimios:
 Lumbricos pellit,
 Visum confortat,
 Venenis obstat,
 Et scorpionis ictui:
 Auditum confortat,
 Lemnas oculorum soluit.

P O R T V L A C A, fol. 55.

Causonidi ualet,
 Et stomacho,
 Lenit calorem,
 Fluxum restringit,

Hamodiam

Hæmodiam soluit,
Solis calorem lenit,
Ventrem emollit,
Expuentibus sang. prodest.

LACTUCA, folio 17.

Calorem extinguit,
Somnifera est,
Aluum soluit,
Somnia uana compescit,
Alui fluxum compescit,
Lac auget, &
Oculis prodest.

R O S A, folio 58.

Sacrum compescit ignem,
Præcordia sanat,
Menses impedit,
Collyria præbet,
Alcolam sanat,
Omni feruorem sedat,
Ventrem mollit,
Capitis feruorem tollit,
Vulnera replet,
Combustionem curat,
Dentium dolorem mitigat,
Palpebras rectificat,

Prur.

Pruritus tollit,
Oleum rosarum præbet.

LILIVM, folio 62

Vsturas arcet,
Duricas stericas mollit,
Nervos induratos item:
Morsus serpent. curat,
Fungis bezoar est.
Clavos pedum sanat,
Pilos reddit,
Ventrem purgat,
Et menses.
Nervis præcisus medetur,
Plagas siccatur,
Cicatrices inducit,
Rugas erugat,
Lichenas & furfur emendat,
Sudorem elicit, &
Tumorem maturat.

SATVREGIA, folia 63

Vrinam prouocat,
Et abortiuum:
Pectus mundificat,
Tormina sedat,
Lethargum proscibit,
Prægnantē

Prægnantibus obest,
 Nauſeam ſedat, &
 Venerem parit.

SALVIA, folio 67.

Pellit abortiuum,
 Menſes purgat,
 Contra uenena eſt:
 Sanguinem ſiſtit,
 Compescit Venerem,
 Laterisq; dolorem:
 Pruritus uulvæ curat,
 Virgæq; uirilîs, &
 Capillos tingit.

LIGVSTICVM, folio 67.

Stomachi uentos ſedat,
 Diſteſionem procurat,
 Vrinas mouet,
 Menſtrua purgat,
 Venen. morſ. prodeſt,
 Et colicis.
 Pepticam confortat uirtutem,
 Oculos lædit item.

OSTRVCIVM, folio 69.

Iecori prodeſt,
 Ictericos iuuat,

Et sple

Et spleneticos.
 Sclyrosim sanat,
 Lapides frangit,
 Lotium mouet,
 Tussim sedat,
 Orthopnoicis subuenit,
 Depellit abortum:
 Menstrua cit,
 Leporam emendat,
 Et quasuis pustulas, &
 Sternutare facit.

C A E R I F O L I V N, folio 70

Cancris medetur,
 Lateris dolori quoq;
 Pituam soluit,
 Lumbricos necat,
 Vrinam mouet,
 Parotidas curat,
 Vomitum compescit, &
 Vertiginem fugat.

A T R I P L E X, folio 72

Aluum ducit,
 Clauis medetur,
 Scabros unguis curat,
 Sacrum extinguit ignem,
 M Pod-

Podagram sanat,
Et icterum tollit.

CORIANDRVM, folio 73

Lumbricos expellit,
Et tineas,
Testium tumiditatem iuuat,
Ventrem cohibet,
Sacrum ignem sanat,
Calorem omnem extinguat,
Scrophas dissoluit,
Febrem arceat,
Et menstrua tardat.

NASTURTIVM, folio 78

Venerem coerces,
Anthraxem curat,
Et furunculos:
Crines retinet,
Dentis dolorem mitigat,
Depellit abortum,
Vermes depellit,
Serpentes odore fugat.
Splenem reprimat,
Schiasis medetur,
Et lichenis,
Capitisque pruritum,

Pectoris

E L E N C H V S.

679

Pectoris angorem tollit.
Aluum mollificat,
Et tussim sanat.

ERVCA, folio 77

Vrinam mouet,
Tussim repellit,
Maculas cutis tollit,
Et lentigines.
Ossa fracta emendat,
Pestiferos ictus quoq;
Contra uerbera est,
Venerem stimulat.

PAPAUER, folio 79

Somnum inducit,
Ventrem stringit,
Menses retinet,
Tussim compescit,
Læthargum infert,
Fauces curat,
Sacrum extinguit ignem,
Gutturis asperitatem lenit,
Rheumata ficcat,
Oppium præbet,
Capitis dolorem sedat:
Aurium dolorem compescit, &

M . Poda-

Podagran mitigat.

C E P E,

folio

82

Sitim facit,
 Cholericis obest,
 Pulchrum facit colorem,
 Somnum inducit.
 Aluum trahit,
 Morsum curat canis,
 Et anguis.
 Auribus prodest,
 Linguam reparat,
 Caput purgat,
 Calles pedum soluit,
 Dentibus conuenit,
 Dyssenteriam curat,
 Capillos reddit
 Oris foetorem proscribit,
 Fastidia tollit,
 Oculos iuuat.
 Et macula sicindit.

B V G L O S S V S,

folio

84

Choleram purgat,
 Et cardiacam,
 Et pulmonem:
 Schiasi medetur, &

Conuiuas

Conuiuas exhilarat,

SINAPI, folio 26

Humores incidit,
 Adurit cutem,
 Commouet aluum,
 Confringit lapides,
 Vrinam cit:
 Oris collutio est,
 Sternutamentum est,
 Stomachum confortat,
 Suspiria sedat,
 Morsum serpentis curat.
 Contra fungos est,
 Tussim sanat,
 Et pthiisim.
 Vesicatorium est,
 Schiasis prodest,
 Iecur roborat.
 Sinapismus est,
 De sinapi uinum conficitur,
 Et oleum.
 Dentes dolorosos curat,
 Vocem reddit sonoram,
 Scrophas dispergit,
 Caducos iuuat,
 Et matricem.
 Læthargum abigit,
 Alopecie medetur,
 Et lepræ,

M 3 Atq;

Atq; periodicam fugat febrem.

choux C A V L I S, folio 90

choux

Vulnera sanat,
 Et cancos,
 Podagram item,
 Fistulas quoq;
 Luxata iuuat,
 Tumorem tollit,
 Caliginem abigit,
 Auget lac,
 Stomachum roborat,
 Digerit escas,
 Aluum impedit,
 Splenem reprimit,
 Febris ardorem sedat,
 Leporam nubilat,
 Crines detinet,
 Lateris dolorem lenit,
 Vermes pellit,
 Claram reddit uocem,
 Purgat caput,
 Et ebrietatis est bezoar.

P A S T I N A C A, folio 94

Lumbos iuuat,
 Et iecur,

Asthmati

E L E N C H Y S.

Asthmaticos item,
Ventremq; fluentem:
Testium ablegat tumorem,
Accendit Venerem,
Dentibus prodest,
Scorpionis medetur ictui, &
Molæ subuenit.

ORIGANVM, folio 96

Venenis bezōar est,
Hydropicos curat,
Melancholicos purgat,
Tusim repellit,
Pruritus & acoras tollit,
Iuuat ictericos,
Vuulam curat,
Oris ulcera item.
Aurium dolori medetur,
Stomachi morsum sedat,
Membris contusis utilis.
Lumbricos prouocat,
Dentis cruciatum lenit,
Sudorem prouocat,
Et coxis prodest.

SERPILLVM, folio 97

Capitis dolorem sedat,

Serpentes

Serpentes effugat:
 Prouocat urinas,
 Compescit tormina,
 Splenem iuuat,
 Sputum cruentum tollit,
 Iecoris sedat dolorem,
 Et menstrua ducit.

V I O L A,

folio

100

Inflammationes tollit,
 Capitis grauedinem proscindit,
 Anginae medicatur,
 Et caducis.
 Inflammatos oculos sanat,
 Caput ulcero sum item,
 Matrici prodest,
 Ragadias ani profligat,
 Menstrua purgat,
 Podagram lenit,
 Choleram euacuat,
 Et tussim infantum.
 Caput infrigidat,
 Lumbricos necat,
 Capitis furfur tollit,
 Vocem reparat,
 Et sanguis fluxum sistit.

Aristo

ELENCHVS.

ARISTOLOCHIA,

folio

185

102

Pestiferos morsus curat,
Secundas trahit,
Asthmaticis prodest,
Pleuresim sanat,
Vulnera purgat,
Dentes item:
Febres fugat,
Et spasmum:
Podagram lenit,
Ac morbum caducum.
Dæmonia fugat,
Et fistulas,
Ac singultum:
Concipere mares facit,
Trita pisces necat.

MARRUBIVM,

folio

185
105

Phthisicos iuuat,
Pectus sanat,
Asthmaticos item,
Tussientes quoq̃.
Partus accelerat,
Atq̃ secundas.
Vulnera purgat,
Pleuresim sedat,
Visum roborat,

N

Ee

Eriætericos.
 Aurium dolori subuenit:
 Sed uesicæ obest,
 Et renibus.

I R I S,

folio 106

Tussim sedat,
 Soporem præbet,
 Præcordia mundificat,
 Choleram proscibit,
 Et tormina,
 Item uenena.
 Menses cit,
 Matricem mollificat,
 Schiâsi prodest,
 Fistulas curat,
 Vulnera siccât,
 Epidermida inducit,
 Caliginem abigit,
 Et papulas.

E N V L A, folio 109

Menses ducit,
 Urinam & abortum:
 Ventrem lenit,
 Et schiâsim.
 Nephreticis medetur,
 Et tussim.

E L E N C H V S.

187

Et tussi,
Spiritus item uix trahentibus,
Et rupsis prodest.

H Y S O P V S, folio 112

Catharrum sanat,
Et raucedinem:
Et pulmoni prodest,
Lumbricos necat,
Aluum mollit.
Vultum colorat,
Phlegma educit,
Tumorem splenis sanat,
Hydropicis auxiliatur,
Præcordia relaxat,
Dentium dolorem mitigat,
Aurium tinnitum soluit.

A S A R V M, folio 113

Prouocat urinam,
Et menstrua:
Hydropicos iuuat,
Et schiasim.
Icterum pellit,
Vomitum facit.

M E N T A, folio 115
Confortat stomachum,
N 2 Vomiturum

E L E N C H V S.

Vomitum compescit,
 Lumbricos expellit,
 Testibus prodest,
 Lac soluit concretum.
 Auris dolorem sedat,
 Partum accelerat,
 Canis morsum sanat,
 Hæmophthificis prodest,
 Conceptionem impedit,
 Et putredinem casei uetat.

C I P E R V S,

folio

116

Calculum pellit,
 Et abortum:
 Lienem extenuat,
 Corpus roborat,
 Intertriginem curat,
 Vulnera purgat,
 Oris ulcera sanat,
 Stomachum confortat,
 Et hydropicos.

P A E O N I A,

folio

117

Splen & iecur confortat,
 Fluxum alui impedit,
 Scothosim deponit,
 Infantis calculum eijcit;

Nephreti-

E L E N C H V S.

189

Nephreticos sanat,
Et ictericos,
Et caducos.
Menses impedit,
Et steriles purgat.

B O R A G O, folio

190

Apes fouet,
Apes retinet,
Ictibus apum ualet,
Et araneorum.
Strumas deponit,
Dysentericos curat,
Et ciliacos,
Etiam asthmaticos
Canis morsum sedat,
Dentes curat,
Et oculos clarificat.

S E N E C I O, folio

191

Tumori ualet testium,
Neruos & uulnera curat,
Ictericis prodest,
Et morbis uesicæ,
Et cordis uicijs.
Tormina sedat,
Strumas dissoluit,

N s Et

690

ELENCHVS.

Et dentibus subuenit,

CHELIDONIA, folio 123
Oculis medicatur,
Et ictericis,
Dentium dolorem tollit,
Maculasq; abstergit.

CENTAVREA, folio 119

Plagas conglutinat,
Schiasi subuenit,
Et neruis.
Menses trahit,
Aluum ducit,
Oculos clarificat.

COLVBRINA, folio 125

Venena fugat,
A serpentibus tuetur,
Aurium dolorem lenit,
Polypum abigit,
Et cancrum,
Oculorum caliginem item.
Abortum pellit,
Tussim sedat,
Et catharrum.
Sanguinem spuentib; conuenit,
Venerem

E L E N C H V S.

191

Venerem mouet,
Pnagedenica mundat,
Et fistulas, &
Pernioni medetur.

I S A T I S, folio 128

Vulnera glutinat,
Sacro igni prodest,
Et tumorem sedat.

H E L L E B O R V S, folio 128

Pellit abortum,
Sternutatorium est,
Lumina purgat,
Mures necat,
Et muscas.
Vomitum facit,
Vertiginem pellit,
Melancholicis conducit,
Et lymphaticis,
Hydropicis item.
Lepram mundat,
Tormina sanat,
Et schiasim.
Febribus prodest,
Et tetano,

N 4 Helle-

HELLEBORVS NIGER, folio 132.

Infanis conuenit,
 Et podagræ,
 Hydropicis quoq;
 Item paralyticis:
 Phlegma proscibit,
 Et caliginem.
 Fistulas mundat,
 Et menses:
 Depellit abortum,
 Auditum reddit,
 Emendat lepras,
 Dentium dolorem sedat.

V E R B E N A, folio 133

Iuuat ictericos,
 Morsus curat,
 Oris ulcera sanat,
 Venenis nocet,
 Febres curat,
 Conuiuas hilarat.
 An æger moriatur indicat:
 Capiti prodest,
 Et pectori, atq; pulmone,
 Pthisi quoq;
 Parotidas dissoluit,
 Calculum frangit,
 Impetrare

E L E N C H V S.

123

Impetrare facit,
Amicitias conciliat.

G A M A N D R E A, folio 135

Tussi medetur,
Splen siccat,
Menstrua purgat,
Hydropicis subuenit,
Morsus sanat,
Vulnera mundat,
Caliginem pellit,
Et frigus.

I V S Q V I A M V S, folio 137

Podagram lenit,
Aurium uermes necat,
Dentis dolorem mitigat,
Compescit rheuma.
Menses impedit,
Hæmophthificis prodest,
Tumorem testium sedat,
Et mammaram,
Maniam præstat.

M A L V A, folio 139

Vesicæ medicatur,

N 5 Vul-

ELENCHVS.

Vulnus sanat,
 Dentes dolorosos lenit,
 Venerem stimulat,
 Mammam curat,
 Abortum parit,
 Aegilopas pellit,
 Puncturas apum sedat,
 Acoras item,
 Et capitis furfur,
 Ac sacrum ignem.
 Matrici prodest,
 Et intestinis.

PARATELLA, folio 148

Stomachum confortat,
 Ventrem impedit,
 Scabiem curat,
 Scrophas compescit,
 Et parotidas,
 Vuulam item,
 Et dentis dolorem.
 Dysentericos curat,
 Et coeliacos,
 Aurium etiam dolorem.
 Splenis tumorem soluit,
 Menses sistit,
 Lapidem expellit,
 Et scrophas impedit.

Lolium

E L E N C H V S. 195
L O L I V M, folio 144

Cancros emundat,
Vulnera curat,
Zernas & lepras item:
Scrophas spargit,
Schiasim curat,
Partus accelerat,
Atq; podagras lenit.

C I C V T A, folio 145

Necat,
Epiphoras oculorum sanat,
Sacrum pellit ignem,
Mammas extenuat,
Venerem extinguit,
Et podagram.

P I P E R, folio 147

Digestionem confortat,
Morsus curat,
Et pectus.
Febres compescit,
Tormina sedat,
Scrophas reprimi,
Caliginem depellit,
Maculas delet,

Cancro

Cancro medetur.

PYRETRVM, folio 148

Dentes curat,
Et ranulam sub lingua,
Et uuam,
Caducos eleuat,
Paralyfi medetur,
Febris rigorem tollit,
Sudorem prouocat,
Et tetanum curat.

ZINGIBER, folio 149

Ea curat quæ piper.

CIMINVM, folio 150

Ventos carminat,
Digestionem procurat,
Venerem sedat,
Ventrem stringit,
Orthopnoicis prodest,
Morsus curat,
Testes curat,
Et menstrua.

GALANGA, folio 151

Flegmones dissoluit,

Stoma

ELENCHVS.

197

Stomachum roborat,
Ventos carminat,
Digestionem adiuuat,
Et colicos,
Atq; bonum oris facit odorem.

ZEDORRIA. folio 158

Obstat uenenis,
Morsus leuat,
Confortat stomachum,
Ructus sedat,
Fastidia tollit,
Lumbricos depellit,
Alij foetorem inhibet.

GARIOPHILVS, folio 152

Corroborat stomachum,
Digestiuam confortat,
Inhibet aluum,
Accendit Venerem,
Et memoriam auget.

CINAMOMVM, folio 158

Humores siccant,
Digestionem promouet,
Curat hepar,

Menses

ELENCHVS.

Menses purgat,
 Tussim & cacharrum curat,
 Tympanitem quoq;
 Renumq; dolores,
 Et morsus pestiferos.
 Oculis conuenit,
 Lentiginem tollit,
 Et impetiginem,
 Hæmorrhoides quoq;.

COSTVS, folio 74

Splen curat,
 Laterisq; dolorem:
 Menstrua purgat,
 Lumbricos pellit,
 Lentiginem abigit,
 Venerem cit,
 Febres depellit,
 Et schiasim tollit.

SPICA,

Confortat iecur,
 Et stomachum,
 Renes purgat,
 Et matricem.
 Ictero obstat,
 Ventos carminat,
 Menses impedit,
 Cordis tremori subuenit,
 Nauseam tollit,
 Venerem excitat,

Palpe

*La difference
 de lun et de lan acin
 monia
 bre cest que la argentine
 a les feuille plus pe tye et
 na point de fige et d'araignee
 a une fige et les feuille plus
 large et longe mais elle sont sem
 blable*

*folio 159 Laspic
 nardi spica
 aspic d'oultre mer*

E L E N C H V S.

079

Palpebras mundat.

T H V S,

Oculos clarificat,
Vulnera conglutinat,

*folio
Lenens*

088

Panaritium decutit,

Auribus prodest,

Mamillas tumentes iuuat,

Hæmophthificis auxiliatur.

Condylomata sedat,

Sanguinem sistit,

Memoriam roborat,

Caput expurgat,

Et adustioni prodest.

A L O E,

Phlegma expurgat,

Ictericos item,

Vulnera mundificat,

Oculis medetur,

Pilos retinet,

Linguam sanat.

Ventrem lenit,

Stomacho subuenit.

folio

087

aloës,

perroquet

F I N I S.

IMPRESSVM BASILEAE PER

HENRICVM PETRI MEN-

SE MARTIO. ANNO

M. D. LIX.

I N D E X.

amedris	136	crambe	51
cepe gradus variat	6.82	crera Cimolza	157
cephelargia	55		
cephalza	ibid.	D	
centaurea	129	Diflenterici	27
cerussa quomodo	26	diagridium	158
cestron	37	doll Vurtz	97
cerifolium	70	dropax	89
cera uirginica	71	dropadismon	ibidem
chera	17		
chrysanthemion	45	E	
chrysofermon	54	ελεφαντιασις	47
chrysippus de brassica	95	enzomon	78
chelidonia	133	epialta	118
cimimum athiopicum	145	epiphora	147
cicuta pœna Athenis	11.147	cin tofen	32
cimimum	26.150	eruca	77
ciozma	153	elchara	12
cicutz bezoar	147	exanthima	45
cimices coriandro nomen fe-			
cisse	74	F	
circuforaneorū imposturę	113	Faus	20
cyperus	116	fellis seruandi ratio	25
climata distinguenda	114	fœniculum	50
clematitis	104	fœniculum serpentes inueno-	
claus pedum	63	runt	52
colici	14	fungorum bezoar	11
comitialis morbus	21	furunculi	79
coronandi mos	28		
condiloma	34	G	
coriandrum	73	Albula	19
coriambio	74	gangrena	30
celiaci	120	gaisdone	128
colubrina	125	gamandrea	135
costas	154	gargarizo	149
		galanga	151
		gatiophiki	152
		git	165
		pharoz	20
		† :	gradus

I N D E X.

gradus simp. quatuor	5	lemma	55
H.		λεξιμας	63
H eraclius morbus	21	lethargus	65
herculeus morbus	ibid.	libros defendi à muribus	11
hemophthifci	ibid. & 37	lilium	61
herpes	26	linum oleum	62
hemorrhoids	34	lilium Iunonis flos	93
helleborus albus.	128	lichena	77
hellebor. niger	132	ligusticum	67
hippocrates	41	lithargyron	75
hippocondria	42	limphaticus	131
hisopus	109	lolium	124
hirobotanes	135	lumbricorum genera	7
hyosciamus	138	M	
I		M atrix	4
I nula	108	malua	29.140
iris	106	malua car solsequium	30
icterus	14	malacha	31
ἰκτεράν	4	marathrum	52
ἰχίαν	6	marrubium	105
isatis	6	mania	139
isenkrut	125	medico quæ tenenda	112
iasquiamus	137	menta	115
K		mengel uurtz	145
K Eiri	101	minthes	116
καρίνωμα	14	myriophilon	135
κοιλιακοί	21	morbus caducus	21
κλιθήριον	25	morella	136
καύσωμ	56	multinernia	21
L		N	
L Astica	57	N ardus Celtica	19
laser uurtz	70	nausea medela	11
lentigo	29	nasturtium	57
leucanthemion	44	nasturtium unde	77
		νεφρίτις	12
		aitrum	

I N D E X.

nitrona	26	plantago	ibidem
nepta	45	platerkrut	124
		portulaca	55
O Bolus	133	polypus	127
opium	4	polymeron	21
opij bezoar	4	ποδάγρα	25
ὄρθοπνοία	6	porrum	39
oxilapharon	143	præcordia	6
oxalidis	144	ptlegium	47
oxithema	34	ptisis	22
		ptisana	48
P Arthenis	3		
parotis	14	R Agadia	102
papaner	79	ranis inesse uenena	4
pastinaca	94	ranola quid	14
paralysis	104	rhodolzum	60
papula	108	rosarum aqua	ibid.
paratella	142	romę medici expulsi	92
panaritia	157	ros Syriacus	97
pernio	127	ruta	28
peristeron	135		
peffarium	141	S Anitas	12
periodica feb.	22	sacer ignis	21
πίρανον	26	sabina	38
peptica uirtus	68	S. Barblen plater	39
peonia	117	sampsichon	45
pfaff hædlin	124	fatyri	66
pipet	147	scrophularia	124
piretrum	148	scropha	21
phlegmon	151	scotasis	118
phrenes	6	scrupulus	132
phrenesis	65	sclyrosis	70
pleuritis	15	satiregia	63
πλίυρα	21	septum transversum	6
		secundina	17

† 3 πλίυρα

I N D E X.

A niso	38		
sedum	74	T	
serpillum	98	T Enasmus	17
seplastorum impostura	111	tetanus	110
sexus cur herbis	118	themison	22
senecion	121	therebinthum	15
schiasis	6	thimus	65
Siler montan	10	thereniabin	131
S iphion	22	thus	155
singultus	47	sineas quæ arcent	72
Silij Italici mos	63	typus	154
Sinapium	70		
Smirnon	86	V	
Sozusa	68	V eronica	17
Socratis mors	3	uctones	ibid.
Sperma	11	uertigo	131
Spica	22	uerbena	133
Stera	155	uomica	17
Stomachi feruor	11	uocalis uena	80
Strabus Gallus	52	urtica	14
Succida lana	68	uulua	15
Suggillata	97		
	11	Z	
		Z erna	145
		redoaria	154
		zingiber	149

F I N I S.

